

41

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW.”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

341

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

produkują i polecają pierwszorzędnej jakości nawozy azotowe:

**AZOTNIAK
SALETRE
WAPNIOWĄ
(GRANULOWANĄ)**

**SALETRZAK
SIARCZAN AMONU**

i wysokowartościowy nawóz fosforowy

SUPERTOMASYNE

o zawartości 16% i 30% kwasu fosforowego

oraz produkty chemiczne: amoniak skroplony, azotyn sodowy, karbid, kwas azo-
towy, saletrę amonową, saletrę sodową, saletrę potasową, salmiak, węglan amonu,
wodę amoniakalną chemicznie czystą, chlor ciekły, ług bielący (podchloryn sodo-
wy), chlorobenzol (monochlorobenzol), paradwuchlorobenzol, ortodwuchlorobenzol,
--- --- --- sodę kaustyczną, wapno chlorowe, azot, tlen, wodór. --- --- ---

WSZELKICH INFORMACYJ UDZIELA **W CHORZOWIE**
BIURO SPRZEDAŻY Z. F. Z. A.

P. K. O.

Pewność—Zaufanie

<u>Przyjmuje</u>	wkłady oszczędnościowe od 1 złotego
<u>Ubezpiecza</u>	na życie na najdogodniej- szych warunkach
<u>Gwarantuje</u>	tajemnicę wkładów
<u>Zasila</u>	życie gospodarcze kraju kredytem długoterminowym

Wkłady i rachunki zł	935 627 000
Obrót roczny „	30 000 000 000
Klientów	2 837 000

CENTRALA: P. K. O. Warszawa, Jasna 9

ODDZIAŁY:

Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno

Każdy urząd pocztowy jest zbiornicą P. K. O.

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
NA PRZEŁOMIE HUTNICTWA POLSKIEGO — CZESŁAW KLARNER	1327	KRONIKA TYGODNIOWA:	
WYNIKI GENEWSKIEJ DYSKUSJI GOSPODARCZEJ — <i>tl.</i>	1331	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1343
KRONIKA GOSPODARCZA:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU	1334	PODATKI I OPŁATY	1343
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		AKCYZY I MONOPOLE	1344
PRZEMYSŁ LUDOWY	1335	PIENIĄDZ I KREDYT	1345
ROLNICTWO	1336	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH .	1347
Zasady stosowania ograniczeń obrotu gruntami rozparcelowanymi — A. O.		Z BANKU POLSKIEGO	1348
Organizacja centrali dla spółdzielń rolniczych — F. Ostr.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL:		DROGI HANDLOWE DO IRANU — ANTONIN PUZYŃSKI	1349
HANDEL ZAGRANICZNY	1338	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1339	OGÓLNE	1350
RYNEK AKCYJNY	1340	NIEMCY	1351
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1340	AFRYKA POŁUDNIOWA	1351
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1341	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1351
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1342	BIBLIOGRAFIA	1353
SAMORZĄD	1342		

NA PRZEŁOMIE HUTNICTWA POLSKIEGO

WŚRÓD podstawowych przemysłów surowcowych hutnictwo żelazne zajmuje pierwsze miejsce ze względu na swą wagę i znaczenie, o których byłoby rzeczą zbędną szczegółowo się rozwozić.

Pomyślny rozwój hutnictwa żelaznego jest przedmiotem powszechnej troski i szczególnej opieki państw, które dbają o podniesienie gospodarczego i obronnego potencjału kraju. Z tego względu kraje, które nie posiadają pomyślnych naturalnych warunków dla rozwoju hutnictwa, usiłują zorganizować je u siebie, korzystając nieraz w poważnym stopniu z surowców, sprowadzanych z zagranicy.

W takiej sytuacji znajdują się: Włochy, Japonia, Czechosłowacja i Kanada.

Naturalne warunki dla rozwoju przemysłu metalurgicznego w Polsce nie są osobiwe. Jednak fakt posiadania poważnych ilości rud ubogich w żelazo oraz

pomyślnie warunki w zakresie paliwa, które w hutnictwie żelaza odgrywa rolę czynnika o dużym znaczeniu, stwarzają realne możliwości dla rozwoju tego przemysłu zgodnie z potrzebami gospodarstwa narodowego i obronności kraju.

Wyjątkowo trudne warunki polityczne i gospodarcze na ziemiach polskich nie sprzyjały rozwojowi rodzimego przemysłu, a wszystkie przemiany i kataklizmy odbijały się szczególnie dotkliwie na metalurgii, jako na gałęzi, wymagającej ze względu na charakter produkcji wielkich nakładów kapitałowych, oparcia o własne źródła surowcowe, stabilizacji stosunków politycznych i gospodarczych — wszystko to w oparciu o głęboką tradycję i stałe wysiłki w dążeniu za postępem. Wszelkie perturbacje, czy to natury gospodarczej, czy socjalnej, a zwłaszcza zniszczenia wojenne, hamowały rozwój hutnictwa, paraliżując nieraz na długie lata normalny jego bieg, a następnie wymagały dużych

wysiłek dla dźwignięcia go z upadku i odrobienia zaległości w stosunku do szybko i nieprzerwanie doskonalonych metod produkcji oraz środków technicznych hutnictwa zagranicznego. Straty bezpośrednie w latach 1915÷1918, spowodowane przez zdemolowanie przedsiębiorstw hutniczych b. zaboru rosyjskiego i rekwizycje, ocenia się na sumę zł 29 miln. Zostały one wprowadzone odbudowane po 1920 r., jednak zakłady hutnicze nie zostały zmodyfikowane, i dlatego metody produkcji pozostawiają dużo do życzenia.

Stan bezpośrednio zatrudnionych w hutnictwie polskim nie przekracza 6% ogółu robotników, pracujących w przemyśle.

Stan zatrudnienia robotników w przemyśle w Polsce¹⁾

Lata	O g ó ł e m ²⁾		W tym: hutnictwo żelazne		
	robot-nicy	wskaźnik 1929 r.=100	robot-nicy	wskaźnik 1929 r.=100	% ogólnej liczby robotników w przemyśle
1928	849 744	99	50 707	97	5.9
1929	858 630	100	52 053	100	6.1
1930	748 766	87	44 344	85	5.9
1931	639 395	74	38 244	73	6.0
1932	549 395	64	28 932	56	5.3
1933	547 201	64	28 625	55	5.2
1934	593 443	69	31 017	60	5.2
1935	624 893	73	33 448	64	5.4
1936	668 038	78	35 670	69	5.3
Czerwiec 1937	770 276	90	41 556	80	5.3

Byłoby błędem nie doceniać znaczenia hutnictwa ze względu na mały procent bezpośrednio zatrudnionych w nim robotników. Hutnictwo żelazne stwarza poważne źródła pracy kopalnictwu żelazo-rudnemu, rozszerza zakres spożycia w zakresie kopalnictwa węgla i innych materiałów wsadowych do procesów hutniczych, wymaga znacznej rozbudowy produkcji koksownictwa. Wszystko to jednocześnie stwarza szeroką bazę dla masowych przewozów kolejowych.

Jednak najdonioślejszym momentem dla pozytywnej oceny przemysłu hutniczego będzie zawsze fakt, iż jest on wytwórcą surowców dla przemysłów metalowych, jest ich poważnym odbiorcą, a niejednokrotnie pionierem w zakresie produkcji wyrobów metalowych, jest wreszcie podstawą obronności kraju.

Stan zatrudnienia robotników w przemyśle metalowym i elektrotechnicznym w Polsce³⁾

Lata	Metalowy i elektrot. zakłady I÷VII kategorii		Metalowy ²⁾ zakłady I÷VII kategorii		Elektrotechniczny zakłady I÷VII kategorii	
	przemysł średni i wielki	przemysł średni i wielki ³⁾	przemysł średni i wielki	przemysł średni i wielki ³⁾	przemysł średni i wielki	przemysł średni i wielki ³⁾
Prze ci ę t n i e r o c z n i e						
1928	—	154 818	—	148 740	—	6 078
1929	—	156 231	—	149 149	—	7 082
1930	—	132 233	—	126 484	8 170	5 749
1931	—	111 437	—	106 948	7 141	4 489

¹⁾ Wg „Wiadomości Statystycznych” Nr Nr 10 i 25 z 1937 r.

²⁾ Górnictwo, hutnictwo, przemysł przetwórczy (zakłady, zatrudniające 20 i więcej robotników), elektrownie i wodociągi.

³⁾ Wg „Statystyki Przemysłowej” 1930÷1935, „Wiadomości Statystycznych” (1937) i „Małego Rocznika Statystycznego” (1936 r. i 1937 r.).

⁴⁾ Przemysł metalowy w ścisłym znaczeniu i maszynowy (bez przemysłu elektrotechnicznego).

⁵⁾ Zakłady, zatrudniające 20 robotników i więcej, również warsztaty kolejowe i wytwórnie wojskowe; te ostatnie nie są uwzględnione w statystyce zakładów I÷VII kat.

1932	56 334	99 527	49 465	95 481	6 869	4 046
1933	60 370	100 896	52 719	96 133	7 651	4 763
1934	69 388	108 303	60 474	101 208	8 914	7 095
1935	82 072	118 173	71 124	108 657	10 948	9 516
1936	95 380	128 638	82 264	117 473	13 116	11 165
Sierpień 1937	124 000 ¹⁾	165 664	105 000 ¹⁾	149 895	19 000 ¹⁾	15 769

Słaby stan zatrudnienia w przemyśle hutniczym, pomimo niedoskonałych metod pracy, odpowiada niskiej produkcji żelaza i stali, wynikającej z małej skali spożycia na głowę ludności, nawet przy uwzględnieniu tych ilości żelaza i stali, jakie są eksportowane z Polski za granicę—czy to pod postacią półproduktów, czy też w stanie gotowych wyrobów.

Produkcja surówki żelaza i stali²⁾

Lata	S u r ó w k a ż e ł a z a			S t a l		
	tys. t	na I mieszkańca	wskaźnik 1929 r.=100	[tys. t	na I mieszkańca	wskaźnik 1929 r.=100
1913	1 031	34	149	1 060	35	80
1928	684	22	95	1 438	47	107
1929	706	23	100	1 377	44	100
1930	478	15	65	1 238	39	89
1931	347	11	49	1 037	32	73
1932	199	6	26	564	17	39
1933	306	9	39	833	25	57
1934	382	11	49	856	26	59
1935	394	12	52	946	28	64
1936	584	18	78	1 145	34	77
1937 ²⁾	720	21	91	1 440	42	95

Powyższe zestawienie przewiduje osiągnięcie w bieżącym roku 95% produkcji stali w stosunku do 1929 r., gdy tablica stanu zatrudnienia wskazuje, iż stan zatrudnienia wynosi jedynie 80% z tego samego okresu. Wynika stąd, iż produkcja, przypadająca na jednego robotnika w roku bieżącym, jest o blisko 20% wyższa niż w 1929 r., co dodatkowo świadczy o organizacji pracy.

Katastrofalny spadek spożycia w okresie kryzysu, a co za tym idzie odpowiedni spadek produkcji surówki żelaza i stali zahamowały ten pomyślny stan rzeczy, jaki się ujawnił w stopniowym wzroście spożycia w latach 1928 i 1929.

Całą powagę sytuacji można zrozumieć dopiero w momencie, gdy się stwierdzi, że jednocześnie ze spadkiem produkcji szedł spadek cen na wyroby walcowniciane, jako rezultat energicznej polityki deflacyjnej.

Ceny na wyroby walcowniciane w okresie 1928 ÷ 1937

O k r e s y	zł za I tonę	1928 r.	Wskaźnik: (wzgl. 1929 r.) = 100
Kwiecień 1932 ÷ styczeń 1933	350	100	
Styczeń 1933 ÷ lipiec 1934	315	90	
Lipiec 1934 ÷ grudzień 1935	280	80	
Grudzień 1935 ÷ lipiec 1937	258	75	
Lipiec 1937	232	66	
	258	74	

Poniżej zamieszczone zestawienie cen na żelazo walcowane w niektórych innych krajach świadczy, iż powszechnie ceny ulegały znacznym wahaniom.

¹⁾ Dane szacunkowe.

²⁾ Wg „Małego Rocznika Statystycznego” (1936 r. i 1937 r.).

³⁾ Dane oszacowane na podstawie 8 miesięcy lat 1936 i 1937.

Ceny hurtowe żelaza walcowanego w niektórych krajach¹⁾

Okresy	Polska		Niemcy		Belgia		Francja		Anglia		Stany Zjedn.	
	loco wagon huta	cena zasadnicza	fr. stacja przeznaczenia	fr. stacja przeznaczenia	żelazo sztabowe fob Antwerpia	handlowe	okrągłe 5/8—3 in fr. stacja	sztab. wywóz fob	sztab. fob	sztab. fob	sztab. fob	sztab. fob
Przeciętne okresowe — w zł z a] 1000 kg												
1928	350	296	248	243	239	331	307	367				
1929	350	299	255	245	259	339	333	377				
1930	350	294	215	206	223	337	316	336				
1931	350	268	154	147	173	280	258	320				
1932	324	233	115	105	182	204	193	308				
1933	280	233	128	120	191	196	193	258				
1934	269	233	136	136	195	206	196	212				
1935	258	233	114	136	195	210	191	211				
1936	232	233	119	137	194	237	205	224				
Styczeń ÷ luty 1937	232	233	138	168	208	243	232	257				
Marzec „	232	233	174	213	195	242	241	280				
Kwiecień „	232	233	174	213	211	243	251	286				
Maj ÷ czerwiec „	232	233	174	213	210	295	283	286				
Lipiec „	258	233	196	245	178	296	285	286				

Tablica produkcji surówki żelaza i stali świadczy, iż sytuację kryzysową mamy wyraźnie poza sobą; w bieżącym roku odzyskujemy produkcję z 1928 r., gdy spożycie wytworów stalowych i produkcja stali osiągnęły swoje skromne maksimum.

Podobny stan rzeczy ma miejsce powszechnie na szerokim świecie; w wielu krajach produkcja 1937 r. znacznie przekroczy produkcję 1928 r.

Światowa produkcja żelaza i stali (w tys. ton)²⁾

Kraje	1913	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937 ³⁾
Surówka żelaza											
Ogółem	78 819	88 740	98 590	80 070	55 640	39 570	49 370	62 940	74 170	91 500	110 700
W tym:											
Stany Zjednoczone	31 463	38 736	43 298	32 262	18 722	8 922	13 560	16 398	21 716	31 527	44 800
Saara		1 936	2 105	1 912	1 515	1 349	1 592	1 826			
Z. S. R. R.	4 220	3 374	4 320	5 017	4 871	6 161	7 110	10 428	12 489	14 395	14 300
%	98	78	100	116	113	143	165	241	289	333	331
Anglia	10 425	6 716	7 711	6 292	3 833	3 631	4 202	6 065	6 527	7 809	8 400
%	135	87	100	82	50	47	54	79	85	101	109
Francja	8 948	10 072	10 362	10 072	8 206	5 537	6 359	6 142	5 799	6 237	7 700
%	86	97	100	97	79	53	61	59	56	60	74
Belgia	2 485	3 857	4 041	3 365	3 198	2 749	2 710	2 953	3 030	3 207	3 900
%	61	95	100	83	79	68	67	73	75	79	97
Japonia	243	1 110	1 112	1 187	934	1 037	1 470	1 772	1 965	2 100	2 500
%	22	100	100	107	84	93	132	159	177	189	225
Luksemburg	2 677	2 770	2 906	2 473	2 053	1 960	1 888	2 000	1 872	1 987	2 800
%	92	95	100	85	71	67	65	69	64	68	96
Czechosłowacja	1 072	1 569	1 645	1 437	1 165	450	499	600	811	1 140	1 700
%	65	95	100	87	71	27	30	36	49	69	103
Włochy	427	554	727	588	554	495	567	582	704	806	800
%	59	76	100	81	76	68	78	80	97	111	110
Kanada	1 031	1 100	1 188	825	474	163	262	442	667	765	1 000
%	87	93	100	69	40	14	22	37	56	64	84
Szwecja	742	438	524	496	418	282	346	558	613	632	700
%	141	84	100	95	80	54	66	106	117	121	134
Polska	1 031	684	706	478	347	199	306	382	394	584	900
%	146	97	100	68	49	28	43	54	56	83	127
Austria	607	458	459	297	145	94	88	133	193	248	
%	132	100	100	65	32	20	19	29	42	54	
Stal											
Ogółem	76 620	109 960	120 710	94 980	65 580	50 690	68 060	82 130	99 300	124 300	149 200
W tym:											
Stany Zjednoczone	31 803	52 371	57 339	41 353	26 362	13 901	23 605	26 473	34 640	48 534	63 100
%	55	91	100	72	46	24	41	46	60	85	110
Z. S. R. R.	4 212	4 251	5 003	5 863	5 620	5 927	6 889	9 693	12 600	16 244	18 100
%	84	85	100	117	112	118	138	194	252	325	362
Niemcy	14 316	14 318	16 023	11 371	8 176	5 624	7 453	11 696	16 144	19 158	19 500
%	89	89	100	71	51	35	47	73	101	120	122
Saara		2 074	2 210	1 938	1 539	1 463	1 671	1 944			

1) Wg „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich” oraz „Wirtschaft und Statistik”.

2) Wg „Annuaire Statistique de la Société des Nations” 1936/37, str. 136, 137, „Annuaire Statistique International” 1928, str. 100, 101, „Bulletin Mensuel de Statistique” Nr 8, str. 351.

3) Liczby oszacowane na podstawie 5 ÷ 7 miesięcy lat 1936 i 1937.

Anglia	7 787	8 656	9 791	7 443	5 286	5 346	7 137	8 992	10 017	11 886	13 100
%	80	88	100	76	54	55	73	92	102	121	134
Francja	6 973	9 479	9 716	9 444	7 816	5 638	6 577	6 155	6 255	6 703	7 900
%	72	98	100	97	80	58	68	63	64	69	81
Japonia	240	1 955	2 343	2 328	1 914	2 441	3 261	3 844	4 703	5 150	6 000
%	10	83	100	99	82	104	139	164	201	220	256
Belgia	2 467	3 905	4 110	3 354	3 105	2 790	2 731	2 944	3 023	3 175	4 000
%	60	95	100	82	76	68	66	72	74	77	97
Włochy	934	1 960	2 122	1 743	1 409	1 396	1 771	1 832	2 128	2 025	2 100
%	44	92	100	82	66	66	83	86	100	95	99
Luksemburg	1 336	2 567	2 702	2 270	2 035	1 956	1 845	1 932	1 837	1 981	2 800
%	49	95	100	84	75	72	68	72	68	73	104
Czechosłowacja	1 229	1 973	2 193	1 817	1 514	672	734	940	1 178	1 560	2 500
%	56	90	100	83	69	31	33	43	54	71	114
Polska	1 661	1 438	1 377	1 237	1 037	564	833	956	946	1 145	1 400
%	121	104	100	90	75	41	60	62	69	83	102
Kanada	1 060	1 255	1 400	1 026	683	345	417	770	957	1 132	1 500
%	76	90	100	73	49	25	30	55	68	81	107
Szwecja	750	576	694	611	539	528	630	862	896	977	1 100
%	108	83	100	88	78	76	91	124	129	141	158
Austria	890	647	644	476	328	208	229	313	369	424	—
%	138	100	100	74	51	32	36	49	57	66	—

Z przytoczonych zestawień statystycznych wynika, że przemysł hutniczy odzyskał swój poziom z okresu przedkryzysowego, a nawet wykazuje dalsze tendencje rozwojowe. Zasadnicza różnica pomiędzy poprawą w Polsce i w innych krajach polega jednak na tym, iż obecny rozwój hutnictwa zagraniczne zawdzięcza

powszechnym zbrojeniom, gdy metalurgia polska rozwija się przede wszystkim pod wpływem własnych żywiolowych potrzeb gospodarczych.

Niski poziom konsumpcji wytworów hutniczych w Polsce łącznie z ogólną poprawą gospodarczą świadczy, iż hutnictwo ma przed sobą trwałą perspektywę rozwojową.

Światowa produkcja żelaza i stali na 1 mieszkańca (w kg)

Kraje	1913	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937 ¹⁾	Przeciętna w latach 1928÷1937	Produkcja 1937 w %-ach przeciętnej lat 1928÷1937
Ż e l a z o													
Stany Zjednoczone	326	321	354	261	150	71	108	129	170	244	345	215	160
Niemcy	183	185	207	150	84	60	80	158	191	228	236	159	148
Saara	2 046	2 472	2 654	2 375	1 857	1 639	1 922		61	72	82	80	48
Z. S. R. R.	29	22	27	31	30	37	42	90	130	139	165	177	131
Anglia	243	147	168	137	82	78	90	146	138	149	184	184	100
Francja	214	245	252	241	196	132	152	357	365	385	467	403	116
Belgia	323	482	501	416	392	335	329	26	28	30	35	22	159
Japonia	4	18	17	18	14	16	22	6 303	6 690	9 428	7 446	127	127
Luksemburg	10 296	7 828	9 851	8 243	6 821	6 512	6 231	40	53	75	109	74	147
Czechosłowacja	79	108	112	98	79	30	33	14	17	19	19	15	127
Włochy	11	13	18	14	13	12	13	41	61	69	90	66	136
Kanada	139	113	120	80	45	15	24	98	101	111	81	137	137
Szwecja	132	72	86	81	68	46	56	9	11	12	18	26	173
Polska	34	22	23	15	11	6	9	11	12	18	26	15	173
Austria	90	68	68	44	22	14	13	20	29	37	—	35	—
S t a l													
Stany Zjednoczone	330	434	469	334	212	111	187	208	271	376	486	309	157
Z. S. R. R.	83	28	32	36	34	36	41	57	73	93	102	52	192
Niemcy	205	224	250	176	126	86	114	205	241	285	290	200	145
Saara	3 104	2 649	2 787	2 407	1 886	1 778	2 018		192	213	252	276	188
Anglia	182	189	213	162	114	114	153	147	149	160	189	180	105
Francja	167	231	219	226	186	135	157	69	68	73	84	51	165
Japonia	45	32	37	36	29	37	48	365	364	381	479	406	118
Belgia	320	488	510	414	381	340	334	50	49	48	49	45	109
Włochy	25	48	51	42	34	33	42	6 185	6 670	9 428	7 323	129	129
Luksemburg	5 138	8 852	9 159	7 566	6 761	6 498	6 089	78	78	103	160	102	157
Czechosłowacja	90	136	150	123	102	45	49	26	28	33	40	33	121
Polska	54	47	45	38	32	17	25	71	87	102	135	90	150
Kanada	143	129	142	100	65	33	39	138	143	156	175	119	147
Szwecja	133	94	113	99	87	85	101	46	55	63	—	60	—
Austria	131	97	96	71	49	31	34	—	—	—	—	—	—

W perspektywie tych warunków, jakie posiada przed sobą hutnictwo żelaza, oraz tych konsekwencji, jakie poniosło w okresie ubiegłego dziesięciolecia, potrzebny jest poważny wysiłek zarówno ze strony hut, jak i organizacji zawodowych, oraz współdziałanie ze strony polityki państwowej, aby nic nie stracić z obecnej koniunktury.

Dokładne studia nad bilansami przedsiębiorstw hutniczych w okresie 1928÷1936 wykazują poważne uszczuplenie własnych środków, spowodowane stratami na produkcji oraz brakiem amortyzacji w skali, dopuszczalnej przez ustawy skarbowe.

Słabą stroną hutnictwa polskiego jest fakt, iż wymaga ono przywozu zagranicznych surowców, a w miarę

¹⁾ Liczby oszacowane na podstawie 5-7 miesięcy lat 1936 i 1937.

wzrostu produkcji—rebus sic stantibus — będziemy potrzebować coraz większych sum w dewizach na zakupy hutnicze. Ten moment mógłby stać się hamulcem w rozwoju polskiej metalurgii, zwłaszcza w atmosferze autarkii światowej i trudności zdobywania walut za pomocą eksportu lub innych świadczeń na rzecz zagranicy. Technika więc polska nie może tolerować tego zjawiska i winna znaleźć rozwiązanie za pomocą zorganizowanego wysiłku przewyższenie tych trudności. Mamy pod tym względem potężnego sprzymierzeńca—naukę polską, która pozwoli za pomocą wytrwałych studiów znaleźć racjonalniejsze metody procesów metalurgicznych, zwłaszcza na najniższym poziomie produkcji hutniczej, w szczególności — w zakresie zwiększenia wydobywania i uszlachetniania rud krajowych.

Tania surówka—to jednocześnie podstawa dla taniej produkcji stali i wyrobów z niej, to zwiększona konsumpcja, a więc to powiększona produkcja, w atmosferze której łatwiej osiąga się gatunkowość produktu.

Nadchodzące z rozmaitych stron kraju wiadomości o nowych złożach rud mogą napawać otuchą, iż gorączkowe prace obecnie będą uwieńczone pomyślnym wynikiem.

Poprawa gatunków koksów znajduje się zupełnie w naszym ręku, a prace Chemicznego Instytutu Badawczego mogą nam przynieść wkrótce nowe ciekawe metody.

■ Hutnik polski ma przed sobą wielkie i wdzięczne zadanie—dać pracę wielu rzeszom pracowników umysłowych i fizycznych, gospodarstwu narodowemu—dobry, tani, a oparty o polskie źródła podstawowy surowiec, a krajowi—stalowe podstawy obrony kraju.

Sursum corda! Organizujmy nasze wysiłki! Kraj wymaga od przemysłu twórczej myśli i mrówczej pracy. Jedynie dając sami ofiarnie te walory, możemy wymagać od Państwa należytej pomocy.

Wspólnym wysiłkiem wszystkich czynników, zainteresowanych bezpośrednio w rozwoju hutnictwa, zapewnimy jego należyty rozwój ilościowy i jakościowy—zgodnie z wymaganiami gospodarstwa narodowego i obrony kraju. Pamiętajmy przy tym, że dominująca część przemysłu hutniczego znajduje się w ręku polskim, co na nas składa szczególny obowiązek wobec kraju.

Czesław Klarner

WYNIKI GENEWSKIEJ DYSKUSJI GOSPODARCZEJ

ZANIM zajmiemy się bardziej szczegółowo wynikami interesującej dyskusji, jaka odbyła się w okresie prac tegorocznego Zgromadzenia Ligi w tzw. Komisji II Zgromadzenia, gdzie omawiane są zagadnienia gospodarcze i finansowe, wypada rzucić kilka ogólnych uwag o najbardziej istotnych cechach międzynarodowego położenia gospodarczego—tak, jak przedstawia się ono na podstawie tej dyskusji i materiałów statystyczno-informacyjnych, przedstawionych przez Sekretariat Ligi. Dopiero bowiem na tle tych danych uwidocznia się z całą wyrazistością wyniki tego nieurzędowego parlamentu gospodarczego, jakim są niewątpliwie doroczne dyskusje ekonomiczne w Genewie. Jeśli nie dawały one dotychczas żadnego nieomal skutku faktycznego, pozwalały przynajmniej uchwycić puls gospodarstwa międzynarodowego w chwili, gdy się one odbywały. Trzeba od razu powiedzieć, iż dziś puls ten nie jest normalny.

Gdy mówimy o tej anormalności, nie mamy na myśli stanu gospodarstwa światowego, branego statycznie, bo tu oczywiście jest dla każdego, że wstrząs, wywołany w nim przez depresję gospodarczą, bynajmniej jeszcze nie minął. Ale wielu zachodnio-europejskim i amerykańskim ekonomistom wydawało się przed rokiem, kiedy waluty francuska, szwajcarska i holenderska poddały się tak gorąco zalecanemu przez teorie monetarne anglosaskie „wyrównaniu”—przez swą dewaluację, że dynamika rozwoju gospodarstwa międzynarodowego rozwija się normalnie. W krajach o walutach już uprzednio zdevaluowanych koniunktura rozwijała się we wszystkich swych przejawach w bardzo szybkim tempie. Hamowana była, oczywiście, przez trudności w obrotach międzynarodowych, wywoływane istnieniem w krajach o walucie złotej barier celnych i kontyngentowych, chroniących rynki tych krajów przed zalewem towarowym ze strony tych, którzy przez zdevaluowanie pieniądza osiągnęli przejściowo silną zniżkę swych cen wewnętrznych (a przez to i ekspor-

towych) w złocie. Skoro więc kraje te porzuciły walutę złotą poto, aby „wyrównać swój pieniądz” (a przez to i swój poziom cen) z poziomem anglosaskim, zdawało się, że już nic nie stoi na przeszkodzie opanowaniu przez wysoką koniunkturę całego gospodarstwa światowego. Liczono, że wyspy krajów dłużniczych, stosujących ograniczenia dewizowe, prędzej czy później włączą się pod presją jednolitego frontu liberalnego do obrotu międzynarodowego, co jeszcze bardziej wzmocni rozwój koniunkturalny gospodarki światowej. Myślano już wówczas raczej o zapobieżeniu przyszłej depresji cyklicznej, która mogłaby zjawić się po dłuższym okresie powszechnej „prosperity”, niż o trudnościach na bliższą metę. Krótko mówiąc, nadzieje były bardzo wielkie.

Nie ulega wątpliwości już dzisiaj, iż nastąpił zawód. Obliczenia liberalnych ekonomistów i polityków gospodarczych w Europie Zachodniej przywiązywały zbyt wielką wagę do zagadnień czysto pieniężnych, pomijając i bagatelizując inne objawy gospodarcze i niegospodarcze obecnej sytuacji międzynarodowej. W pierwszej linii działała sugestia wskaźników, idących szybko w górę. Przy bazie przeciętnej z 1929 r.=100 produkcja przemysłowa świata osiągnęła w 1936 r. wskaźnik 110·5, a produkcja przemysłowa Europy—99·8. W grudniu ub. r. pierwszy wskaźnik wynosił już nawet 121·7, a drugi—105·5. Produkcja Ameryki Północnej, opóźniona nieco w rozwoju, poczęła w ub. r. wyraźnie doganiać rozwój europejski, posuwając od stycznia do grudnia swój wskaźnik z 82·6 na 102·0. Ceny światowe powoli, ale stale szły w górę, osiągając (w złocie) przeciętny poziom w ub. r. 43·5 (przy przeciętnej za 1929 r.=100), ale z silną tendencją wyższą. Produkcja głównych surowców światowych była w ub. r. o 33% większa niż w 1929 r. Objętość handlu światowego przekroczyła pod koniec ub. r. 90% poziomu przedkryzysowego. Przewozy morskie bardzo silnie wzrosły. Wskaźniki kursów akcji przemysłowo-

wych skoczyły w górę. Bezrobocie wyraźnie spadło. W tych warunkach zahipnotyzowano się zagadnieniem ujednostajnienia poziomu cen światowych jako jedynym problemem, pozostającym do rozwiązania. Oczywiście, iż w pierwszym okresie po dewaluacji zachodnio-europejskich walut złotych powstała tendencja do takiego wyrównania. Czekano na jego skutek. I czekano na próżno.

Zamiast niego pojawiły się oznaki nowych komplikacji. Okazało się, że mechaniczne „wyrównanie monetarne” bynajmniej nie wystarcza, aby machinę gospodarstwa światowego puścić w pełny ruch. Nie będziemy zatrzymywać się zbyt długo na przyczynach, jakie temu przeciwdziałały. Powiemy pokrótce, iż np. rozwój wypadków gospodarczych we Francji zaważył niesłychanie niekorzystnie na całej koniunkturze. Od września ub. r. do czerwca b. r. ceny wewnętrzne we Francji (we frankach papierowych) wzrosły ze wskaźnika 67·0 na 88·8, a więc o prawie $\frac{1}{3}$, wyrównując całkowicie marżę dewaluacyjną. W sierpniu—po drugiej dewaluacji—wskaźnik stał już na poziomie 96·0. Sytuacja wewnętrzna i groźba nowych powikłań społecznych wywarły wpływ na dalszy odpływ kapitałów, a przez to—na dalsze utrzymywanie stanu niepokoju na międzynarodowych rynkach finansowych. Okazało się, iż sama tylko dewaluacja pieniądza bynajmniej nie może rozstrzygnąć całego spłotu zagadnień gospodarczych, jakie stoją przed wielu krajami w dzisiejszym okresie.

Nie mają bynajmniej jednak racji ci, którzy w zagadnieniu gospodarczym Francji upatrują główną przyczynę niepowodzenia „déclaration tripartite” Londynu, Waszyngtonu i Paryża z września ub. r., deklaracji, inicjującej „współpracę” trzech największych mocarstw finansowych świata w dziele poprawy koniunktury międzynarodowej, a właściwie — w gruncie rzeczy — sankcjonującej tylko dewaluację francuską. Mechanizm dewaluacji, jako środek międzynarodowego wyrównania cen i rozpowszechnienia się koniunktury, zawiódł dlatego, iż problem cen nie jest jedynym, jaki stoi w tej chwili przed gospodarstwem światowym. Tzw. niepokoje polityczne—wojna domowa w Hiszpanii, atak japoński na Chiny, zbliżenie rzymsko-berlińskie—tkwią w istocie swjej głęboko w problemach gospodarczych, przede wszystkim w coraz bardziej akcentującej się dysproporcji podziału dochodów światowych w skali międzynarodowej, w dysproporcji pomiędzy krajami „saturowanymi” i tymi z „niesaturowanych”, które z tych czy innych względów mogą czynnie walczyć o prawo do poprawy położenia gospodarczego. Zagadnienie monetarne posiada dotychczas jeszcze jedną wielką niewiadomą: przyszłość zainicjowanego przez Wielką Brytanię „nowego standardu pieniężnego” w postaci waluty, kierowanej przez fundusze wyrównawcze. I nawet w tym znaku zapytania niesposób zaczynać konkretnych prób rozwiązań, dopóki nie dojdzie do skutku osiowy dla całego świata traktat anglo-amerykański, mający jednym zamachem (jakoby...) rozstrzygnąć tak kapitalne zagadnienia jak partytet funt-dolar, problem długów wojennych i rozmiary brytyjskich preferencji imperialnych. Już wyliczenie chociażby tylko tych trzech wielkich zagadnień wskazuje, iż równowaga gospodarcza świata narażona jest ciągle jeszcze na poważne wstrząsy, że wiele jeszcze w niej jest punktów niewyjaśnionych i że—zatem—nie sama tylko polityka wewnętrzna Francji zawiniła w niepowodzeniu na dłuższą metę metody simpli-

stycznego „wyrównania monetarnego”, jako środka, mającego usunąć od razu wszystkie bolączki gospodarstwa światowego, skołatanego przez kryzys.

*

W tych warunkach drogi polityki gospodarczej wielkich mocarstw świata mogły, zasadniczo biorąc, pokierować się w sposób dwojaki. Można było zachować się w stosunku do międzynarodowego problemu gospodarczego aktywnie—albo trwać nadal w pasywności. Można było próbować—mimo wszystkich niekorzystnych akcesoriów—poprawiać działanie międzynarodowego obrotu, jako środka utrwalenia koniunktury i osłabienia uderzenia przyszłego kryzysu, i można było—właśnie z uwagi na ów niezbyt zachęcający stan faktyczny—utrzymać się w bierności. Owa druga teza posiadała i posiada nadal wielu zwolenników w Europie Zachodniej, na wyspach brytyjskich i w Stanach Zjednoczonych. Głosi ona, iż prymat zagadnień politycznych na kuli ziemskiej jest dziś niewątpliwy, że bez ich rozwiązania nie należy spodziewać się żadnych korzystniejszych zmian w międzynarodowej sytuacji gospodarczej, że—wskutek tego—należy koniunkturę wewnętrzną każdego kraju chronić tak długo, jak można, we własnym zakresie działania, a przyszły kryzys zwalczać również własnymi tylko środkami. Wszystko to—do czasu, dopóki nie nastąpią jakieś zasadnicze uregulowania polityczne, zakończenie konfliktów zbrojnych, dziś istniejących, i powrót do mniej więcej normalnych stosunków międzynarodowych w Europie.

Jeśli teza ta nie została przyjęta powszechnie przez kraje, w których koniunktura rozwija się dotychczas w tym stopniu, iż uwalnia je od trosk na dzień najbliższy, to niewątpliwie dlatego, iż wspomniany rozwój poczyną niewątpliwie przejawiać pewne wahania. Trzeba zresztą przyznać, iż sytuacja jest w gruncie rzeczy niezmiernie skomplikowana. Można by w skrócie scharakteryzować ją w ten sposób, iż wprawdzie istnieje „trend” ogólny ku górze, ale z jednej strony sami zainteresowani obawiają się zbyt szybkiego wzrostu koniunkturalnego, niosącego w sobie zarodek przyszłych kataklizmów, z drugiej—samemu „trendowi” poczyną braknąć nowych impulsów zwykłych. Niezmiernie trudno odcyfrować, któremu z tych dwóch czynników przypisać można te wahania wskaźników koniunkturalnych, jakie przejawiają się ostatnio w krajach, które osiągnęły już dotychczas znaczny rozwój koniunkturalny po wojnie. Wprawdzie wskaźnik produkcji przemysłowej w W. Brytanii nadal posuwa się w górę (wynosił on w II kwartale b. r. 125·5—wobec 122·7 w I kwartale), ale budownictwo—ów wspomniały impuls brytyjskiej koniunktury ostatnich lat—wyraźnie osłabło i wykazywało w lipcu b. r. wskaźnik 156—wobec 178 w tymże miesiącu ub. r. W szeregu krajów wskaźniki produkcji przemysłowej nie wzrastają, a gdzieś ulegają spadkowi. Tak np. w Danii wskaźnik lipcowy b. r. (134) jest identyczny z zeszłorocznym w tymże miesiącu. W Finlandii w czerwcu wskaźnik wynosił 135—wobec 140·8 w marcu, a 150 w styczniu b. r. Lipcowy wskaźnik w Norwegii (113·8) wykazuje nagły spadek w porównaniu z miesiącami poprzednimi, gdzie wskaźniki przekraczały z reguły 120, a niekiedy i 130. W Stanach Zjednoczonych wreszcie po przekroczeniu w grudniu ub. r. wskaźnika 100 rozpoczął się (bardzo powolny wprawdzie) spadek, doprowadzający wskaźnik w lipcu b. r. do 95·8.

Jeśli wreszcie podkreślić, iż w związku z programami zbrojeniowymi wzrastają szczególnie silnie wskaźniki działalności ciężkiego przemysłu, stwierdzić można, iż w wielu wypadkach rozwój przemysłu lekkiego został nawet wyraźnie już zahamowany. Wskaźnik przemysłu włókienniczego w Stanach Zjedn. (95·7) jest o kilka punktów niższy niż w lipcu ub. r. To samo tyczy się Danii, Finlandii, Norwegii i kilku innych jeszcze krajów. Majowy wskaźnik przemysłu samochodowego w W. Brytanii jest również niższy od wskaźnika z maja ub. r. itd. itd.

Nie można, oczywiście, w żadnej mierze twierdzić na tej podstawie, iż ruch zwykły w koniunkturze światowej został zahamowany. Niemniej jednak wahania istnieją. I—sądzimy—interesujące będzie przytoczenie ostatecznych konkluzji tegorocznego tomu znakomitego wydawnictwa Organizacji Ekonomicznej i Finansowej Ligi Narodów pt. „Revue de la situation économique mondiale 1936/37”, gdzie z datą lipca b. r. czytamy, co następuje:

„Najbardziej, być może, napawające otuchą znamię obecnej sytuacji tkwią w o wiele wyższym dobrobycie i w polepszeniu się położenia międzynarodowego krajów, wywożących produkty rolne. Z drugiej strony odnajduje się niedwuznaczne oznaki szeregu słabych punktów, zarysowujących się w strukturze krajów, gdzie poprawa gospodarcza trwa od około 5 lat. Stwierdza się nieco podobne zjawiska i w Stanach Zjednoczonych. Zarządzenia, jakie zostały przedsięwzięte, aby przeszkodzić jakimkolwiek anormalnie szybkiemu ruchowi ekspansji kredytowej i zwwyżce cen w tym kraju, miały jednak jako skutek złagodzenie na krótki czas tylko działania czynników, które wpływają silnie na korzyść rozwoju działalności przemysłowej. Jednocześnie dokonano pewnych postępów na drodze odbudowy handlu międzynarodowego, jakkolwiek wiele pozostaje w tej dziedzinie do zrobienia. Polepszenie się sytuacji wielu krajów dłużniczych pozwoliło kilku z nich rozpocząć rokowań w celu uregulowania ich zobowiązań zagranicznych. Międzynarodowy system gospodarczy będzie mógł być odbudowany tylko na podstawie stabilizacji walut i wznowienia pożytku międzynarodowych na zdrowych warunkach. Wyniki, osiągnięte dotychczas, zadowolają się większej stałości walut, odbudowie pewnej swobody wymiany międzynarodowej i zwwyżce cen. Dopiero w przyszłych wydaniach niniejszego studium będzie można odpowiedzieć na pytanie, czy ewolucja ta ulegnie pewnemu zahamowaniu, gdyż trzeba będzie wprowadzić pewne przystosowania do ewolucji tych gospodarstw narodowych, gdzie dobrobyt osiągnął prawie rozmiary „boom'u”, czy też rozwój międzynarodowej współpracy gospodarczej pozwoli na rozwinięcie szerzej jeszcze dobrobytu”.

W ostatnich zdaniach wspomnianej cytaty mamy streszczony cały problem międzynarodowych stosunków gospodarczych chwili obecnej. Koniunktura się rozwija, ale rozwija się nierówno, niespokojnie i grozi wielkimi wstrząsami. Aby to wygładzić, trzeba albo próbować ją rozciągnąć szerzej na świat, albo zatrzymać rozwój gospodarczy krajów w koniunkturze zaawansowanych. Nie jest to rzeczą łatwą ani przyjemną, a przecież robi się to już tu i ow-

dzie. „Sterylizacja” złota w Stanach Zjednoczonych i W. Brytanii jest właśnie takim hamowaniem koniunktury. Od dn. 7/VIII do końca września b. r. wskaźnik kursów akcji na giełdzie nowojorskiej spadł z poziomu przeszło 122 na 91, czyli o 25%. Spadek cen surowców światowych jest rzeczą notorycznie znaną. Wielkie mocarstwa gospodarcze stoją przed koniecznością albo dalszego hamowania u siebie rozwoju koniunkturalnego, albo rozpoczęcia nowego wysiłku międzynarodowej współpracy gospodarczej. Ostatnie Zgromadzenie Ligi Narodów wskazuje raczej, iż wybierają one drogę drugą.

Nie jest to również droga łatwa i przyjemna. Mówiliśmy już, iż w akcji tej nie biorą udziału trzej najwięksi „niezaspokojeni” świata: Niemcy, Włochy i Japonia. Że nie może to nie wpłynąć utrudniająco na całość rozwiązań—co do tego nie może być przecież wątpliwości. Wspomniany przez nas powyżej kluczowy dla świata układ anglo-amerykański również wisi jeszcze w powietrzu. Dwie wojny toczą się nadal. W tych warunkach wybrano w Genewie drogę niesłychanie ostrożną i wyczekującą na rozwiązanie którejkolwiek chociażby ze wspomnianych trudności. Co więcej, uznano, iż w tych warunkach wszelkie przedwczesne nadawanie „głośnych” akcentów projektowanym zamierzeniom może im tylko zaszkodzić. Trzeba się zatem dobrze wczytać w tekst rezolucyj gospodarczych ostatniego Zgromadzenia Ligi, aby wyszukać w nich ich istotny sens. Spróbujmy tego dokonać.

Przede wszystkim—trzeba było zachowywać pozory. Choć merytoryczne rozwiązanie rezolucyj daje raczej rację tym, którzy chcą wszczynać akcję gospodarczą jako pomoc dla uspokojenia politycznego, należało dać „coś” tym politykom, dla których alfa i omega jest w dzisiejszych czasach „czysta” polityka. Stąd—nic nie mówiący wstęp polityczny do rezolucyj gospodarczych, wstęp z nieodzownymi „apelami” i wskazaniami, głoszącymi, iż „niemożliwe są rzeczywiste postępy gospodarcze i finansowe bez stosowania się do istotnych zasad współpracy międzynarodowej”. Ale nie w tym leży sedno zagadnienia.

Zgromadzenie Ligi miało do rozporządzenia, jako materiał, 2 raporty komisyjne: raport Komisji Surowcowej i raport Komitetu Ekonomicznego. Dla realnej przyszłej pracy międzynarodowej wyciągnąć z tych dokumentów coś istotnego jest prawie niemożliwe. Raport surowcowy jest wynikiem trwałego osłabiania przez państwa „niezaspokojone surowcowo” brytyjskiej tezy o „nieistnieniu problemu surowcowego”. Z tego rodzaju dialektycznego kompromisu wyciągnąć realnych rzeczy nieomal niesposób, chyba w tym punkcie, gdzie wskazuje się na zawiły kompleks przyczyn, powodujących trudności dewizowe dla krajów dłużniczych, potrzebujących zagranicznych surowców. Raport Komitetu Ekonomicznego spróbował perswadować nadal urbi et orbi klasyczne metody zwalczania kryzysu—poprzez dewaluację (propagowaną z o wiele mniejszym zresztą aplombem niż przed rokiem), znoszenie ograniczeń dewizowych (bez wskazówek—jak tego dokonać...) i kontyngentów. Oba te raporty zostały przez Zgromadzenie przyjęte do wiadomości—bez specjalnego entuzjazmu. Poczem rezolucja zawiera punkt, w którym Zgromadzenie Ligi: „prosi Komitet Ekonomiczny i Komitet Finansowy o dalsze prowadzenie—każdego wedle swej kompetencji—w porozumieniu z zainteresowanymi stronami

badań nad metodami, których należałoby użyć, aby zastosować propozycje i wnioski, wspomniane w punkcie 1 i 2 (tj. ogólne wnioski raportów Komitetu Ekonomicznego i Surowcowego), i aby polecić zwłaszcza, biorąc pod uwagę konieczności gospodarcze właściwe każdemu krajowi, zarządzenia praktyczne, skierowane ku zwiększeniu obrotów międzynarodowych i ułatwieniu w szczególności zniesienia ograniczeń dewizowych”.

Co to znaczy? Równa się to próbie ustalenia na forum Ligi Narodów praktycznej drogi liberalizacji obrotów międzynarodowych—i to w porozumieniu z „zainteresowanymi stronami”, a więc z krajami, które dotychczas zmuszone są do hamowania tych obrotów. Zamiast wielkich i bezpłodnych konferencji międzynarodowych szereg rzeczoznawców ma zająć się nie wypracowywaniem gromkich rezolucyj, których nikt potem nie stosuje, ale realnych wniosków, uzgodnionych z tymi, do których się mają one stosować, i to przy wzięciu pod uwagę całokształtu ich sytuacji gospodarczej. Nie możemy być optymistami po dotychczasowych doświadczeniach prac gospodarczych Ligi, ale, jeśli co może mieć jeszcze jakie takie szanse powodzenia, to tylko właśnie taka metoda...

Zwłaszcza—iż urodzić się może z tego akcja szersza. Rada Ligi Narodów ma zwrócić uwagę na „wyjątkową wagę prac, powierzonych Organizacji Gospodarczej i Finansowej Ligi” i może skoordynować je—nawet przez zamianowanie „ukwalifikowanej osoby”,

która by była czymś w rodzaju przewodniczącego całej akcji. Co więcej, oba komitety Ligi mogą zostać połączone w jeden z dodaniem do nich innych rzeczoznawców, „wybranych w krajach, będących lub nie będących członkami Ligi Narodów”. A więc nawet droga dla przyciągnięcia któregoś z „wielkich niezapokojonych” pozostaje otwarta...

*

W tych warunkach rezolucja genewska jest interesująca. Od chwili rozbicia się światowej konferencji londyńskiej 1933 r. żadna—dosłownie żadna—próba ogólnego porozumienia gospodarczego w skali międzynarodowej nie była podejmowana. Inicjatywa tegoroczna—której przyczyny staraliśmy się wyjaśnić możliwie dokładnie—jest pierwszą taką próbą. Nie należy się łudzić, aby była ona łatwo wykonalna. Wręcz przeciwnie—trudności jej są olbrzymie. Ale podczas gdy w 1933 r. istniały na terenie gospodarstwa międzynarodowego same tylko trudności, obecnie obok przeszkód są i czynniki, mogące podziałać pozytywnie na próby porozumienia. Czynniki te w naszym zrozumieniu jest przede wszystkim obawa po stronie krajów bogatych przed szybkim zakończeniem i komplikacjami ich mniej lub więcej wyspowych koniunktur. Obawa realna—i dlatego przynieść mogąca istotnie realne korzyści.

tł.

KRONIKA GOSPODARCZA

ZJAZD INŻYNIERÓW MECHANIKÓW POLSKICH

W dn. 9, 10 i 11/X b. r. odbywały się w Warszawie obrady Ogólnopolskiego Zjazdu Inżynierów Mechaników Polskich, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników Polskich.

Na Zjazd przybyło około 500 inżynierów mechaników z całej Polski. Dnia 9 b. m. w auli Politechniki Warszawskiej odbyło się uroczyste otwarcie obrad Zjazdu.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU PODRÓŻ PANA MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU ANTONIEGO ROMANA DO ESTONII, FINLANDII I ŁOTWY

W dniu 1 października b. r. Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman wyjechał do Estonii, Finlandii i Łotwy w celu omówienia szeregu spraw gospodarczych, interesujących Polskę oraz wspomniane kraje. Wraz z Panem Ministrem i Jego Małżonką wyjechali: Poseł Estoński w Warszawie, P. Hans Markus, oraz towarzyszący Panu Ministrowi PP.: Dyrektor Departamentu Morskiego w Min. Przemysłu i Handlu, L. Możdżeński, oraz Sekretarz osobisty, Radca M. Welsch.

Pierwszym etapem podróży był Tallin, dokąd Pan Minister Roman przybył statkiem „Cieszyn” w dn. 4 b. m. Przed południem tego dnia Pan Minister

Zjazd otworzył Prezes Stow. Inż. Mech. Polskich, Inż. Władysław Kozłowski, który wygłosił okolicznościowe przemówienie.

Po ukonstytuowaniu się prezydium, pierwsze przemówienia powitalne wygłosili: przedstawiciel Pana Ministra Przemysłu i Handlu, P. Dyr. Dep. Kandel, oraz reprezentant Rektora Politechniki Warszawskiej, P. Prof. Ponikowski.

Następnie rozpoczęły się właściwe obrady Zjazdu—częściowo na plenum, częściowo w sekcjach fachowych. Głównym tematem obrad Zjazdu i wygłoszonych referatów była kwestia namiastkowania surowców.

Roman w towarzystwie Posła R. P. w Tallinie P. Min. Przesmyckiego złożył wizytę Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych Estonii Selterowi. W czasie tej wizyty Pan Minister Selter udekorował Pana Ministra Romana wielką wstęgą Orderu Białej Gwiazdy. Następnie, Pan Minister Roman złożył wizytę Generałowi Lajdonerowi, Prezesowi Honorowemu Zbliżenia Polsko-Estońskiego. W południe Pan Minister Przesmycki podejmował Pana Ministra Romana i towarzyszące mu osoby w ścisłym gronie. Wieczorem Pan Minister Selter wydał dla gości polskich przyjęcie, na którym obecni byli przedstawiciele Rządu Estońskiego i sfer gospodarczych.

Dzień następny, a częściowo i dzień 6 b. m., Pan Minister Roman spędził na zapoznawaniu się z placówkami gospodarczymi Estonii, zwiedzając przede wszystkim tereny przemysłowe lupku bitumicznego.

W dn. 6 b. m. Pan Prezydent Estonii przyjął na dłuższej audiencji Pana Ministra Romana, a wieczor-

rem P. Poseł Min. Przesmycki wydał raut na cześć Pana Ministra Romana.

Wobec przedstawicieli prasy estońskiej, których przyjął w dn. 6 b. m., Pan Minister Roman oświadczył, że jest zadowolony z zaproszenia Rządu zaprzyjaźnionej Estonii, co dało mu możliwość omówienia spraw, interesujących oba państwa. Wymiana handlowa polsko-estońska od 2 lat wykazuje stały rozwój. „Zgodny jestem z kołami gospodarczymi Estonii—podkreślił Pan Minister—że trzeba znaleźć drogę, aby tendencję tę utrzymać i wzmocnić. W czasie krótkiego pobytu w Estonii stwierdziłem wiele możliwości rozwoju handlu wzajemnego, które postaram się stopniowo realizować”.

W dn. 7 b. m. Pan Minister Roman wraz z towarzyszącymi mu osobami udał się samolotem do Helsingforsu, gdzie złożył naprzód wizyty Panu Prezesowi Rady Ministrów Finlandii Caliander, oraz Panu Ministrowi Przemysłu i Handlu Voionmaa. Po południu Pan Minister przyjął przedstawicieli prasy fińskiej, którym udzielił informacji na temat sytuacji gospodarczej Polski, zwracając szczególną uwagę na stosunki handlowe polsko-fińskie, których ożywienie jest celem podjętej podróży. Wieczorem tegoż dnia Państwo Voionmaa wydali obiad na cześć Pana Ministra Romana i Jego Małżonki, podczas którego wygłoszone zostały dłuższe toasty. Pan Minister Voionmaa, przemawiając, podkreślił m. in., że Polska i Finlandia, mimo iż nie graniczą ze sobą bezpośrednio, utrzymują bliskie stosunki; wspominał następnie o niedawnym otwarciu nowej linii lotniczej, która ściśle łączy Finlandię z resztą kontynentu i posiada dla niej duże znaczenie. Kończąc przemówienie, mówca zwrócił uwagę na znaczenie, jakie wizyta obecna mieć będzie dla dalszego zacieśnienia stosunków politycz-

nych i gospodarczych między obu krajami. W odpowiedzi Pan Minister Roman wyraził radość z powodu możliwości poznania zaprzyjaźnionego kraju i podkreślił, że niewątpliwie wizyta jego przyczyni się do wzmocnienia wzajemnych obrotów handlowych. Obroty polsko-fińskie wykazują tendencję wzrostu, a współpraca na morzu daje pożyteczne dla obu stron wyniki.

W dn. 8 b. m. Pan Minister Roman był przyjęty na audiencji przez Pana Prezydenta Finlandii Kalio, następnie odbył dłuższą konferencję na tematy gospodarcze, interesujące oba państwa, z Panem Ministrem Przemysłu i Handlu Voionmaa. Tegoż dnia wieczorem Poseł Rzplitej w Helsinkach P. Min. Sokolnicki podejmował gości polskich i członków Rządu Finlandzkiego oraz przedstawicieli sfer gospodarczych obiadem.

W dn. 11 b. m. statkiem „Cieszyn” przybył Pan Minister Roman do Rygi. W tymże dniu był przyjęty na audiencji przez Pana Prezydenta Państwa Dr Ulmanisa, a następnie złożył wizyty Panom: Wicepremierowi Skujenieksowi, Ministrowi Gulbisowi, Ministrowi Muntersowi, oraz Generałowi Bertisowi. Wieczorem na cześć Pana Ministra Romana Minister Skarbu Łotwy wydał obiad, na którym byli obecni przedstawiciele Rządu Łotewskiego, Poseł Rzplitej w Rydze Harwat, oraz przedstawiciele sfer gospodarczych.

W dn. 13 b. m., tj. w ostatnim dniu pobytu na Łotwie, Pan Minister Roman wraz z towarzyszącymi osobami zwiedził Państw. Zakłady Elektr. „Vef”, po czym wziął udział w śniadaniu, wydanym przez P. Posła Harwata. Po południu tegoż dnia Pan Minister udał się w drogę powrotną do kraju i w dn. 14 b. m. przybył do Warszawy.

GÓRNICtwo I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ LUDOWY

PRACE KOMISJI DO SPRAW PRZEMYSŁU LUDOWEGO I DOMOWEGO

Powszechne zainteresowanie przemysłem ludowym i znaczne zwiększenie w bież. roku środków, udzielanych—różnymi drogami—przez Państwo na cele, związane z tym przemysłem—wywołało potrzebę stworzenia organu międzyresortowego, koordynującego akcję państwową, samorządową i społeczną w tej dziedzinie. Organ taki został stworzony w maju b. r.—decyzją Pana Ministra Przemysłu i Handlu—w formie „Komisji Międzyministerialnej do Spraw Przemysłu Ludowego i Domowego”. Okoliczności, jakie poprzedziły utworzenie Komisji, są już znane czytelnikom „Polski Gospodarczej” z wyczerpującego artykułu w zesz. 27/1937 (str. 895). Pozostaje zatem omówić i zapoznać czytelników z samą budową tej instytucji i pierwszym plonem jej działalności.

Komisja, której przewodniczy Minister Przemysłu i Handlu, lub w jego zastępstwie Dyrektor Departamentu Przemysłu i Rzemiosł, dzieli się niejako na dwa zespoły: na właściwą komisję, złożoną z delegatów 3 Ministerstw—Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej (łącznie z Funduszem Pracy), oraz na grupę rzeczoznawców z głosem doradczym.

Latem b. r. w Komisji zasiadało 11 rzeczoznawców, związanych z 11 instytucjami, które w różnym zakresie mają do czynienia z praktycznymi zagadnieniami przemysłu ludowego. Samo wyliczenie tych instytucji daje obraz rozległości terenu, na jakim stykamy się ze sprawami przemysłu ludowego, i różnorodności aspektów, jakie spr-

wy te przybrały w ciągu lat ostatnich. Oto lista organizacji, z których łona wyszli eksperci Komisji: Związek Izb i Organizacji Rolniczych, Związek Izb Rzemieślniczych, Związek Izb Przemysłowo-Handlowych, Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych, Centrala Bazarów Przemysłu Ludowego w Wilnie, również zasiadająca w Wilnie Rada 6 Towarzystw Popierania Przemysłu Ludowego, Kasa Spółdzielcza dla Przemysłu Ludowego, Warszawskie Towarzystwo Ochrony Sztuki Ludowej i Popierania Przemysłu Ludowego, Zakłady Nakładcze Przemysłu Chałupniczego we Lwowie, Związek Ziem Górskich i Towarzystwo Przyjaciół Huculszczyny. W powyższym składzie Komisja reprezentuje niemal całość doświadczenia, zdobytego w ostatnich latach w Polsce w zakresie przemysłu ludowego.

Komisja stawia sobie trzy zadania: opracowanie ogólnego planu popierania przemysłu ludowego, koordynację działalności zainteresowanych instytucji i wreszcie opiniowanie pożyczek i subwencji, udzielanych poszczególnym instytucjom z funduszy rządowych.

Stawiając sobie tak rozległe zadania, Komisja—dla lepszego wyzyskania pracy swych ekspertów—utworzyła 3 podkomisje. Pierwszej z nich—Organizacyjnej—przypadły w udziale zagadnienia koordynacji akcji zarówno między instytucjami centralnymi jak i między instytucjami lokalnymi. Podkomisji Zbytu przypadły w udziale zadania praktyczne, planowanie i ekspertyzy w sprawach produkcji, kalkulacji, skupu i zbytu, organizacji rynku wewnętrznego i akcji eksportowej. Wreszcie, postanowione zostało powołanie Podkomisji Sztuki Ludowej, której zadaniem byłoby ustalenie pewnych wytycznych w tych wymagających znanstwa i spe-

cialnego traktowania zagadnieniach, jakie wiążą się z istnieniem żywych ośrodków samorządnej sztuki ludowej. Do tej ostatniej podkomisji powołano kilku ekspertów, nie wchodzących dotąd w skład Komisji, spośród uczonych i artystów, mających największe doświadczenie w sprawach sztuki ludowej.

W ciągu krótkiego okresu swej działalności Komisja—oprócz wewnętrznych prac organizacyjnych—zdołała, w oparciu o dawniej prowadzone studia, nakreślić zasadnicze wytyczne planu popierania przemysłu ludowego i domowego. W dziedzinie wytycznych ogólnych wysunęły się na czoło zagadnienia organizacji zbytu. Za najistotniejszą pomoc finansową uznano dostarczanie bezprocentowych lub niskoprocentowanych kredytów obrotowych organizacjom skupu i zbytu wyrobów przemysłu ludowego i domowego. Obok zwiększenia obsługi miast wyrobami ludowymi—postanowiono dążyć także do zwiększenia konsumpcji tych wyrobów przez samą wieś. W dziedzinie koordynacji Komisja postanowiła dążyć do stworzenia jednolitej sieci organizacyjnej, opierającej się na towarzystwach popierania przemysłu ludowego, na bazarach przemysłu ludowego i na izbach rolniczych. Podział pracy tych instytucji polegałby na tym, że towarzystwa zajęłyby się sprawami sztuki ludowej, akcją instruktorską i propagandową, bazy—skupem i zbytem, izby rolnicze zaś—zagadnieniami surowców i opieką nad wytwórcą-rolnikiem.

Znaczną część posiedzeń Komisji pochłonęły sprawy opiniowania licznych podań o pożyczki i subwencje, napływających do Funduszu Pracy, Ministerstwa Rolnictwa oraz Ministerstwa Przemysłu i Handlu—po raz pierwszy rozpatrywanych wspólnie, i w myśl uchwalonych wytycznych. Podania te omawiane są grupami branżowymi,

i dyskutowanie ich w tym porządku toruje drogę do stopniowego opracowania planów działania w odniesieniu do poszczególnych gałęzi wytwórczości ludowej.

Również po raz pierwszy w obecności rzeczoznawców i instytucji, pracujących na tym polu, rozpatrywano całokształt tegorocznej pomocy państwowej w zakresie przemysłu ludowego i domowego.

W tym roku dzięki Funduszowi Pracy i Panu Ministrowi Przemysłu i Handlu suma przeznaczona na te cele jest istotnie imponująca w stosunku do lat poprzednich, gdyż wynosi razem zł 795 tys.

Pomoc z Funduszu Pracy wynika z uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów, natomiast podniesienie pozycji na przemysł ludowy w budżecie Min. Przem. i Han. jest realizacją też przemówienia Pana Ministra Romana na sesji budżetowej Sejmu, a zarazem realizacją postulatów Sejmu i wytycznych Komisji do Spraw Przemysłu Ludowego i Domowego. Zgodnie z powyższym, jak również nawiązując do uchwał zjazdu działaczy przemysłu ludowego w 1934 r. na zasadzie przeprowadzonej przez nich ankiety—otwarto w Kasie Spółdzielczej dla Przemysłu Ludowego kredyt 2%-owy na okresy do 5 lat dla instytucji, zajmujących się skupem i zbytem wyrobów przemysłu ludowego, w celu zasilenia ich kapitałów obrotowych.

Rozważając przeznaczenie i sposób użycia funduszy z Min. Przem. i Han. oraz Funduszu Pracy, Komisja wypowiedziała dezycję, aby wszelkie fundusze, udzielane na akcję przemysłu ludowego i domowego z budżetu Państwa i z sum pozabudżetowych, były opiniowane przez Komisję, gdyż tylko wtedy można właściwie skoordynować i wzmocnić pracę w myśl wspólnie opracowanego planu.

ROLNICTWO

ZASADY STOSOWANIA OGRANICZEŃ OBROTU GRUNTAMI ROZPARCELOWANYMI

W „Dzienniku Urzędowym Min. Rolnictwa i Ref. Roln.” Nr Nr 8 i 9 (sierpniowym i wrześniowym z b. r.) ogłoszono instrukcję i szereg pism okólnych w sprawie wykonania przepisów i stosowania zasad ustawy z dn. 14/IV 1937 r. o ograniczeniu obrotu nieruchomościami, powstałymi z parcelacji („Dz. Ust. R. P.” Nr 36, poz. 272)¹⁾.

Wykonanie ustawy należy do Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. oraz do Ministra Sprawiedliwości—we właściwych im zakresach działania. Przepisy samej ustawy ujęły zagadnienie ogólnie, przewidując jedynie formalno-prawnie, uzależniając obrót nieruchomościami od różnych zezwoleń władzy państwowej, dla której ustawa ta stworzyła przeto podstawę prawną do działania w myśl intencji ustawodawcy. Natomiast ustalenie podstawowych wytycznych ekonomicznych oraz innych szczegółowych, którymi kierować się mają starostowie przy wykonywaniu przepisów ustawowych, pozostawiono (art. 9 ustawy) Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

Z tych względów wydana z datą 5/VI 1937 r. instrukcja Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. w sprawie zasad postępowania przy udzielaniu zezwoleń, przewidzianych w omawianej ustawie, ma znaczenie podstawowe („Mon. Pol.” Nr 134 z dn. 15/VI 1937 r.). Przytaczamy tu przeto lub streszczamy zasady najważniejsze.

W myśl tej instrukcji—przy udzielaniu zezwoleń na zbycie całości lub w części, na podział, wydzierżawienie, oddanie w zastaw i na obciążenie gospodarstwa, powstałego z parcelacji, jako też na udział w licytacji takich gospodarstw (nie dotyczy to instytucji kredytu długoterminowego, uczestniczących w licytacji) starostowie winni kierować się zasadą, aby gospodarstwo wiejskie nie utraciło—przy uwzględnieniu miejscowych warunków—cech samodzielnego warsztatu rolnego (lub ogrodniczego-warzywniczego), za-

bezpieczającego w sposób trwały utrzymanie rolnika i jego rodziny oraz zapewniającego należyty poziom gospodarowania.

Zbycie, podział bądź wydzierżawienie gospodarstwa, o ile pociąga za sobą utratę cech samodzielnego warsztatu, może być dopuszczone zasadniczo tylko wówczas, gdy leży to w interesie publicznym—ogólnym lub lokalnym.

Instrukcja rozróżnia zbycie lub wydzierżawienie całości gospodarstwa i jego części.

W pierwszym przypadku zezwolenie może być udzielone, gdy:

a) nabywca bądź dzierżawca posiada obywatelstwo polskie, nie był karany sądownie za przestępstwo dezercji bądź przeciwko Państwu Polskiemu, posiada przygotowanie praktyczne do prowadzenia osobiście gospodarstwa rolnego (ogrodniczego-warzywniczego), traktuje zawód rolniczy jako główne źródło utrzymania;

b) nabycie bądź wydzierżawienie nie zawiera warunków, które mogłyby spowodować trudności dla nabywcy lub dzierżawcy w utrzymaniu i prowadzeniu gospodarstwa na należytych poziomach; na przykład, przy sprzedaży, o ile sprzedawca pozostawia część swojej należności na hipotecę, należy w szczególności mieć na uwadze, by warunki spłaty tej należności nie były zbyt uciążliwe dla gospodarstwa, a przy wydzierżawieniu—by czas trwania stosunku dzierżawnego i wysokość tenuty nie prowadziły do gospodarki dewastacyjnej;

c) wydzierżawienie następuje na skutek przejściowej niemożności osobistego gospodarowania przez właściciela, spowodowanej ważnymi względami (choroba, powołanie na urząd publiczny itp.);

d) sprzedaż lub wydzierżawienie jest zgodne z zasadami agrarnymi, zmierzającymi do właściwego rozmieszczenia ludności rolniczej w Państwie.

W drugim przypadku—zbycie lub wydzierżawienie części gospodarstwa jest dopuszczalne, gdy zachowane są wymogi jak wyżej dla całości gospodarstwa, a nadto, gdy część, pozostająca przy dotychczasowym właścicielu, zachowuje cechy samodzielnego warsztatu, przy czym część zbywana lub wydzierżawiana:

¹⁾ Znaczenie tej doniosłej ustawy omówiliśmy w specjalnych artykułach w zesz. 30 i 31/1937.

e) bądź może stanowić również samodzielny warsztat rolny,
f) bądź zostaje racjonalnie pod względem gospodarczym złączona z istniejącym drobnym gospodarstwem, uzupełniając go w granicach, nie przekraczających norm, przewidzianych w ustawie o wykonaniu reformy rolnej (art. 50).

Powyższe postanowienia obowiązują zasadniczo również przy podziale gospodarstwa (wyjście ze współwłasności) i stosują się do każdej, tworzonej przy podziale, jednostki gospodarczej, o ile miejscowe warunki lub uzyskanie kredytu na spłaty rodzinne umożliwiają egzystencję członków rodziny, wychodzących z gospodarstwa.

Zezwolenie na obciążenie może być udzielone, o ile warunki kredytu nie są zbyt uciążliwe, i uzyskiwany kredyt przeznaczony zostaje na cele gospodarczo uzasadnione, a przy tym o ile projektowane obciążenie, łącznie z innymi już istniejącymi obciążeniami, nie przekroczy możliwości płatniczych gospodarstwa.

Zezwolenie na powierzenie przez właściciela gospodarowania innej osobie może być udzielane tylko na ograniczony ściśle okres czasu, gdy ważne względy czasowo uniemożliwiają właścicielowi osobiste zajmowanie się gospodarstwem, przy czym powierzenie gospodarowania na pewien choćby dłuższy okres czasu dzieciom lub rodzicom właściciela nie powinno być uważane za niewykonywanie obowiązku osobistego gospodarowania.

Kandydat, zamierzający wziąć udział w licytacji gospodarstwa, może otrzymać zezwolenie na to, jeżeli odpowiada warunkom, wymienionym wyżej w pp. a i b dla nabycia gospodarstwa w całości, nie dotyczy to jednak wspomnianych już instytucji kredytowych.

Ogłoszone dotąd pisma okólne Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. w tejże sprawie zawierają różne wyjaśnienia w kwestiach wątpliwych lub zarządzenia szczegółowe natury technicznej. Ważne znaczenie posiada zarządzenie z dn. 21/VII b. r., zalecające stopniowe—w myśl art. 6 ustawy z dn. 14/IV b. r.—poddawanie ograniczeniom z tej ustawy również gospodarstw, powstałych z parcelacji w czasie od dn. 1/IX 1919 r. do dn. 14/V b. r., tj. do chwili, gdy ustawa z dn. 14/IV b. r. nabrała mocy obowiązującej. Ograniczeniom tym należy jednak poddawać wyłącznie gospodarstwa samodzielne, czyli zabezpieczające w sposób trwały utrzymanie rolnika i jego rodziny, o ile nie zostały już od dawna podzielone fizycznie na części, z których wszystkie lub niektóre utraciły cechy samodzielnego warsztatu rolnego. Rozciąganie ograniczeń na tę kategorię gospodarstw winno odbywać się nader oględnie i z reguły możliwie jednocześnie na wszystkie gospodarstwa samodzielne w danym osiedlu, nie zaś na pojedyncze gospodarstwa, a to po dokładnym uprzednim zbadaniu stosunków miejscowych.

Po wydaniu instrukcji z dn. 5/VI b. r., ustalającej podstawowe wytyczne ekonomiczne—postanowienia ustawowe, ograniczające obrót nieruchomości, powstałymi z parcelacji, nabrały treści i wyrazistości gospodarczo-społecznej dla naszych stosunków agrarnych.

A. O.

ORGANIZACJA CENTRALI DLA SPÓŁDZIELNI ROLNICZYCH

Jesteśmy na drodze stanowczej likwidacji rozbudowanego podczas lat kryzysowych systemu środków popierania wywozu zbóż, zwanego w skróceniu interwencją. Metody, właściwe w okresie najtrudniejszej sytuacji gospodarczej, nie będą dalej składnikami polityki gospodarczej; muszą być one zastąpione przez inne środki, odpowiedniejsze dla zmieniających się warunków. Jednym z zagadnień przekształcenia kryzysowych metod działania w myśl zmienionych zadań polityki gospodarczej jest zagadnienie charakteru prawnego i działalności Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych.

Zrezygnawszy z interwencji zbożowej, musiał jednak Rząd troszczyć się o właściwą organizację aparatu handlowego, a rynku zbożowego w szczególności, z punktu widzenia interesów rolnictwa i eks-

portu. Aparat, stworzony ongiś do zadań interwencyjnych, musiał być przekształcony w ten sposób, aby spełniać najskuteczniejsze zadania, wyznaczane przez aktualne warunki gospodarcze.

Struktura handlu zbożowego wciąż wykazuje wiele poważnych braków, wśród których wymienić trzeba brak odpowiedniego, solidnego aparatu handlowego, systematycznie skupującego zboże o.1 producenta; wywołane to jest słabością organizacyjną i finansową polskiej spółdzielczości rolniczo-handlowej, brakiem kupiectwa polskiego, umiającego w odpowiednich do wielkości przeciętnego eksportu rozmiarach prowadzić handel eksportowy na warunkach cif. Powyższe braki aparatu handlowego są szczególnie niepokojące na terenie województw centralnych i wschodnich, gdzie, jak wiadomo, obserwujemy stały wzrost produkcji zbożowej. Jest rzeczą oczywistą, iż rozwój właściwego aparatu handlowego musi nadążyć za produkcją. Charakter tego aparatu ma szczególne znaczenie, jeżeli wziąć pod uwagę, że wzrasta przede wszystkim produkcja drobnych gospodarstw włościańskich, które w zakresie odpowiedniego aparatu handlowego mają szczególne wymagania. Drobny rolnik ze swą niewielką ilością sprzedawanego zboża nie może bezpośrednio stanąć do transakcyj giełdowych. Konieczny jest aparat, zbierający wagonowe partie zbóż i prezentujący jednolite doczyszczone ładunki na rynku.

Tym koniecznym, uzupełniającym drobne gospodarstwa, aparatem handlowym winna stać się rozwinięta sieć spółdzielni rolniczo-handlowych. Powstanie zasobnej centrali spółdzielni rolniczo-handlowych na terenie województw centralnych i wschodnich, odbierającej nadwyżki zbożowe i zaopatrującej je w rolnicze środki produkcji, jest niewątpliwą potrzebą tych spółdzielni, czemu dawały one niejednokrotnie wyraz. Zapelnienie tego powszechnie odczuwanego braku zbiegło się z potrzebą likwidacji P. Z. P. Z., jako państwowego aparatu handlowego, pozostającego z doby interwencji zbożowej i będącego w dzisiejszej swej postaci przytykiem. Zadania w dziedzinie organizacji rynku wewnętrznego potęgują wymogi w dziedzinie organizacji eksportu, w zakresie którego spółdzielnie na terenie województw centralnych i wschodnich nie potrafiły wytworzyć instytucji o mocy finansowej, odpowiadającej narzucającym się zadaniom. Nie utworzył takiej instytucji również handel prywatny.

W latach interwencji zbożowej P. Z. P. Z. zajęły dominujące stanowisko w eksporcie zbóż, zwłaszcza chlebowych. W 1933/34 r. objęły one praktycznie całość wywozu żyta i pszenicy, w 1934/35 r.—całość wywozu żyta i blisko 90% pszenicy. Podejmują one eksport na warunkach cif, wchodząc w bezpośredni kontakt z odbiorcami zagranicznymi. Jak wiadomo, w 1935/36 r. P. Z. P. Z. tracą, dzięki skasowaniu superpremi, monopolistyczne stanowisko eksportera zbóż chlebowych. W roku tym P. Z. P. Z. wywożą tylko 43% eksportu żyta. Jest rzeczą pouczającą, kto i w jakim stosunku zajął ich miejsce w eksporcie zbóż. Poznańska Centrala Rolników przejmuje 17%, pozostałe firmy polskie—15%, a ¼ wywozu dostaje się do rąk kupców gdańskich. W wywozie pszenicy polscy eksporterzy utrzymują tylko 18% wywozu, resztą dzieli się Gdańsk i firmy, uzależnione od kapitału zagranicznego. Nie lepiej wygląda struktura eksportu w ostatnim roku gospodarczym. Według zestawienia wydanych zaświadczeń wywozowych od początku roku gospodarczego do 15/III 1937 r. (eksport został później zahamowany) P. Z. P. Z. wywoziły 38% żyta, Centrala Rolników—18%, pozostały polski handel prywatny i spółdzielczy—ok. 16%, kupiectwo zaś gdańskie i firmy niepolskie—ok. 30%. W eksporcie pszenicy polski handel utrzymuje nadal tylko 1/5 eksportu. Eksport jęczmienia i słodu w 1/4 jest w ręku firm gdańskich lub międzynarodowych. Nie tu jest miejsce na szczegółową analizę struktury eksportu zbóż i pochodnych, chodziło nam tylko o zarysowanie w najgrubszych rysach sytuacji na tym odcinku.

Fakty te są wymowne. Ewentualną spuściznę w razie zwykłej likwidacji P. Z. P. Z. w drobnej części przejąć zdołałby handel polski, lwia część stałaby się udziałem kupców gdańskich i międzynarodowych firm zbożowych. Przyczyn tego zjawiska szukać należy

w drogach, którymi wędruje nasze zboże. Kto stoi mocną nogą u wylotu naszego eksportu, panuje nad drogami wodnymi i dysponuje składami portowymi, trzyma eksport w swym ręku. Tłumaczy to przewagę kupców gdańskich i mocną pozycję Centrali Rolników, dysponujących składami portowymi. Dzięki budowie nowoczesnego elewatora w Gdyni, który zostanie wydzierżawiony P. Z. P. Z. i Centrali Rolników, zamierzenia unarodowienia handlu eksportowego zbożem uzyskują nową podstawę. Trzeba zaś pamiętać, że ten, kto trzyma w ręku eksport, uzależnia od siebie skup na rynku wewnętrznym, bowiem tylko handel eksportowy pozwala na wytworzenie dużych firm zbożowych.

Powyższe wywody stanowią w skróceniu najważniejsze motywy, które skłoniły Komitet Ekonomiczny Ministrów do powzięcia uchwały w sprawie przekształcenia P. Z. P. Z. na centralę gospodarczą dla spółdzielni rolniczo-handlowych. Równocześnie przyjęte zostały zasady organizacyjne dla powyższej centrali, opracowane przez specjalną komisję międzyministerialną, w skład której wchodziła delegacja wszystkich zainteresowanych ministerstw i Państwowej Rady Spółdzielczej. Zasady te uzgodnione zostały z centralną nadbudową polskich spółdzielni rolniczych (Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych).

Nowa centrala gospodarcza, pozostając przedsiębiorstwem eksportowego handlu zbożowego, obejmuje również wszystkie inne działy pracy, wynikające z potrzeb spółdzielni rolniczo-handlowych, a więc zaopatrywania tych instytucji w rolnicze środki produkcji. W rozmiarach, potrzebnych do wykonania swych zadań w dziedzinie handlu eksportowego, centrala, dążąc do oparcia się na spółdzielniach, zakupywać będzie zboże również u innych dostawców. Działalność handlowa centrali oparta będzie, oczywiście, na zasadach czysto kupieckich, a jakkolwiek akcja zlecona będzie mogła być podejmowana wyłącznie na koszt i ryzyko zleceniodawcy, P. Z. P. Z. zwiną z chwilą zorganizowania nowej centrali swą działalność handlową, pozostając gestorem udziałów Państwa w nowej instytucji. Z przedstawionej konstrukcji wynika niedwuznacznie, że zobowiązania P. Z. P. Z. nie będą obciążać centrali.

Nowa instytucja, jako centrala spółdzielcza, będzie działała na terenie województw centralnych i wschodnich—równolegle do innych central, funkcjonujących na terytorium pozostałych województw. Udziałowcami nowej centrali będzie Skarb Państwa oraz spółdzielnie terenowe, bądź wchodzące w skład istniejących obecnie central, bądź dotychczas nie zrzeszone. Dla instytucji rolniczo-handlowych, nie posiadających formy prawnej spółdzielni, pozostawiony będzie okres karencyjny, w czasie którego instytucje te będą mogły współpracować ściślej z nową centralą, nie będąc jej członkami. W tym okresie będą mogły wybrać najodpowiedniejszy dla siebie charakter prawny i, zamieniając się na spółdzielnie, przystąpić na członka centrali. Nato-

miast członkami centrali nie będą mogły zostać spółdzielnie, których stan finansowy, ujawniony przez właściwe organa nadzoru nad spółdzielniemi, wykazuje, iż nie mają one szans uzyskania zdrowej równowagi finansowej.

Nowej centrali postanowiono nadać formę prawną spółdzielni, opierając się na ustawie o spółdzielniach z dn. 9/V 1934 r. Powyższa forma prawna będzie najwłaściwsza wobec konieczności ideowego i technicznego związania nowej centrali z lokalnymi spółdzielniemi oraz wobec celowości poddania nowej centrali systemowi rewizyjnemu, obowiązującemu w spółdzielczości. W myśl powyższej ustawy o spółdzielniach istnieje możliwość przewidzenia w spółdzielniach, zrzeszających osoby prawne, zasady pluralności. Z uwagi na nieproporcjonalny stosunek kapitałów, które mogą być wniesione przez spółdzielnie i przez Skarb Państwa, który wyposażać musi centralę w kapitały, odpowiadające postawionym nowej instytucji zadaniom, oraz—w związku z tym—na konieczność zapewnienia Skarbowi Państwa niezbędnego minimum wpływu na kierunek działalności nowej centrali, statut tej ostatniej zapewni zasadę ograniczonej pluralności.

Statut centrali zapewni, iż do czasu całkowitego skupienia udziałów przez spółdzielnie nie będzie on zmieniany inaczej niż za obojną zgodą Rządu i spółdzielczości. Rząd dążyć będzie do stopniowego wycofywania swych udziałów. W tym celu przewidziane zostały sumy na kredytowanie spółdzielniom zakupu udziałów centrali. Ilość głosów, jakimi spółdzielczość będzie rozporządzać, wzrastać w ten sposób będzie w stosunku wyższym od wpłacanych sum. Władze nowej centrali będą posiadały kompetencje zgodne z zasadami, przewidzianymi w ustawie o spółdzielniach. Rada Nadzorcza składać się będzie w większości z przedstawicieli spółdzielczości i rolnictwa.

Kapitał zakładowy nowej centrali gospodarczej utworzony zostanie ze środków finansowych, zaangażowanych przez Skarb w P. Z. P. Z. Z tego źródła będzie również kredytowany zakup udziałów przez spółdzielnie. W ten sposób powołanie centrali nie obciąży Skarbu żadnymi nowymi wydatkami. Uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów przeznaczająca na założenie centrali ok. zł 2-6 miln.

Powyżej przedstawiona konstrukcja nowej centrali pozwala z całkowitą słusznością mówić o likwidacji P. Z. P. Z., jako placówki handlowej, i o pomocy Rządu dla utworzenia centrali gospodarczej spółdzielni rolniczo-handlowych.

Inicjatywa powołania centrali spotkała się z żywym oddźwiękiem ze strony lokalnych spółdzielni rolniczo-handlowych. Kilkanaście tych instytucji już zadeklarowało przystąpienie do nowej centrali.

F. Ostr.

WYWÓZ MASŁA W 3 KWARTAŁACH 1937 R. — p. niżej.

STOSOWANIE ULG PODATKOWYCH W ZWIĄZKU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI — p. str. 1344.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

WYWÓZ MASŁA W 3 KWARTAŁACH 1937 R.—W pierwszych 9 miesiącach b. r. wywieziono 52 907 q masła, co stanowi 62% wywozu w analogicznym okresie ub. r. Wywóz masła w omawianym okresie charakteryzują następujące liczby (w kwintalach):

Miesiąc	1937	1936
I	6 730	7 385
II	3 556	5 957
III	975	5 322
IV	3 192	5 376
V	657	6 384
VI	10 698	15 328
VII	15 080	13 548
VIII	6 831	9 471
IX	5 188	15 575
Ogółem:	52 907 (100%)	84 846 (100%)

W tym:		
woj. zachodnie . . .	40 082 (75·7%)	62 120 (73%)
„ centr., wschodnie	10 278 (19·5%)	12 706 (15·5%)
„ południowe . . .	2 547 (4·8%)	10 020 (11·5%)
Centrale spółdzielni . .	52 321 (98·9%)	76 245 (89·9%)
Inni eksporterzy . . .	586 (1·1%)	8 601 (10·1%)
Anglia	34 056 (64·1%)	77 244 (91%)
Niemcy	14 340 (27·9%)	3 407 (4·1%)
Palestyna	2 660 (5%)	566 (0·7%)
Włochy	806 (1·4%)	—

Stany Zjedn.	723	1 642
	(1·2%)	(2%)
Czechosłowacja	241	200
Szwajcaria	—	1 127
		(1·4%)
Francja	—	307
Inne kraje	82	353

Jak wynika z powyższego zestawienia, tegoroczny wywóz masła jest dużo niższy od zeszłorocznego. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest mniejsza w tym roku produkcja masła, przy jednoczesnym zwiększeniu się wewnętrznego spożycia. Na zmniejszenie się produkcji masła wpłynęła drożyzna i brak pasz treściwych na wiosnę b. r., przy jednoczesnym nieproporcjonalnie małym wzroście cen produktów hodowlanych, a między innymi i masła. Również i warunki atmosferyczne w miesiącach wiosennych i letnich nie były korzystne dla wzrostu produkcji masła. Obecne słabe urodzaje zbóż i drożyzna pasz nadal nie sprzyjają rozwojowi produkcji masła—tak, iż należy się liczyć z dalszym jej spadkiem w miesiącach zimowych, a nawet i późniejszych.

W b. r. zmniejszył się znacznie udział województw południowych w eksporcie (z 11·5% do 4·8%), co już podkreślaliśmy w sprawozdaniu o wywozie masła w I półroczu b. r. („Polska Gospodarcza” zesz. 29/1937, str. 975). Nastawienie produkcji w tej części kraju na wielki zbyt wewnętrzny łącznie z nieprzychylnymi warunkami atmosferycznymi spowodowały skurczenie się wywozu z Małopolski.

Kierunki wywozu masła nie uległy w b. r. poważniejszym zmianom. Na pierwszym miejscu wśród krajów-odbiorców polskiego masła znajduje się nadal Anglia. Zwiększył się natomiast znacznie—zarówno procentowo, jak i w liczbach absolutnych—wywóz do Niemiec i Palestyny, którą zaliczyć możemy już do stałych odbiorców naszego masła. Dobrze rozwijający się w ub. r. i pierwszych miesiącach b. r. wywóz masła do Stanów Zjedn. musiał ulec redukcji—wobec braku masła na eksport.

Od kwietnia b. r. wywożone za granicę masło dzielimy na standaryzowane i niestandaryzowane (od dn. 1/IV weszły w pełni w życie przepisy standaryzacyjne w oparciu o „ustawę o mleczarstwie”). Poniższe zestawienie ilustruje wzajemny stosunek ilości wywiezionego masła standaryzowanego i niestandaryzowanego w okresie kwiecień—wrzesień b. r.:

Województwa	Ogółem	M a s ł o :			
		standaryzowane		niestandaryzowane	
		q	%	q	%
Zachodnie	20 385	25 317	86·2	4 068	13·8
Centr. i wschodn.	9 750	4 861	49·9	4 889	51·1
Południowe	2 512	115	7·2	2 396	92·8

Przepisy standaryzacyjne przewidują 2 rejestry mleczarni, mogących produkować masło, zdadne na eksport. Do pierwszego rejestru wpisywane są mleczarnie, produkujące masło tzw. niestandaryzowane, do drugiego—mleczarnie, posiadające aparaty do pasteryzacji, tzn. mogące produkować masło standaryzowane.

W pierwszych miesiącach podziału, eksporterzy mieli dużo trudności z ulokowaniem na rynku masła, wyprodukowanego przez mleczarnie, gniewpisane do żadnego rejestru, gdyż masło to nie mogło być wywiezione za granicę, rynek zaś wewnętrzny nie mógł na razie wszystkiego wchłonąć. Obecnie kwestia ta została uregulowana przez centrale spółdzielcze w ten sposób, iż okręgi, mające niewielkie nadwyżki eksportowe (Małopolska), wysyłają za granicę całą produkcję masła, zdadnego na eksport, sprowadzając z okręgów innych masło na potrzeby spożycia wewnętrznego.

Ceny, uzyskiwane za masło polskie na rynku angielskim, są w tym roku znacznie wyższe niż w ub. r. Przyczyny tego zjawiska omówiliśmy również w wzmiankowanym już sprawozdaniu za I półrocze b. r. Porównanie cen, uzyskiwanych za masło polskie i duńskie na rynku angielskim, przedstawia się następująco (ceny—w sh za cwt, tzn. 50·8 kg):

Miesiąc	Masło polskie		Masło duńskie	
	1937	1936	1937	1936
I	93 ÷ 94	86 ÷ 90	110	122
II	85 ÷ 87	85 ÷ 87	110	131
III	92 ÷ 96	88 ÷ 90	122	123
IV	100 ÷ 106	85 ÷ 86	115	107
V	105 ÷ 106	82 ÷ 90	108	104
VI	105 ÷ 107	102 ÷ 104	114	115
VII	102 ÷ 103	92 ÷ 96	115	117
VIII	111 ÷ 112	100 ÷ 104	132	128
IX	127 ÷ 128	95 ÷ 96	140	125

Jak z powyższych liczb wynika, rozpiętość cen między masłem polskim i duńskim znacznie w b. r. zmalała. Notowania oficjalnego

cen masła polskiego w b. r. nie prowadzono; ceny, wyżej podane są to ceny faktycznie uzyskiwane przez eksporterów. Stan ten spowodowany jest tym, iż masło polskie, przychodzące do Londynu w poniedziałek wieczorem, jest już następnego dnia całkowicie sprzedane, ustalanie zaś notowań odbywa się w piątek i wtedy masła polskiego na rynku już nie ma.

Na zakończenie podajemy kształtowanie się cen (hurtowych) na rynku krajowym (w zł za 1 kg):

Miesiąc	Warszawa		Poznań	
	1937	1936	1937	1936
I	2·95	2·70	2·85	3·00
II	3·15	3·15	2·85	3·00
III	3·00	2·95	3·00	2·75
IV	3·25	2·80	3·05	2·65
V	2·60	2·50	2·70	2·50
VI	2·55	2·10	2·60	2·35
VII	2·85	2·45	2·70	2·45
VIII	3·05	2·45	3·00	2·50
IX	3·15	2·35	3·25	2·45

Widzimy, iż wyraźna zwyżka cen masła w stosunku do ub. r. zarysowała się dopiero w ostatnich miesiącach, wynosząc ok. 30%.

W. Ł.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 27/IX ÷ 9/X 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	27/IX ÷ 2/X		4 ÷ 9/X		Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszenica					
Warszawa	30·78	30·94	30·00	30·00	+ 0·5
Poznań	29·75	29·75	28·80	28·80	+ 0·8
Lwów	28·84	28·84	28·24	28·24	- 2·1
Średnia	29·79	29·73	29·73	29·73	- 0·3
Ż y t o					
Warszawa	24·25*	24·25	24·25	24·25	—
Poznań	22·50 ½	22·63	22·63	22·63	+ 0·5
Lwów	22·90	22·80	22·80	22·80	- 0·5
Średnia	23·22	23·22	23·22	23·22	—
O w i e s					
Warszawa	22·38	22·38	22·38	22·38	—
Poznań	21·13	21·13	21·13	21·13	—
Lwów	21·22	21·38	21·38	21·38	+ 0·7
Średnia	21·58	21·63	21·63	21·63	+ 0·2
Jęczmień browarowy					
Warszawa	26·00	26·00	26·00	26·00	—
Poznań	24·00	24·00	24·00	24·00	—
Lwów	24·00	24·40	24·40	24·40	+ 1·6
Średnia	24·66 ½	24·80	24·80	24·80	+ 1·5
Jęczmień zwykły					
Warszawa	22·00	22·25	22·25	22·25	+ 1·1
Poznań	21·42	21·75	21·75	21·75	+ 1·5
Lwów	21·75	21·75	21·75	21·75	—
Średnia	21·72	21·92	21·92	21·92	+ 0·9

—W okresie sprawozdawczym (od 4 do 9 października) na krajowym rynku zbóż i przetworów nie zaszły żadne poważniejsze zmiany; przy tendencji niejednolitej, ale w większości wypadków mocniejszej—obroty uległy rozszerzeniu. Na giełdzie warszawskiej zwykowały jedynie: pszenica czerwona jara szklista 775 grl o zł 0·25 na 100 kg oraz otręby pszenne z przemiału standartowego (grube, średnie i miałkie) o zł 0·25 na 100 kg; na giełdzie poznańskiej dodatnie salda tygodniowe kształtowały się następująco (w zł na 100 kg; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—zniżka notowań): pszenica +0·25, żyto —0·25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej +0·25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej —0·25, otręby pszenne średnie z przemiału standartowego +0·25 oraz otręby żytnie z przemiału standartowego —0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 12 224 t, w tym 2 307 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 9 652 i 1 770).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica czerwona jara szklista 775 grl 32·25÷32·75 (32·00÷32·50),—jara 753 grl 30·50÷31·00,—jednolita ozima 748 grl 31·00÷31·50,—zbierrana 737 grl 30·25÷31·00, żyto I standart 693 grl 24·00÷24·50,—II standart 681 grl bez notowań, jęczmień browarny 678÷684 grl 25·50÷26·50,—o wadze 673÷678 grl 22·50÷23·00,—o wadze 649 grl 22·00÷22·50,—o wadze 620·5 grl 21·50÷22·00, owies I standart 460 grl 23·00÷23·75,—eksportowy 478÷488 grl bez obrotów,—II standart 435 grl 22·00÷22·75, mąka pszenna: I gat. 0÷30% 47·00÷50·00,—I gat. 0÷50% 44·00÷47·00,—I gat. 0÷65% 43·00÷44·00,—II gat. 30÷65% 38·00÷40·00,—II gat. A 50÷65% 34·00÷36·00,—III gat. 65÷70% 32·00÷34·00,—razowa 0÷95% bez notowań, pastewna 24·00÷25·00, mąka żytnia: I gat. 0÷50% 34·00÷35·00,—I gat. 0÷65% 32·00÷32·50,—II gat. 50÷65% 27·00÷28·00,—razowa 0÷95% 27·00÷28·00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16·75÷17·50 (16·50÷17·25),—średnie z przemiału standartowego 15·75÷16·50 (15·50÷16·25),—miałkie z przemiału standartowego 15·75÷16·50 (15·50÷16·25), otręby żytnie z przemiału standartowego 15·50÷16·00.

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 29·75÷30·25 (29·50÷30·00), żyto 22·25÷22·50 (22·50÷22·75), jęczmień 638/650 grl 20·75÷21·25,—673/678 grl 21·50÷22·00,—700/717 grl 22·50÷22·75,—browarny 23·50÷24·50, owies I standart 21·00÷21·25,—II standart 450 grl 20·00÷20·50, mąka wraz z workiem: pszena I gat. 0÷30% 50·00÷50·50 (49·75÷50·25),—I gat. 0÷50% 46·00÷46·50 (45·75÷46·25),—I gat. A 0÷65% 44·00÷44·50 (43·75÷44·25),—II gat. 30÷65% 41·00÷41·50 (40·75÷41·25),—II gat. A 50÷65% 36·00÷36·50 (35·75÷36·25),—III gat. 65÷70% 33·00÷33·50 (32·75÷33·25),—razowa 0÷95% bez notowań,—pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 32·50÷33·50 (32·75÷33·75),—I gat. 0÷65% 31·00÷32·00 (31·25÷32·25),—II gat. 50÷65% 24·00÷25·00 (24·25÷25·25),—razowa bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16·25÷16·50,—średnie z przemiału standartowego 15·00÷15·50 (14·75÷15·50), otręby żytnie z przemiału standartowego 15·25÷16·00 (15·50÷15·75), otręby jęczmienne 15·25÷16·25.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 4 do 9 października 1937 r.

Okres sprawozdawczy minął pod znakiem lekkiego wzmocnienia tendencji dla drobnej partii akcyj, a nadal utrzymującego się osłabienia dla większości akcyj. W zakresie wielkości obrotów nie nastąpiły poważniejsze zmiany; obracano głównie akcjami towarzystw przemysłu metalowo-przetwórczego. Salda tygodniowe (w zł; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—znizka notowań) kształtowały się następująco: Warsz. Tow. Fabryk Cukru —0·50, Warsz. Tow. Kopalń Węgla —0·25, Lilpop —0·75, Modrzejów +0·25, Ostrowiec ser. B +0·50, Starachowice —0·50 oraz Haberbusch i Schiele +0·75. Z dniem 5/X b. r. akcje Towarzystwa „Elektryczność” notowane są bez kuponu dywidendowego za rok 1936/37 wartości zł 5·00.

Na giełdzie poznańskiej akcje Banku Polskiego lekko zniżkowały, a na pozostałych giełdach prowincjonalnych akcjami nie obracano.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (w waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	109·00	107·50	107·50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	36·00	36·00	36·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	26·35	26·00	26·00
Lilpop	zł 100	54·00	52·75	52·75
Modrzejów	zł 50	10·00	10·00	10·00
Norblin	zł 100	66·00	66·00	66·00
Ostrowiec ser. B	zł 50	26·50	26·50	26·50
Starachowice	zł 100	33·00	31·50	31·75
Haberbusch i Schiele	zł 100	43·50	42·50	43·00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — bez notowań.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach—notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 108·75—107·50 (109·00—107·00).

CŁO ORAZ REGULAMANTACJA

KONTROLA CELNA TOWARÓW, ODPRAWIONYCH Z ZASTOSOWANIEM ULG CELNYCH.—Okólnikiem z dn. 22/IX 1937 r. L. D. IV 23604/3/37 Min. Skarbu zarządziło, aby kontrola celna nad sposobem zużycia towarów, odprawionych z zastosowaniem jakichkolwiek zniżek celnych lub zwolnień od cła, uwarunkowanych zużyciem tych towarów do określonych celów, przeprowadzana w myśl obowiązujących ogólnych przepisów celnych lub też poszczególnych zezwoleń na ulgową odprawę celną—dokonywana była przez urzędy celne tej dystrykcji cel, w której okręgu kontrola ta ma się faktycznie odbyć.

Jeżeli zatem miejscowość, w której ma być przeprowadzona kontrola, jest położona w okręgu innej dystrykcji cel niż ta, w której okręgu nastąpiła odprawa celna—urząd celny odprawiający niezwłocznie po dokonaniu odprawy przesyła wszystkie potrzebne do kontroli dokumenty właściwemu terytorialnie urzędowi celnemu dla dokonania kontroli celnej odprawionego towaru. Właściwość terytorialną w tym względzie urzędów celnych ustala okólnik L. D. IV 6821/2/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 16, poz. 520), zmieniony okólnikiem L. D. IV 877/2/37 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 5, poz. 148).

W sprawie zaś przeprowadzenia kontroli celnej w okręgu Dystrykcji Cel w Gdańsku—urzędy celne winny zwracać się bezpośrednio do tej Dystrykcji.

Omówiona wyżej zasada nie ma jednak zastosowania w przypadkach, w których osobne zarządzenia Min. Skarbu stanowią inaczej.

STOSOWANIE § 27 PRZEPISÓW WYKONAWCZYCH DO PRAWA CELNEGO.—Wobec powstałych wątpliwości, jakie przepisy należy stosować przy zwalnianiu od cła graniczeń przywozowych niekorzystających ze zniżki celnej części takich maszyn i aparatów, na które Min. Skarbu udzieliło zniżek, a mianowicie: czy mają tu zastosowanie postanowienia § 27 p. 1 lit. e przepisów wykonawczych do prawa celnego, czy § 27 p. 1 lit. b—Min. Skarbu w okólniku z dn. 4/X 1937 r. L. D. IV 22134/2/37 wyjaśniło, że rozporządzenie z dn. 5/V 1936 r. w sprawie zakazu przywozu towarów („Dz. Ust. R. P.” Nr 36/1936, poz. 280) nie dotyczy towarów, do których mają zastosowanie zniżki celne lub zwolnienia od cła, przewidziane w rozporządzeniach, wydanych na podstawie art. 23 ust. 1 lit. a prawa celnego, a uzależnione, w myśl tych rozporządzeń, od zezwoleń Ministra Skarbu. Towary te nie podlegają ograniczeniom uzupełniającym je mogą być stosowane przepisy § 27 p. 1 lit. e, oczywiście, jeżeli są to towary, nadchodzące w drobnym ilościach i jeżeli są przywożone jednocześnie z towarami podstawowymi.

Przepisy § 27 p. 1 lit. b w tych przypadkach nie mają zastosowania.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

OTWARCIE PORTU RZECZNEGO W PŁOCKU

W sobotę, dn. 9 b. m., w Płocku nastąpiło uroczyste poświęcenie i otwarcie portu rzeczne na Wiśle.

Zakończenie obecnych inwestycji stanowi jeden z poważniejszych etapów w pracach nad rozbudową naszej sieci komunikacji wodnej.

Na uroczystości tę przybyli do Płocka Panowie: Minister Komunikacji Juliusz Ulrych, Podsekretarz Stanu w Min. Komunikacji Julian Piasecki, Wojewoda Warszawski Nakoniecznikow-Klukowski, Prezes Ligi Morskiej i Kolonialnej Gen. Kwaśniewski, wyżsi urzędnicy Min. Komunikacji, Warszawskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz zaproszeni goście.

Podczas uroczystości przemówienia wygłosili PP.: Naczelnik Wydziału Dróg Wodnych Inż. Rodowicz, Prezydent m. Płocka, Wasiak, Wiceprezydent m. Łodzi Kozłowski, Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi Maciszewski, oraz Prezes Ligi Morskiej i Kolonialnej Gen. Kwaśniewski.

Po odprawieniu modłów i poświęceniu portu Ks. Biskup Wetmański wygłosił przemówienie, w którym życzył, aby port ten prosperował i rozwijał się jak najpomyślniej.

Następnie wygłosił przemówienie Pan Minister Komunikacji J. Ulrych.

„Zebrani jesteście—mówił Pan Minister—na uroczystości poświęcenia i otwarcia portu handlowego na Wiśle w Płocku, a więc na uroczystości, związanej z rozwojem naszej sieci komunikacyjnej. Komunikacje kolejowe, drogowe i wodne stanowią jedną całość i wzajemnie się uzupełniają. Zagadnień komunikacyjnych nie można rozpatrywać w oderwaniu od siebie, trzeba je traktować łącznie, mając na uwadze ogólne cele, to jest interes obrony Państwa i rozwój gospodarstwa narodowego. Tym się tłumaczy, że wszystkie komunikacje, łącznie z lotnictwem, są zebrane w jednym Ministerstwie i podlegają jednemu Ministrowi. Chodzi o olbrzymi problem: taniść, sprawność i szybkość transportu, albowiem dobra sieć komunikacyjna obniża koszty produkcji i zwiększa jej rentowność. Dobra komunikacja oznacza obniżenie kosztów transportu, które wchodzi zarówno w skład kosztów produkcji, jak i wymiany. Toteż potrzeby rozbudowy naszej sieci komunikacyjnej zajmują w hierarchii potrzeb państwowych jedno z naczelnych miejsc. Zapewne we wszystkich dziedzinach życia naszego Państwa widzimy straszliwe zaniedbania, wynikłe ze stuletniej naszej niewoli, lecz nigdzie te zaniedbania nie występują tak jaskrawo, jak w dziedzinie dróg wodnych. Wystarczy wspomnieć, że wskutek nieuregulowania i nieusplawnienia polskich rzek, z Wisłą na czele, drogi wodne w ogólnych transportach partycypują w 1%. A przecież naturalna sieć naszych dróg wodnych, rozpowszechniona po nizinnym kraju i docierająca do najdalszych zakątków, doskonale nadawałaby się do spełniania zadań komunikacyjnych. Możemy sobie śmiało powiedzieć, że w zakresie inwestycji wodnych, a więc głównie tanich środków lokomocji wodnej i taniej energii wodno-elektrycznej, jest w Polsce właściwie wszystko do zrobienia. Tutaj jesteśmy dopiero u początku startu. W programie wodno-komunikacyjnym naczelną rolę zajmuje uwzględnienie Wisły, to jest utworzenie z niej pierwszorzędnej drogi wodnej, łączącej morze z centrum kraju. Specjalnie korzystne warunki wyznaczyły w tym programie dla Płocka doniosłą rolę, jako dla ośrodka, mającego w niedalekiej przyszłości stanowić ważny splot dróg komunikacyjnych. Prowadzona obecnie budowa nowego mostu drogowo-kolejowego, regulacja Wisły w obrębie miasta, zakładanie bulwarów i dojazdów nadbrzeżnych oraz ukończony port handlowy zwiążą w sposób nowoczesny to miasto z całą Polską, dając mu tym samym możliwości wspaniałego rozwoju. W szczególności port handlowy stanowić będzie ważny czynnik gospodarczy w rozwoju Płocka. Skupione w nim bocznicie kolejowe i dojazdy drogowe oraz przewidziane w nim zmechanizowanie przeladunku ułatwią wymianę produktów wielkich centrów rolniczych i przemysłowych kraju, stanowiących podstawę naszego eksportu zagranicznego, na surowce, przychodzące

z całego świata przez nasze porty morskie. Życzymy sobie wszyscy gorąco, aby ten piękny, prastary gród, owiany wspomnieniami dawnych dziejów, zasłużony również w bojach o wolność Polski, gród, odznaczony za męstwo Krzyżem Walecznych, przez uruchomienie portu na Wiśle wzrastał szybko w bogactwo, aby płynęły tędy liczne towary z szerokiego świata do Polski i z Polski na szlaki świata.

Lecz, proszę Państwa, to się samo nie robi. Trzeba w tym kierunku podjąć wysiłek. Trzeba, aby ci, którym na Polsce zależy, podjęli sprawę coraz silniejszego wiązania reszty kraju z morzem. Polacy bliżej morza zamieszkali, z morzem organicznie, bo Wisłą, złączeni muszą w dziele zbliżenia Polski do morza odegrać czołową rolę. W marszu zbliżania do morza—miastom, jak Płock—same warunki geograficzne wyznaczają rolę straży przedniej. Im bliżej morza, tym większe możliwości rozwoju, lecz i większe obowiązki. Trzeba, aby czynnik społeczno-obywatelski współdziałał tutaj z akcją Rządu. Oto dziedzina realnej, twórczej dla Polski pracy.

Życzę Panom na tej drodze sukcesu. Życzę, oddając ten port handlowy do użytku—aby Płock—dzięki świadomej akcji—stał się miastem portowym”.

BUDOWA KOLEI SZCZAKOWA—BUKOWNO.—W programie robót inwestycyjnych przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, jakie mają być wykonane w najbliższym czasie, znajduje się budowa normalnotorowej kolei Szczakowa—Bukowno. Kolej ta, długości ok. 12 km, przebiegnie od st. Szczakowa na linii Ząbkowice—Kraków w kierunku północno-wschodnim przez powiaty chrzanowski i olkuski do st. Bukowno, położonej na linii Strzemieszyce—Kielce.

Projektowana kolej posiadać będzie duże, niewspółmierne do swojej długości, znaczenie gospodarcze. Połączy ona najkrótszą drogą linie kolejowe śląskie i krakowskie zagłębia ze stacjami północno-wschodniego i wschodniego obszaru Państwa, począwszy od Bukowca w kierunku na Kielce i Dęblin, a także z miejscowościami północnej części Centralnego Okręgu Przemysłowego. Przy dzisiejszym usytuowaniu połączeń kolejowych, wybudowanych jedynie pod kątem widzenia rozbieżnych interesów gospodarczych i strategicznych państw zaborczych, kolej Szczakowa—Bukowno usprawni w bardzo dużym stopniu komunikację kolejową, umożliwiając przy przewozach ze Śląska przez Mysłowice w kierunku na Kielce ominięcie uciążliwego węzła kolejowego Maczki—Kazimierz—Strzemieszyce.

Omawiana kolej udogodni dla celów podszuki pływnej na kopalniach węgla w zagłębiach dąbrowskim i śląskim eksploatację wielkich terenów lotnych piasków, położonych w okolicach Szczakowej, Bolesławia i Bukowca. Ze względu na te możliwości, budową tej kolei interesuje się przemysł górniczy tak dalece, że niektóre przedsiębiorstwa kopalniane zdecydowane były pierwotnie podjąć się budowy tej kolei swoim kosztem, po uzyskaniu od władz państwowych koncesji na jej budowę i eksploatację.

Kolej Szczakowa—Bukowno stworzy dogodny warunki dla rozwoju miejscowego przemysłu górniczego, albowiem południowo-zachodni obszar powiatu olkuskiego, przez który omawiana kolej ma zostać przeprowadzoną, obfituje w znaczne, niewyzyskane naleźycie złoża węgla, rud żelaznych, galmanu, pirytu i blyszczy ołowiu oraz wielkie złoża wapienne. Szereg istniejących tam zakładów przemysłowych, powstałych dotychczas dla eksploatacji tych bogactw naturalnych (cementu, rudy, ołowiu, galmanu oraz papiernie), ograniczyły obecnie produkcję, a nawet niektóre z nich zaniechały zupełnie swojej działalności, przeważnie wskutek nieopłacalności produkcji, podrażanej koniecznością posługiwania się furmankami.

Budowę tej kolei powita z uznaniem ludność powiatów: chrzanowski i będziński oraz zagłębia śląskiego, w których uprzemysłowienie, wywołujące duże skupienia ludności fabrycznej, spowodowało drożyznę środków żywnościowych. Przez wybudowanie tej kolei, stwarzającej dogodny połączenie centrum przemysłowego z rolniczym rejonem kieleckim, ułatwiony zostanie dowóz artykułów żywności z powiatu olkuskiego, gdzie dotychczas artykuły te, wobec trudności w zbyciu, wywołanych przede wszystkim brakiem dogodnego źródła komunikacyjnego z sąsiednimi powiatami przemysłowymi—były sprzedawane po cenach znacznie niższych od cen, notowanych w tych powiatach.

Roboty przy budowie kolei Szczakowa—Bukowno mają być podjęte przez przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” niezwłocznie, jeszcze w bieżącym roku. Otwarcia ruchu na tej kolei spodziewać się zatem należy już w roku przyszłym.

POLSKO-SZWEDZKA BEZPOŚREDNIA KOLEJOWO-MORSKA TARYFA TOWAROWA.—W „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 41/1937, poz. 633 ogłoszony został, wprowadzony w życie z ważnością od dn. 1/X 1937 r., Dodatek I do części I (postanowienia regulaminowe, taryfowe itp.) i II (poszczególne taryfy artykułowe) wyżej wymienionej taryfy, obowiązującej od dn. 15/XII 1937 r. Z ważniejszych zmian w części I wymienić należy uzupełnienie artykułu 3 ustępem, że „przy przesyłkach o wadze ponad 30 t nadawca winien zgłosić odnośnemu towarzystwu żeglugowemu („Żegluga Polska”, „Bergtrans”) zamierzoną wysyłkę towaru co najmniej na 10 dni przed terminem odjazdu statku, podanym w rozkładzie jazdy”. Przepis ten w zasadzie nie jest nowy, gdyż dotychczas przy przewozie w komunikacji lądowej, tj. przy nowym nadaniu do przewozu drogą morską, obowiązywał. Ma on na celu zabezpieczenie miejsca na statku dla danej przesyłki i uniknięcia przez to zbędnego przetrzymywania jej na postojowym lub składowym (rozkłady jazdy statków ogłaszane są w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.”).

Na skutek zaszytych w międzyczasie zmian w opłatach taryfy wewnętrznej kolei polskich oraz zmiany frachtów morskich—przerobione zostały odpowiednio bądź całe tabele opłat poszczególnych taryf artykułowych, bądź tylko generalnie podwyższone lub obniżone o pewną sumę, wyrażoną w groszach polskich, stawki dawnych taryf artykułowych. W każdym jednak razie oprócz zasadniczych korzyści bezpośredniej odprawy przesyłek, łączne stawki taryfy związanej są bezwzględnie niższe od opłat, obliczanych w komunikacji lądowej oddzielnie za odcinek P. K. P. i przewóz morzem. Stawki te bowiem zawierają przewóz za przewóz liniami kolei polskich do lub od portów Gdynia—Gdańsk; koszty ewentualnego przechowania towarów w magazynach lub na placach portowych w Gdyni i Gdańsku; frachty morskie z portów Gdynia lub Gdańsk do szwedzkiego portu przeznaczenia lub odwrotnie i koszty przeladunku w portach Gdynia lub Gdańsk. O ile zaś chodzi o przeprowadzoną podwyżkę opłat, to była ona bezwzględnie konieczna i uzasadniona, gdyż od czasu wejścia w życie tej taryfy opłaty, w niej zawarte, zwłaszcza opłaty morskie, były niezmienniane jakkolwiek w międzyczasie frachty

morskie już parokrotnie ulegały wzrostom ze względu na ogólną podwyżkę frachtów morskich na wszystkich liniach zarówno polskich, jak i obcych. Zasadniczej zmianie uległy opłaty przesyłek drobnych, dla których ustalono pewną minimalną opłatę w wysokości, zależnej od wagi przesyłki, tzn. że przy obliczaniu przewoźnego za przesyłkę drobną o wadze np. 100 kg oprócz opłaty, obliczonej za tę wagę według stawki, przewidzianej dla danej wagi—dolicza się stałą opłatę, z góry ustaloną w taryfie. W każdej poszczególniej taryfie artykułowej wysokość owej stałej opłaty jest oddzielnie regulowana. Tego rodzaju zasada obowiązuje dotychczas w komunikacji lądowej przez Gdynię i Gdańsk, a poza tym i na wszystkich liniach zagranicznych. Pobieranie tej opłaty jest podyktowane tym, że koszty, związane z przewozem morskim, wynoszą pewne minimum, niezależne od wagi. Dopiero przy przesyłkach o wadze większej, np. 300 kg czy wyższej, opłaty tej nie pobiera się, gdyż zaliczone przewoźne normalne pokrywa już ów koszt minimalny, związany z odprawą przesyłki.

Równocześnie z wydaniem powyższego dodatku wydano dla stacji portowych ze strony kolei polskich zarządzenia, związane z odprawą przesyłek na podstawie tej taryfy bezpośredniej, które zmierzają z jednej strony do usprawnienia komunikacji, z drugiej zaś—do ograniczenia do minimum opłat portowych, nie włączonych do stawek bezpośrednich.

Dodatek wprowadza następujące nowe taryfy artykułowe: Tar. art. Nr 11—na eksport z Polski tektury dachowej, Nr 12—na żelazo i stal sztabową i fasonową, blachy, rury, drut, maszyny i narzędzia wszelkiego rodzaju, śruby i nakrętki, odlewy żelazne i wyroby kute, Nr 13—na eksport soli kuchennej, stołowej, przemysłowej i bydlęcej, Nr 15—na eksport przędzy, nici konopnych i lnianych oraz tkanin konopnych i lnianych, Nr 16—na eksport tkanin jutowych grubych Nr 17—na eksport przędzy i nici jutowych.

Włączone do poszczególnych taryf artykułowych stacje polskie uwzględnione zostały na podstawie danych statystycznych, w razie zaś potrzeby będą one uzupełniane.

Z. H.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Po raz pierwszy od szeregu miesięcy rynek frachtowy w większych ośrodkach dyspozycji transportów morskich wykazał w końcu pierwszego tygodnia b. m. pewne uspokojenie, a nawet—nieznaczny zresztą—spadek stawek frachtowych, z wyjątkiem rynków: morza Śródziemnego i Czarnego, gdzie frachty wykazywały nadal. Według opinii zagranicznych sfer fachowych, to powstrzymywanie się niektórych załadowców od zawierania transakcyj zostało spowodowane m. in. spadkiem kursu franka francuskiego oraz ogólnym niepokojem co do sytuacji międzynarodowej.

Zwykła frachtów w portach morza Czarnego oraz utrzymana mocna tendencja w Montrealu tłumaczy się znaczną podażą zbóż w tych portach, które są w większych ilościach wysyłane nadal do portów kontynentalnych i do Anglii. Z drugiej strony spadek notowań na rynku La Plata o plus minus sh 1½ na tonie, ma raczej charakter przypadkowy, spowodowany okolicznością, że kilka większych

statków, z charterowanych pod ładunki rud manganowych, nie uzyskało tych ładunków, wobec czego armatorzy zmuszeni byli przyjąć po obniżonych stawkach oferowane ładunki zboża, aby nie czekać na niepewny ładunek, płacący drożej.

Na rynku morza Północnego i Bałtyckiego, wobec podaży drzewa w pierwszym rządzie sowieckiego (Archangielsk), utrzymuje się nadal tendencja mocna, natomiast w portach polskiego obszaru celnego pokrycie zapotrzebowania na tonaż pod ten ładunek nie nastęczało trudności.

Do wschodnich portów Anglii notowano sh 49/-÷52/6 za standard, do portów zachodnich (Bristol, Liverpool) sh 62/-÷63/6.

Nieco mocniejsza tendencja zaznaczyła się w naszych portach pod ładunki węgla, w szczególności do portów francuskich. Zależnie od wielkości statku płacono: do Bayonne do sh 15/3, do Bordeaux sh 14/6 ÷ 15/3, do Caen sh 11/9, do portów Belgii i Danii sh 7/-÷7/6, do portów Szwecji Południowej sh 7/3 ÷ 8/-.

SAMORZĄD

ZJAZD GŁÓWNY ZWIĄZKU POWIATÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.—W dn. 3 i 4/X b. r. toczyły się w Wilnie obrady Zjazdu Głównego Związku Powiatów R. P.

Zjazd zaszczytliwi swoją obecnością: Marszałek Senatu Al. Prystor, Minister Rolnictwa i Reform Rolnych J. Poniatowski, Podsekretarz Stanu w Min. Spraw Wewnętrznych Wł. Korsak, jako przedstawiciel Rządu i naczelnej władzy nadzorczej nad samorządem, Dyrektor Izby Skarbowej w Wilnie W. Gajewski, jako przedstawiciel Wicepremiera i Ministra Skarbu Inż. E. Kwiatkowskiego, przedstawiciel Ministerstwa Komunikacji Naczelnik Gajkiewicz i przedstawiciel Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Wizytator Dr Renngorowicz. Ponadto obecnych było szereg posłów i senatorów,

przedstawicieli władz centralnych i wojewódzkich, instytucji i organizacji samorządowych i społecznych. Liczba delegatów powiatowych związków samorządowych wynosiła ponad 200 osób.

W czasie Zjazdu wygłoszone zostały 2 referaty: przez Wiceprezesa Związku P. J. Siwca pt. „Działalność samorządu ziemskiego w zakresie oświaty i kultury” oraz przez P. Dyr. Fr. Grełę pt. „Sprawa drogową”. W uzupełnieniu sprawozdania z działalności Związku dłuższe przemówienie na temat sytuacji samorządu wygłosił Prezes Związku P. Dr M. Z. Jaroszyński.

Prace Zjazdu toczyły się w 3 sekcjach: ogólnospawozdawczej, oświatowej i drogowej. Ponadto Zjazd dokonał wyborów uzupełniających do Rady Związku Powiatów, powołując na członków Rady PP.:

Pos. Gen. Lucjana Żeligowskiego, Pos. J. Prystorową i Pawła Mierzwę, Przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Tarnowskich Górach.

W wyniku obrad Zjazdu powzięto szereg uchwał, z których zamieszczamy poniżej uchwały w sprawach ogólnych i w sprawach drogowych:

Uchwały w sprawach ogólnych

1.—Zjazd przyjmuje do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie z działalności Zarządu i Rady Związku Powiatów R. P. za okres od ostatniego Zjazdu Głównego, tj. od dn. 15/IX 1936 r.

2.—Zjazd uważa za konieczne, by przy zatrudnianiu bezrobotnych na państwowych robotach publicznych uwzględniani byli miejscowi bezrobotni z terenu okolicznych wsi, bez względu na to, czy są zarejestrowani w urzędach pośrednictwa pracy.

3.—Z uwagi na konieczność otoczenia opieką zbytu produktów rolnych Zjazd uważa za właściwe, aby w komisjach przetargowych brał udział przedstawiciel samorządu powiatowego. Nadto Zjazd domaga się, by koncesje na sprzedaż soli otrzymywały w pierwszym rzędzie spółdzielnie rolniczo-handlowe.

4.—Zjazd uważa za wskazane, by samorządy powiatowe przy zakupach opału, materiałów budowlanych i czynieniu innych zakupów uwzględniały spółdzielnie.

5.—Zjazd wskazuje na konieczność przekazania z powrotem samorządowi terytorialnemu egzekucji jego danin.

6.—Zjazd uznaje potrzebę przywrócenia samorządowi powiatowemu prawa opiniowania pozwoleń na sprzedaż alkoholu.

7.—Zjazd stwierdza konieczność przyspieszenia likwidacji b. kas gminnych pożyczkowo-oszczędnościowych.

Uchwały w sprawach drogowych

1.—Zjazd uznaje, że stan dróg w Polsce, który dotychczas nigdy nie odpowiadał swemu przeznaczeniu, na przestrzeni okresu kryzysu uległ tak dalece pogorszeniu, że przedstawia obecnie stan wysoce niebezpieczny, wymagający zdecydowanych i szybkich środków poprawy. Dotyczy to w szczególności dróg tłuczniowych, które—wynosząc przeszło 70% całej sieci drogowej—będą najważniejszy odcinek gospodarki drogowej. Względny na gospodarkę i obronność kraju z jednej strony, a aktualny stan istniejącej sieci drogowej z drugiej—nakazują uznać nareszcie sprawę drogową za najbardziej elementarną potrzebę państwową, której racjonalne zaspokojenie nie może być już nadal odsuwane.

2.—Postępujący od szeregu lat proces cofania się w konsekwencji grozi niemal ruiną dotychczasowego dorobku w gospodarce drogowej

samorządu terytorialnego. Przyczyny tego stanu rzeczy, wynikające z niewspółmierności potrzeb drogowych i osiągniętych na ich zaspokojenie środków finansowych, muszą być bezwzględnie usunięte. Konieczność powiększenia niedostatecznych w stosunku do potrzeb możliwości finansowych wymaga:

a) nieskrępowania organów samorządowych co do wysokości opłat drogowych, uchwalanych przez poszczególne rady powiatowe w ramach ich uprawnień ustawowych,

b) pociągnięcia miast wydzielonych do świadczeń na rzecz dróg wojewódzkich,

c) zrjonalizowania wykorzystywanego szarwarku przez celową jego organizację techniczną i dopuszczenia możliwości częściowej zamiany świadczeń w naturze na środki pieniężne z prawem zużycia ich na rzeczowe wydatki drogowe.

3.—W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi samorządu terytorialnego tempo budowy nowych dróg i polepszenia istniejących jest słabe, tym bardziej, że terytorialne rozmieszczenie głównych ośrodków produkcji materiałów budowlano-drogowych i polityka taryfowa P. K. P. są wysoce niekorzystne dla gospodarki drogowej całych połaci kraju.

4.—Niedostateczna jakość dróg samorządowych, nie odpowiadających potrzebom ruchu, wymaga przestawienia dotychczasowej polityki drogowej w kierunku używania rozporządzalnych środków przede wszystkim na konserwację i ulepszenie istniejących dróg, a następnie dopiero na budowę nowych odcinków.

5.—Budowa nowych dróg z kamienia importowanego na dany teren powinna zawsze odpowiadać obciążeniu ruchu, odcinki zaś, których konserwacja z zachowaniem dotychczasowej nawierzchni jest nieopłacalna, powinny być przebudowywane—nawet gdyby to miało się dziać kosztem budowy nowych dróg.

6.—Budowa dróg bitych, których istnienie nie wynika z lokalnych potrzeb danego terenu, nie może być przerzucana na barki samorządów, lecz winna być finansowana przez Państwo.

7.—Zainicjowany w roku bieżącym przez Ministerstwo Komunikacji system subwencjonowania samorządu gminnego przy budowie odcinków dróg gminnych z twardą nawierzchnią stwarza możliwości znacznego ich przyrostu. Stwierdzając powyższe, Zjazd zwraca się z apelem do Pana Ministra Komunikacji o rozszerzenie tej tak pożytecznej akcji już w nadchodzącym roku budżetowym.

8.—Sprawność wykonywania robót drogowych, zwłaszcza wykonywanych świadczeniami w naturze, w dużym stopniu zależna jest od fachowego nadzoru technicznego, którego brak odczuwa samorząd gminny. Zjazd zwraca się z apelem do Dyrekcji Funduszu Pracy, by co rok prelimitowała odnośne sumy na sezonowe zatrudnienie pozbawionych dziś pracy techników i nadzorców drogowych.

KRONIKA TYGODNIOWA

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

29 października:

— **Fabr. Wyr. Metal. „Pelikan”**, S. A.—o g. 17 w W-wie, Bielańska 2, m. 5.

30 października:

— **„R. Barcikowski”**, S. A. w Poznaniu—o g. 12 w lok. S-ki Składowa 13/18.

— **Miodosytnia i Przem. Miod.-Pszczeln. „K. Mieszkowski”**, S. A.—o g. 19 w lok. S-ki w W-wie, Sandomierska 13.

— **Zakł. Przem. „Witulin”**, S. A.—o g. 11 w kanc. Not. Wł. Roguskiego w Radomiu, Piłsudskiego 10.

3 listopada:

— **„Dom Sztuki (Hotel des Ventes)”**, S. A.—o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Nowy Świat 27.

— **Fabr. Cukru „Choceń”**, S. A.—o g. 17 w lok. Sp. Hand. Cukr. Zw. (S. H. C.) w W-wie, Moniuszki 11.

— **T-wo Cukrowni „Brześć Kujawski”**, S. A.—o g. 17 1/2 w lok. Sp. Hand. Cukr. Zw. (S. H. C.) w W-wie, Moniuszki 11.

5 listopada:

— **„Lubań—Wronki” Przem. Ziemn.**, S. A.—o g. 17 w lok. S. A. „Akwawit” w Poznaniu, Cieszkowskiego 5.

6 listopada:

— **Cukr. i Rafin. „Gostawice”**, S. A.—o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Trębacka 15.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

POBÓR NADZWYCZAJNEJ DANINY MAJĄTKOWEJ OD ROLNICTWA NA ROK 1937.—W myśl § 1 p. 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 26/III 1937 r. w sprawie nadzwyczajnej daniny majątkowej w 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 10/1937, poz. 316) wymierzone kwoty daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej (rolnictwo) na rok 1937 płatne są w terminie do dn. 30/XI 1937 r. włącznie. W związku z powyższym Min. Skarbu okólni-

kiem z dn. 8/X 1937 r. L. D. V 23936/2/37 poleciło natychmiast przystąpić do obliczania nadzwyczajnej daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej.

Stawki nadzwyczajnej daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej wynoszą:

1) dla płatników podatku gruntowego, opłacających państwowy podatek gruntowy w wysokości zł 25÷60 rocznie (bez regresji)—ustawowa stawka z art. 5 ust. 1—I lit. a ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej („Dz. Ust. R. P.” Nr 29/1933,

poz. 248)—wynosi 20% podatku gruntowego, zwykła zaś kontyngentowa—z art. 6 teŝe ustawy—4%; ostateczne zatem obciążenie z tytułu nadzwyczajnej daniny dla wymienionych wyŝej płatników wynosi 24% państwowego podatku gruntowego;

2) dla płatników podatku gruntowego, opłacających państwowy podatek gruntowy ponad zł 60 rocznie (bez progresji) ustawowa stawka daniny z art. 5 ust. 1—I lit. b ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej—wynosi 40% podatku gruntowego, zwykła zaś kontyngentowa—z art. 6 teŝe ustawy—9%; ostateczne zatem obciążenie z tytułu nadzwyczajnej daniny dla wymienionych wyŝej płatników wynosi 49% państwowego podatku gruntowego.

Po obliczeniu kwoty daniny dla kaŝdego płatnika naleŝy natychmiast przystąpić do wypelnienia dla kaŝdego płatnika „Nakazu zapłaty na nadzwyczajną daninę majątkową w I grupie kontyngentowej”.

Nakazy zapłaty winny być rozesłane płatnikom w takim czasie, aby bezwzględnie do dn. 15/XI 1937 r. zostały doręczone—za potwierdzeniem odbioru.

W końcu Min. Skarbu podkreśliło, że bezwzględnie nie naleŝy dopuszczać do powstania zaległości w nadzwyczajnej daninie majątkowej, a zatem po upływie terminu płatności naleŝy natychmiast wdroŝyć energiczną egzekucję celem ściągnięcia nieuiszczonych kwot daniny.

STOSOWANIE ULG PODATKOWYCH W ZWIĄZKU Z KLĘSKAMI ŻYWIŁOWYMI.—Przy sposobności dokonywanych ze strony Min. Skarbu inspekcji zauważono, że niektóre izby i urzędy skarbowe w wielu wypadkach stosują w niewłaściwy sposób przepisy o ulgach podatkowych na skutek klęsk żywiłowych, zawarte w cz. IV rozporz. Ministra Skarbu z dn. 31/III 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 32, 1937, poz. 250).

Wobec powyŝszego Min. Skarbu okólnikiem z dn. 5/X L. D. V 9945/1/37 polecito ściśle stosować się do wskazówek, zawartych:

a) w okólniku z dn. 22/VII 1937 r. L. D. V 28031/3/37 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 20, poz. 702)—i raz jeszcze zwróciło uwagę, że przy ustalaniu strat, spowodowanych u rolników klęskami żywiłowymi, naleŝy przychód z gospodarstw rolnych z trzech ostatnich lat nieklęskowych i przychód z roku klęski obliczać jednakoŝo na podstawie cen z okresu szacunku (§ 122 ust. 3 rozporz. Min. Skarbu z dn. 31/III 1937 r.);

b) w okólniku z dn. 24/VII 1937 r. Nr D. V 28289/3/37 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 20, poz. 703)—przy czym poleciło podania o ulgi z powodu klęsk żywiłowych rozpatrywać bezzwłocznie, nie dopuszczając do tworzenia się pod tym względem jakichkolwiek zaległości. Zarazem Min. Skarbu zwróciło ponownie uwagę urzędów skarbowych, że w razie, gdy klęska żywiłowa w mniej więcej jednakoŝym stopniu dotknęła gospodarstwa rolne danej gminy lub gromady, ostateczne jest — w myśl przepisów § 120 rozporz. Ministra Skarbu z dn. 31/III 1937 r.—przy ustalaniu strat zbadanie stanu faktycznego w 2÷3 gospodarstwach w danej gromadzie (gminie). Urzędy skarbowe powinny jak najszerzej korzystać z przepisów wyŝej powołanego § 120.

Równocześnie Min. Skarbu podkreśliło, że w myśl postanowień ust. 2 § 5 rozporz. Ministra Skarbu z dn. 13/VII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 53, poz. 402) i zgodnie z wyjaśnieniem, podanym w okólniku Min. Skarbu z dn. 20/I 1936 r. L. D. V 30140/3/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 3, poz. 97), przyznanie ulg w państwowym podatku gruntowym z powodu klęsk żywiłowych pociąga za sobą z urzędu zastosowanie dla poszkodowanych klęską płatników odpowiednich ulg w nadzwyczajnej daninie majątkowej.

Mając na uwadze, że płatnicy podatku gruntowego posiadają zaliczając, poza podatkiem gruntowym i nadzwyczajną daniną majątkową za bieżący okres podatkowy, inne jeszcze zaległości w podatkach państwowych oraz w należnościach wierzycieli obcych, a przymusowe ściągnięcie tych należności przed nowymi zbiorami, w przypadkach, gdy płatnicy zostali dotknięci klęskami żywiłowymi w znaczniejszych rozmiarach, mogłoby—wobec osłabienia zdolności płatniczej—zagrozić niejednokrotnie ich egzystencji gospodarczej, Min. Skarbu wskazało na konieczność stosowania, w odniesieniu do tych płatników, umiarkowanej polityki egzekucyjnej również, jeŝeli chodzi o ściąganie zaległości, nie objętych ulgami z tytułu klęsk żywiłowych.

W szczególności Min. Skarbu poleciło w przypadkach, gdy poniesione szkody i straty z powodu klęski żywiłowej (w 1937 r. szczególnie klęski posuchy) przekraczają 40% normalnego przychodu:

1) przyznawać wymienionym płatnikom na ich prośby, jeŝeli chodzi o zaległości w podatkach państwowych, nie objęte ulgami z § 116 rozporz. Ministra Skarbu z dn. 31/III 1937 r., odpowiednio ulgi w spłacie tych zaległości w ramach istniejących przepisów lub poddawać rewizji juŝ przyznane ulgi, kierując się przy tym okolicznościami, że w okresie do następnego ŝniwu zdolność płatnicza poszkodowanych klęskami jest ograniczona,

2) natomiast, o ile chodzi o egzekucję należności obcych wierzycieli, naleŝy korzystać z przepisów § 34 rozporządzenia Rady Mini-

strów z dn. 25/VI 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych, w szczególności zaś zawieszać egzekucję do dn. 31/VIII następnego roku (tj. do okresu poŝniwnego).

Jeŝeli chodzi o ulgi z tytułu klęsk żywiłowych w państwowym podatku dochodowym (w związku z klęskami, zaszły w 1937 r., ulgi mogą być stosowane do podatku dochodowego na rok 1937) Ministerstwo Skarbu zwróciło uwagę na przepis ust. 2 art. 38 ustawy o państwowym podatku dochodowym oraz § 47 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, zalecając stosowanie ulg z tego przepisu w tych wszystkich przypadkach, gdy zachodzą okoliczności, w tym przepisie przewidziane.

AKCYZY I MONOPOLE

PRZEPISY O SPRZEDAŹY WYROBÓW TYTONIOWYCH

W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr 71, poz. 521 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 31/VIII 1937 r. o sprzedaŝy wyrobów tytoniowych. Rozporządzeniem tym, opartym na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X 1933 r. o sprzedaŝy wyrobów tytoniowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 84, poz. 617), w brzmieniu, zmienionym ustawą z dn. 9/IV 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 29, poz. 218), oraz na podstawie tej ostatniej ustawy, w następujący sposób uregulowano sprzedaŝ wyrobów tytoniowych.

Polski Monopol Tytoniowy wprowadza wyroby tytoniowe do obrotu bądź przez własne zakłady, bądź przez hurtowników, z którymi zawiera odpowiednią umowę. Sprzedaŝ wyrobów tytoniowych dzieli się na sprzedaŝ hurtową (zbyt przeważnie większych ilości innym kupcom), zwykłą detaliczną (zbyt w mniejszych ilościach zarówno innym kupcom, jak i spoŝywcóm) oraz drobną (zbyt wyłącznie spoŝywcóm).

Hurtowa sprzedaŝ wyrobów tytoniowych może być prowadzona wyłącznie przez Polski Monopol Tytoniowy lub przez osoby, z którymi Polski Monopol Tytoniowy zawiera umowę o taką sprzedaŝ. W umowach o hurtową sprzedaŝ wyrobów tytoniowych Polski Monopol Tytoniowy ustala: 1) rejon, w którym hurtownik ma prawo i obowiązek sprzedaŝy wyrobów tytoniowych detalicznych i drobnym sprzedawcom tych wyrobów, 2) monopolowy zakład sprzedaŝy, w którym hurtownik jest obowiązany nabywać wyroby tytoniowe, 3) dla własnych hurtowni P. M. T. ustala również ich rejon terytorialny.

Zwykła detaliczna sprzedaŝ wyrobów tytoniowych może być prowadzona wyłącznie przez osoby, z którymi Polski Monopol Tytoniowy zawarł umowę o taką sprzedaŝ. W umowach tych P. M. T. ustala właściwą terytorialnie hurtownię, w której detalista ma nabywać wyroby tytoniowe, oraz określa, czy sprzedaŝ ta ma być prowadzona w specjalnym sklepie tytoniowym, czy teŝ w sklepie mieszanym.

Drobną sprzedaŝ wyrobów tytoniowych może być prowadzona wyłącznie przez osoby, z którymi P. M. T. zawarł odpowiednią umowę, bądź przez osoby, które na taką sprzedaŝ uzyskały zezwolenie właściwego urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych. Drobnymi sprzedawcami wyrobów tytoniowych nabywają te wyroby bądź we właściwej terytorialnie hurtowni, bądź u detalistów z rejonu tej hurtowni. Miejsce zakupu dla poszczególnych drobnych sprzedawców określa Polski Monopol Tytoniowy. W kaŝdej umowie o drobną sprzedaŝ wyrobów tytoniowych P. M. T. określa, czy sprzedaŝ ta ma być prowadzona jako sprzedaŝ „sklepowa” w specjalnym sklepie tytoniowym, bądź w sklepie mieszanym, czy teŝ jako sprzedaŝ „domowa” w zakładzie hotelarskim, bądź gastronomicznym. W kaŝdym zezwoleniu na drobną sprzedaŝ wyrobów tytoniowych urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych określa, czy sprzedaŝ ta ma być prowadzona jako sprzedaŝ „uliczna”, czy teŝ „dworcowa” lub „ruchoma”. Sprzedaŝą „uliczną” nazywa się sprzedaŝ, prowadzona w ustalonym miejscu, przy czym kupujący może nabyć wyroby tytoniowe bez konieczności wejścia do pomieszczenia, w którym wyroby są sprzedawane. Jako sprzedaŝ „dworcowa” rozumie się sprzedaŝ, prowadzona we wszystkich przeznaczonych dla publiczności w ruchu osobowym pomieszczeniach i peronach dworców kolejowych, lotniczych, autobusowych i morskich. Wreszcie, sprzedaŝą „ruchomą” nazwana jest sprzedaŝ, prowadzona z obnośnych skrzynek lub z wózków, w pociągach, na wystawach, targach itp.

Hurtownicy, detalisci i drobnymi sprzedawcy, prowadzący sprzedaŝ w specjalnych sklepach tytoniowych, mogą sprzedawać wszystkie wprowadzone do obrotu przez Polski Monopol Tytoniowy wyroby tytoniowe. Drobnymi sprzedawcami—poza wyŝej wymienionymi—mogą sprzedawać: 1) w sprzedaŝy sklepowej, ulicznej i dworcowej—tylko papierosy i cygara wyrobu P. M. T., a za zgodą Dyrekcji P. M. T. względnie właściwego urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych—również tytoń wyrobu P. M. T.; 2) w sprzedaŝy domowej i ruchomej—tylko cygara i papierosy, wprowadzone do obrotu przez P. M. T.

O ile z umów z zarządami monopolów zagranicznych wynika obowiązek dopuszczenia do sprzedaŝy wyrobów tych monopolów w szerszym zakresie, aniŝeli to wynika z przepisów ustępu poprzedniego, P. M. T. jest uprawniony do rozszerzenia prawa sprzedaŝy tych wyrobów.

Wyroby tytoniowe—z wyjątkiem niżej omówionym—wolno sprzedawać tylko w oryginalnych bezpośrednich opakowaniach, zaopatrzonych etykietą lub banderolą monopolową. Wyrabiane przez P. M. T. cygara i papierosy oraz skrętki i tytoń do żucia mogą być sprzedawane na sztuki, a presówka i tabaka na wagę. Bez zgody Dyrekcji P. M. T. nie wolno sprzedawcom wyrobów tytoniowych umieszczać na opakowaniach z wyrobami tytoniowymi żadnych oznaczeń lub napisów.

Dyrekcja P. M. T. może wyłączać od sprzedaży niektóre gatunki wyrobów tytoniowych na określonych przez nią obszarach Państwa.

Wyroby tytoniowe mogą być sprzedawane spożywcóm tylko po cenach taryfowych, tj. po cenach, ustalanych w obowiązującym cenniku, wydawanym w drodze rozporządzenia Ministra Skarbu.

Detailiści i drobni sprzedawcy nabywają wyroby tytoniowe, w ustalonych dla nich miejscach zakupu tych wyrobów, po cenach taryfowych, zmniejszonych o rabat, wynoszący: 1) dla detailistów—6% od tytoni krajowych i 8% od pozostałych wyrobów, 2) dla drobnych sprzedawców, prowadzących sprzedaż sklepową w specjalnych sklepach tytoniowych—6% i 8%, 3) dla drobnych sprzedawców, prowadzących sprzedaż sklepową w sklepach mieszanych—5% i 6%, 4) dla drobnych sprzedawców, prowadzących sprzedaż uliczną, dworcową bądź ruchomą—5% i 7%, 5) dla drobnych sprzedawców, prowadzących sprzedaż domową—6%.

Hurtownicy i detailiści są obowiązani udzielać detailistom i drobnym sprzedawcom powyższych rabatów.

Zezwolenia na drobną sprzedaż wyrobów tytoniowych „uliczną”, „dworcową” i „ruchomą” wydają urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych oznaczonej osobie i na oznaczone miejsce sprzedaży. Zezwolenia te są wydawane bądź na czas nieograniczony, bądź na oznaczony okres czasu.

Nie mogą otrzymać zezwolenia na sprzedaż wyrobów tytoniowych bądź zawierać umowy z P. M. T. o sprzedaż tych wyrobów: a) posłowie i senatorowie, b) pracownicy państwowi, samorządowi i instytucji publiczno-prawnych—bez względu na charakter stosunku służbowego, z wyjątkiem pracowników, pełniących funkcje bezpłatnie, c) osoby, przeciw którym toczy się postępowanie karne sądowe, karne skarbowe lub upadłościowe, d) osoby, skazane prawomocnym wyrokiem sądu karnego na karę dodatkową utraty praw publicznych, e) osoby, skazane prawomocnie za przemyślnictwo, nielegalną fabrykację lub sprzedaż wyrobów monopolowych, oszustwo i inne przestępstwa z checi zysku, bądź za przestępstwa przeciwko Państwu, f) osoby, niezdolne według prawa cywilnego do zaciągania zobowiązań lub do swobodnego rozporządzania swym majątkiem, g) osoby, nie posiadające obywatelstwa polskiego, h) osoby stale zamieszkałe poza granicami Państwa.

Zezwolenia na drobną sprzedaż wyrobów tytoniowych nie mogą być odstępowane. Posiadacz zezwolenia na prowadzenie drobnej sprzedaży wyrobów tytoniowych jest całkowicie odpowiedzialny za czynności zatrudnionego w jego przedsiębiorstwie personelu.

Zezwolenia na sprzedaż wyrobów tytoniowych wygasają w razie: 1) nierozpoczęcia sprzedaży w ciągu 2 miesięcy od terminu określonego w zezwoleniu, 2) śmierci osoby, której wydano zezwolenie, 3) zrzeczenia się zezwolenia, 4) upływu okresu czasu, na jaki wydano zezwolenie.

Zezwolenia na sprzedaż wyrobów tytoniowych mogą być cofnięte bez uprzedniego wypowiedzenia w razie: 1) gdy bez zgody urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych sprzedaż nie jest wykonywana dłużej niż przez 7 dni, 2) ujawnienia, że sprzedaż wyrobów tytoniowych nie jest wykonywana na własne ryzyko i rachunek posiadacza zezwolenia, 3) gdy ogłoszono upadłość posiadacza zezwolenia, 4) gdy zajdą lub zostaną ujawnione wyżej wymienione okoliczności, wykluczające daną osobę od otrzymania zezwolenia, 5) gdy wyroby tytoniowe są sprzedawane po cenie innej od ustalonej przez Ministra Skarbu, 6) gdy posiadacz zezwolenia uniemożliwia lub utrudnia władzom nadzorczym przeprowadzenie kontroli przedsiębiorstwa sprzedaży.

Zezwolenia na sprzedaż wyrobów tytoniowych mogą być cofnięte za wypowiedzeniem co najmniej 3-miesięcznym po stwierdzeniu naruszenia przez sprzedawcę przepisów o monopolu tytoniowym i o sprzedaży wyrobów tytoniowych, jeżeli to naruszenie nie daje podstawy do cofnięcia zezwolenia bez wypowiedzenia.

Wszyscy sprzedawcy wyrobów tytoniowych obowiązani są: 1) sprzedawać wyroby tytoniowe w dniach i godzinach, określonych dla handlu zależnie od jego rodzaju, 2) utrzymywać stale na składzie zapas wyrobów tytoniowych w ilości i doborze, ustalonym przez Dyrekcję P. M. T., 3) wyłączać ze sprzedaży wyrobów tytoniowe uszkodzone, zepsute lub nieświeże, 4) okazywać na żądanie nabywców obowiązujący cennik wyrobów tytoniowych, 5) umieszczać zewnątrz lokalu (sklepu, kiosku, budki itp.) wywieszkę, sporządzoną według przepisowego wzoru (z wyjątkiem prowadzących „domową” sprzedaż), 6) posiadać książkę rewizyjną, służącą do zapisywania uwag organów nadzorczych z przeprowadzonej kontroli, 7) prowadzić księgę przychodu i rozchodu wyrobów tytoniowych (drobni kuncy mogą prowadzić tylko księgę przychodu wyrobów tytoniowych), 8) udzielać organom nadzorczym wszelkich wyjaśnień, związanych z wy-

konywaniem sprzedaży wyrobów tytoniowych i ułatwiać im sprawdzenie ksiąg i posiadanych zapasów, 9) zabezpieczać wyroby tytoniowe od wpływów ujemnie działających na ich jakość, np. przez wydzielanie silnej woni lub wilgoci.

Detailiści i drobni sprzedawcy wyrobów tytoniowych, z wyjątkiem drobnych sprzedawców, prowadzących sprzedaż „domową”, „ruchomą” i „sklepową” w sklepach mieszanych, obowiązani są sprzedawać znaczki pocztowe.

Powyższe nowe przepisy o sprzedaży wyrobów tytoniowych wchodzi w życie z dniem 1/III 1938 r., a na obszarze m. st. Warszawy—z dniem 10/III 1938 r.

Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 30/X 1933 r. o sprzedaży wyrobów tytoniowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 87, poz. 676) i z dn. 31/X 1935 r. o zmianie rozporządzenia z dn. 30/X 1933 r. o sprzedaży wyrobów tytoniowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 82, poz. 509).

L.

PIENIĄDZ I KREDYT

REGULAMIN KOMISJI DEWIZOWEJ

W „Dzienniku Urzędowym Min. Skarbu” Nr 26, poz. 808 został ogłoszony regulamin Komisji Dewizowej, zatwierdzony przez Ministra Skarbu na zasadzie art. 2 rozporządzenia wykonawczego do dekretu dewizowego.

Regulamin powyższy składa się z 3 ustępów. Ustęp pierwszy ustala skład Komisji, zakres jej działania i charakter decyzji. Ustęp drugi omawia tryb urzędowania. Ustęp trzeci określa stosunek prawny pracowników Biura Komisji. Ze względu na zasadnicze znaczenie postanowień pierwszych 2 ustępów, podajemy je in extenso.

Na specjalne podkreślenie zasługuje przepis, że zezwolenia Komisji mogą być ograniczone terminem (z reguły zezwolenia Komisji mają moc swą w ciągu miesiąca od wydania decyzji), oraz że zezwolenia powyższe mogą być udzielane warunkowo, tj. mogą być uzależnione od spełnienia postawionych przez Komisję Dewizową warunków. W razie więc uzyskania zezwolenia zainteresowana osoba musi wykonać warunki, niewykonanie zaś warunków pociąga za sobą sankcje karne, przewidziane w art. 16 i nast. dekretu dewizowego. Ważne jest również postanowienie, że zezwolenia Komisji mogą obejmować czynności przez wnioskodawcę już dokonane. W tych więc wypadkach Komisja sankcjonuje czynności, dokonane uprzednio przed jej zezwoleniem. Uchwały Komisji, dotyczące orzeczeń i decyzji natury ogólnej (generalne), są podawane do wiadomości ogólnej lub grup zainteresowanych w formie okólników, ogłaszanych w „Dz. Urz. Min. Sk.”

Przepisy pierwszych 2 ustępów regulaminu Komisji Dewizowej są następujące:

I. Skład, zakres działania i charakter decyzji Komisji Dewizowej

1. Komisja składa się z przewodniczącego oraz 2 członków i 2 zastępców.

2. Zadaniem Komisji jest wykonywanie przepisów dekretu Prezydenta R. P. z dn. 26/IV 1936 r. w zakresie, ustalonym w rozporządzeniach wykonawczych—przez wydawanie orzeczeń i decyzji.

3. Orzeczenia i decyzje mogą być bądź ogólne, dotyczące pewnego zakresu czynności lub pewnej kategorii osób, bądź też dotyczyć poszczególnych spraw.

Wydawane na podstawie decyzji zezwolenia mogą zawierać upoważnienie do jednorazowego, wielokrotnego lub ciągłego wykonywania czynności, objętych zezwoleniem, jak również—obejmować czynności, przez wnioskodawcę już dokonane.

Zezwolenia Komisji mogą być ograniczone terminem lub uzależnione od spełnienia postawionych warunków.

4. Komisja nie jest obowiązana do uzasadniania swych decyzji, od których nie przysługuje zainteresowanym prawo odwołania.

Decyzje i orzeczenia natury ogólnej, jak również decyzje indywidualne, upoważniające do wielokrotnego lub ciągłego wykonywania czynności, wymagających zezwolenia—mogą być w każdej chwili odwołane lub zmienione.

II. Tryb urzędowania

5. Komisja urzęduje w Warszawie i zbiera się na posiedzenia w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej, niż 2 razy na tydzień. Posiedzenia zwołuje przewodniczący lub zastępca przewodniczącego. Zastępcy członków mogą brać udział we wszystkich posiedzeniach Komisji.

Uchwały zapadają większością głosów obecnych, przy czym w razie równości przeważa głos przewodniczącego.

W posiedzeniach może brać udział z głosem doradczym delegat Ministra Przemysłu i Handlu.

6. Do ważności uchwał, zawierających: orzeczenia i decyzje natury ogólnej (generalne) lub ogłaszane w formie okólników, ustalanie kontyngentów dewizowych i udzielanie upoważnień do wydawania decyzji w imieniu Komisji (p. 7)—potrzebna jest obecność 3 osób spośród członków Komisji lub ich zastępców. Do ważności uchwał, zawierających orzeczenia lub decyzje, dotyczące poszczególnych spraw (zezwoleń indywidualne)—wystarcza obecność 2 członków lub ich zastępców.

7. Komisja ma prawo upoważnić poszczególnych członków Komisji, ich zastępców oraz urzędników Biura Komisji do wydawania—w ściśle określonych granicach—w imieniu Komisji decyzji w poszczególnych sprawach.

8. Naczelnik Biura Komisji i osoby przez niego powołane spośród urzędników Biura referują na posiedzeniach Komisji sprawy, przedstawione do jej decyzji.

Z przebiegu posiedzenia Komisji sporządza się protokół uchwał generalnych i tych uchwał indywidualnych, przy których Komisja nie ujawniła swej decyzji lub orzeczenia na aktach, dotyczących danej sprawy. Protokół ma być podpisany przez przewodniczącego lub jego zastępcę.

9. Uchwały Komisji podawane są do wiadomości ogólnej lub zainteresowanych osób w formie: a) okólników i instrukcji, b) pism, c) decyzji, umieszczonych na kopiach wniosków. Okólniki Komisji ogłaszane są w „Dz. Urz. Min. Sk.”

Wszelką korespondencję oraz zawiadomienia o uchwałach Komisji, powziętych według zasad, określonych w rozdziałach I i II, podpisuje Naczelnik Biura lub łącznie 2 urzędnicy, upoważnieni do tego przez Komisję.

10. Członkowie Komisji i ich zastępcy mogą otrzymywać wynagrodzenia w wysokości, zatwierdzonej przez Ministra Skarbu.

WKŁADY W INSTYTUCJACH FINANSOWYCH W I PÓŁROCZU 1937 R.—W I półroczu b. r. rynek pieniężno-kredytowy wykazywał zwiększoną płynność, przy czym silnie występowały również objawy deteżauryzacyjne. Odpowiednio do tego ruch wkładów w instytucjach kredytowych i oszczędnościowych wykazywał wzmógłony przyrost. W I półroczu ub. r. odbywał się odpływ wkładów, związany z niepokojami walutowymi za granicą, od II półrocza ub. r. następuje przyrost wkładów, z przejściowym tylko zahamowaniem w okresie wrześniowej dewaluacji szeregu walut. Na wzmógłony dopływ wkładów oddziaływało nie tylko ostateczne usunięcie niepokojów walutowych, ale w równie silnej mierze utrwalenie się ruchu koniunktury i wiara w jej postęp oraz ogólny wzrost zaufania w stosunkach gospodarczych. Nastąpiło w związku z tym przede wszystkim znaczne upłynnienie rezerw kasowych i w konsekwencji zwiększenie się wkładów w instytucjach kredytowych. Z kolei zaczęły też występować skutki poprawy gospodarczej w postaci zwiększonych dochodów i wzmoczonej wobec tego również i kapitalizacji pieniężnej. Jednocześnie na wzrost ogólnej sumy wkładów wpłynęła silna zwyżka wkładów w Banku Gospodarstwa Krajowego. W grę wchodziły tu przede wszystkim wkłady instytucji państwowych, które wzrastały w związku z mobilizacją funduszy na cele wykonania planu inwestycyjnego, a przede wszystkim w związku z Funduszem Obrony Narodowej, opierającym się w głównej mierze na należności z pożyczki francuskiej.

Zwiększony ruch wkładów był związany jednocześnie z pewnymi zmianami w ich strukturze. Początkowo, tj. w II półroczu ub. r., wzrastają w silniejszym stopniu wkłady o charakterze rezerw kasowych, gdyż właśnie upłynnianie się tych rezerw i redukcja w przedsiębiorstwach nadmiernego pogotowia kasowego stała się pierwszym bodźcem zwykłego ruchu wkładów. Ale już w I półroczu b. r. dominuje znowu ruch zwykły wkładów kapitalizacyjnych, związany z poprawą dochodów na skutek zwyżki produkcji i obrotów, a także z tendencjami deteżauryzacyjnymi. Oczywiście, drobny wpływ mógł mieć tu

i fakt, że na ultimo roku wkłady o charakterze rezerw kasowych silnie rosły, a w I kwartale roku normalnie kurczą się.

Jak wspomnieliśmy wyżej, w I półroczu 1936 r. wkłady w instytucjach finansowych jeszcze kurczyły się, a ich suma ogólna obniżyła się z zł 3 029.3 do zł 2 899.0 miln. W III kwartale ub. r., kiedy były jeszcze pewne wahania w ruchu wkładów, suma ich wzrosła na razie tylko o zł 90.0 miln., ale w IV kwartale ub. r. wzrost wkładów wynosi już zł 250.8 miln. W I kwartale b. r. wzrost wkładów wynosi tylko zł 77.0 miln., ale ze względu właśnie na I kwartał i normalną w tym czasie tendencję odpływu wkładów o charakterze rezerw kasowych wzrost ten ma szczególną wagę. W II kwartale b. r. wzrost wkładów wzmagają się, wynosi bowiem zł 123.0 miln., i ogólna suma wkładów osiąga zł 3 430.7 miln., czyli poziom rekordowy, dotąd nieotworzony.

Stwierdzić należy, że powyższe liczby, wzięte z zestawień Gł. Urz. Stat., nie obejmują gminnych kas oszczędności (wkłady w tych kasach wahają się od zł 6 miln. do zł 8 miln. i w końcu 1935 r. wynosiły właśnie zł 8 miln.) oraz części kas miejskich i powiatowych, tudzież szeregu spółdzielni kredytowych (przede wszystkim nie należących do związków rewizyjnych), przy czym niektóre dane są ustalone szacunkowo. Z drugiej strony—co ważniejsze—ogólna suma wkładów w instytucjach, uwzględnionych przez Gł. Urz. Stat., może być faktycznie mniejsza od zestawionej, gdyż przy sumowaniu nie były potrącone wkłady jednych instytucji kredytowych w drugich. Poza tym dane powyższe są jeszcze o tyle nieporównywalne, że liczba uwzględnionych w poszczególnych grupach instytucji zmienia się: dotyczy to zwłaszcza spółdzielni kredytowych.

Ogólne sumy wkładów, podane wyżej, oczywiście, nie charakteryzują ostatecznie sytuacji kapitalowej instytucji kredytowych oraz sytuacji rynku, gdyż obejmują zarówno wkłady terminowe (na dłuższe nawet czasem terminy) i wkłady natychmiast płatne, a oba te rodzaje wkładów kształtują się często zupełnie odmiennie, przy czym zupełnie inne znaczenie i wagę mają wkłady terminowe i oszczędnościowe, a inne—wkłady bezterminowe—ze względu na to, że wkład charakteryzuje nie tylko kwota, ale i termin.

Właściwą więc charakterystykę ruchu wkładów daje nam poniższe zestawienie, uwzględniające poszczególne rodzaje wkładów:

	30/VI 1936		31/XII 1936		30/VI 1937	
	miln. zł	%	miln. zł	%	miln. zł	%
Wkłady oszczędnościowe	1 438.5	54.4	1 447.9	49.1	1 568.9	49.6
Wkłady terminowe	283.4	10.7	326.9	11.1	449.5	14.2
Razem:	1 721.9	65.1	1 774.8	60.2	2 018.4	63.8
Rachunki bieżące, żyrowe i czekowe	577.1	21.8	757.1	25.6	706.0	22.3
Wkłady bezterminowe i à vista	346.5	13.1	418.9	14.2	437.5	13.9
Razem:	923.6	34.9	1 176.0	39.8	1 143.5	36.2
Ogółem:	2 645.5	100.0	2 950.8	100.0	3 161.9	100.0

Powyższe zestawienie nie obejmuje spółdzielni kredytowych. Uwzględnienie wkładów w spółdzielniach podniosłoby sumę wkładów o charakterze kapitalizacyjnym o ok. zł 240 miln., sumę zaś wkładów o charakterze rezerw kasowych—o ok. zł 20 miln. Według stanu na połowę b. r. podział wkładów z uwzględnieniem wkładów w spółdzielniach przedstawiałby się następująco (w miln. zł):

Wkłady oszczędnościowe	1 815.2
„ terminowe	449.5
Rachunki bieżące, żyrowe i czekowe	728.5
Wkłady bezterminowe i à vista	437.5
Razem:	3 430.7

Przy uwzględnieniu więc wkładów w spółdzielniach kredytowych okazuje się, że wkłady kapitalizacyjne stanowią 66.0%, a więc $\frac{2}{3}$ ogólnej sumy wkładów, a wkłady o charakterze rezerw kasowych—34.0%.

Podkreślić należy, o czym mówiliśmy już wyżej, że—odmiennie od tendencji w ub. r.—w I półroczu b. r. wzrosły silnie wkłady kapitalizacyjne, a wkłady o charakterze rezerw kasowych nawet zmalały, co zresztą było wywołane jedynie silnym skurczeniem się w stosunku do ultimo roku lokat żyrowych w Banku Polskim. Mimo to wkłady kapitalizacyjne nie odbudowały jeszcze procentowego udziału w ogólnej sumie wkładów, jaki miały przed rokiem. Wzrost wkładów oszczędnościowych i wkładów terminowych w I półroczu b. r. był w liczbie absolutnej prawie jednakowy, procentowy jednak udział wzrósł szczególnie silnie przy wkładach terminowych (B. G. K.).

Wkłady w poszczególnych instytucjach kredytowych czy też grupach instytucji kształtowały się w I półroczu b. r. na ogół zwykło, lecz nie równomiernie, co powodowało wspomniane na wstępie zmiany w rozmieszczeniu wkładów. Proces przesuwania się wkładów z instytucji prywatnych do publicznych doznał nasilenia na skutek szczególnie poważnego zwiększenia się wkładów w instytucjach

państwowych; dotyczy to jednak głównie wkładów w Banku Gospodarstwa Krajowego, o czym już wspomnieliśmy wyżej, natomiast wkłady w Poczтовой Kasie Oszczędności zwiększyły się nieznacznie (spadek wkładów czekowych) a wkłady w Państw. Banku Rolnym wzrosły nieco tylko silniej niż w innych instytucjach. Pozostałe grupy instytucyj o charakterze publicznym (K. K. O., spółdzielnie kredytowe) wykazują w I półroczu b. r. wzrost wkładów, ale podkreślić należy, że w tym samym czasie wzrastają i wkłady w instytucjach prywatnych—tak, że I półrocze b. r. charakteryzowałoby się mniej więcej równoległymi procesami wzrostu wkładów w instytucjach publicznych i prywatnych—gdyby nie powyższy silny wzrost wkładów w B. G. K.

Ruch wkładów w poszczególnych instytucjach (czy grupach instytucyj) ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	31/XII 1930	31/XII 1935	30/VI 1936	31/XII 1936	30/VI 1937
Pocztowa Kasa Oszczędności	441.3	881.7	825.2	895.7	912.0
Komun. kasy oszczędności	582.3	711.3	716.0	720.5	792.9
Banki prywatne	1 019.2	462.3	452.8	466.0	507.2
Bank Gospodarstwa Kraj.	220.5	275.2	258.7	355.1	463.5
Spółdzielnie kredytowe	406.1	265.4	253.5	253.9	268.8
Bank Polski	189.1	187.5	143.8	237.1	182.1
Państwowy Bank Rolny	67.5	107.6	115.1	130.1	153.1
Oddziały banków zagranicznych	72.5	48.2	54.6	62.7	60.6
Banki komunalne	35.7	38.9	37.8	45.4	51.9
Bank P. K. O.	—	36.8	35.5	30.1	30.8
Centralna Kasa Spółek Rolniczych	5.5	6.4	6.0	8.1	7.8

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 4 do 9 października 1937 r.

W okresie sprawozdawczym na sytuację rynku dewiz wywarły zasadniczy wpływ: częste oscylacje notowań franka francuskiego, w których wyniku poniósł on stratę, oraz stały ruch zwykłych funtów szterlingów i dolarów. Nastrój rynku oceniać należy jako mocniejszy; obroty w dalszym ciągu pozostawały ograniczone. W ruchu notowań zaszły następujące zmiany (saldo tygodniowe—w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—spadek): franki francuskie +0.69, belgi +0.20, korony czeskosłowackie +0.05, korony szwedzkie +0.25, korony duńskie +0.20 i korony norweskie +0.10; poza tym dolar (zarówno gotówkowy, jak i telegraficzny) zwyżkowały o zł 0.00¼ na \$ 1 oraz funty szterlingi o zł 0.07 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5.29¼	5.29	5.29¼
" " " telegr.	\$ 1	5.29½	5.29¼	5.29½
Funty szterlingi	£ 1	26.44	26.21	26.24
Franki francuskie	100 fr.	17.49	17.40	17.46
Franki szwajcarskie	100 fr.	121.80	121.55	121.60
Belgi	100 blg.	89.35	89.10	89.35
Marki niemieckie	100 RM	—	—	—
Korony czeskosłow.	100 kor.	18.52	18.49	18.52
Liry włoskie	100 lir.	—	—	27.88
Florety holenderskie	100 fl.	292.90	292.60	292.70
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	100.00
Korony szwedzkie	100 kor.	135.35	135.10	135.35
Korony duńskie	100 kor.	117.10	117.05	117.05
Korony norweskie	100 kor.	131.80	131.75	131.80

W poniższym zestawieniu podane jest kształtowanie się obrotów dewizami na giełdzie warszawskiej w lipcu i sierpniu b. r.:

	Lipiec		Sierpień	
	ilość trans- akcyj	na kwotę (tys. zł)	ilość na kwotę akcyj	na kwotę (tys. zł)
Ogółem	879	37 945	838	35 525
w tym:				
dolary Stanów Zjedn.	113	7 464	116	8 657
funty szterlingi	160	15 158	159	14 835
franki francuskie	123	5 309	105	5 274
franki szwajcarskie	51	483	39	264
belgi	89	2 067	81	1 704
marki niemieckie	2	7	3	11

korony czeskosłowackie	179	3 547	158	2 540
liry włoskie	8	13	6	24
florety holenderskie	62	821	68	906
guldeny gdańskie	7	60	6	56
korony szwedzkie	36	2 731	44	508
korony duńskie	15	66	5	21
korony norweskie	9	63	12	98
nne dewizy	25	156	36	626

W sierpniu w stosunku do lipca nastąpił na giełdzie warszawskiej nieznaczny spadek liczby zawartych transakcyj (o ok. 5%), oraz nieco silniejszy (gdyż o ok. 7%) spadek obrotów; w konsekwencji tych zmian—przeciętna wartość transakcji nieco zmalała. Jeśli chodzi o udział procentowy obrotów poszczególnymi dewizami—to spadły nieznacznie obroty belgami i koronami czeskosłowackimi. Pierwsze miejsce pod względem obrotów utrzymały nadal funty szterlingi, których udział w obrotach wynosił 41.8% (w lipcu—39.9%), drugie miejsce przypadło dolarom (24.4%—wobec—19.7% w lipcu), trzecie—frankom francuskim (14.8%—wobec 14.0%), czwarte—koronom czeskosłowackim (7.1%—wobec 9.3%), piąte—belgom (4.8%—wobec 5.4%) itd.

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych ruch zwykłowy objął wszystkie pożyczki; w szczególności stała i ciągała tendencję zwykłową wykazywały premiiówki; tutaj zyski kursowe (w zł) kształtowały się następująco: sztuki I emisji 3% Poż. Premiiowej Inwestycyjnej zyskały 0.65, serie teje emisji 0.50, sztuki II emisji 1.00 oraz serie teje emisji 0.25, druga z premiiówek—4% Poż. Dolarowa—0.50; pozostałe pożyczki, wśród których największym popytem cieszyła się 4½% Poż. Wewnętrzna, okres sprawozdawczy zamknęły zyskiem (w %-ach nominalu): 4% Poż. Konsolidacyjna 0.50, 5% Poż. Konwersyjna 1.50 i 4½% Poż. Wewnętrzna 0.38.

Obroty papierami lokacyjnymi prywatnymi były niewielkie i silnie rozproszkowane; podobnie jak na rynku papierów państwowych ujawniał się i tutaj nastrój zwykłowy, nie znajdujący zresztą wyrazu w saldach tygodniowych—wobec niemożności porównywan z okresem poprzedzającym, w którym liczba notowanych papierów była znikoma. 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w wyniku tygodniowym zyskały 0.75% nom., a 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.—0.50% nom.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papier państwowe				
3% Pożyczka Premiiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	69.00	68.00	68.50
" " serie	" " " "	"	"	82.00
II " sztuki	" " " "	69.75	69.00	69.50
" " serie	" " " "	83.00	82.00	83.00
3% Pożyczka Premiiowa Budowlana ser. I	zł w zł. 50	—	—	—
4% Pożyczka Premiiowa Dolarowa	\$1)	38.75	38.25	38.75
4% Pożyczka Premiiowa Inwestycyjna sztuki	zł " zł. 100	—	—	—
serie	" " " "	—	—	—
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	60.00	59.50	59.75
5% " Konwersyjna	zł	62.50	61.50	62.00
5% " Konwers. Kol.	zł	"	"	59.00 ²⁾
4½% " Wewnętrzna	zł	57.25	56.00	56.00
				-56.38

Listy zastawne i obligacje banków

		w % % nominalu			
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " "	zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00
7%	" " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93.00	93.00	93.00
5½%	L. Z. " " "	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½%	" " " "	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00

1) \$ 5 = zł 44.57.

2) Dotyczy drobnych odcinków.

5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj. zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00	7%	Warszawy			
5½%	" " " " " zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00		1928	53—50—51½/₂	52—51—51	53—53—53½/₄
	Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych						(10 000)	(16 000)	(8 000)
8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego¹)	£	74'00	72'0	74'00	7%	Śląska		
4%	L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego	zł			48'00		1928	52¼—51½—51½	52½—52—52
4½%	" " " " "	zł	56'00	55 00	55'00			(2 000)	(20 000)
					-55'25	Londyn			
4½%	L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.	zł			56'00	7%	stabilizac.		
4½%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł			60'00		1927	61'23—59'23—	61'59—59'09—
5%	" " " " "	zł			64'25			-61'23	-61'59
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	62'75	61'75	61'75	Zurych			
					-62'00²)	7%	stabilizac.		
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	62'50	62'50	62'50		1927	81'51—80'34	85'34—84'32
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi	zł			59'00	Mediolan			
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	56'50	56'25	56'50	7%	włoska		
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r.	zł	39'00	38'00	39'00		1924	100'20—100'03	100'18—100'03—
	Obligacje miast							-100'20 (400)	-100'18 (125)
VI 6%	Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	64'25	64'00	64'00				100'40—100'00—
VIII i IX 6%	" " " " "	zł			62'50				-100'10 (300)

Poniżej zestawione są obroty na giełdzie warszawskiej w zakresie papierów procentowych państwowych i prywatnych w lipcu i sierpniu b. r.:

	Lipiec		Sierpień	
	ilość trans-akcyj	na kwotę (tys. zł)	ilość trans-akcyj	na kwotę (tys. zł)
Papiery państwowe	1962	6 438	1 770	9 125
w tym:				
pożyczki państwowe	1 711	5 807	1 519	8 494
listy zastawne i obligacje banków państwowych	251	631	251	631
Papiery prywatne	611	1 715	460	1 165
w tym:				
listy zastawne Tow. Kred. Przem. Polskiego	16	50	7	20
listy zastawne tow. kred. ziemskich	176	471	147	406
listy zastawne tow. kred. miejskich	348	1 041	253	654
obligacje miast	71	153	53	85
różne	—	—	—	—
Ogółem:	2 573	8 153	2 230	10 290

Jak wynika z powyższego zestawienia, w sierpniu w stosunku do lipca w zakresie obrotów papierami państwowymi i prywatnymi nastąpił wzrost obrotów o ok. 26%—przy jednoczesnym spadku liczby zawartych transakcji o ok. 13%, co spowodowało poważniejszy wzrost wartości przeciętnej transakcji. Jeśli chodzi o udział obrotów papierami państwowymi w ogólnych obrotach—to wzrósł on z ok. 78% w lipcu do ok. 88% w sierpniu, gdy jednocześnie liczba transakcji wzrosła znacznie słabiej, gdyż z ok. 76% do ok. 79%.

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	20 ÷ 25/IX	27/IX ÷ 2/X	4 ÷ 9/X
New York			
6% dolarowa			
1920	60¼—59—60 (8 000)	60—58½—58½ (19 000)	58½—57½— —57½ (10 000)
8% Dillon			
1925	53¼—52—52 (30 000)	53¾—52¾—52¾ (12 000)	54—52¾—52¾ (28 000)
7% stabilizac.			
1927	74¾—74¼— —74¼ (24 000)	74—73—73 (36 000)	73¼—73¼— —73¼ (4 000)

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

²⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

³⁾ Kursy—w %—ach nominalu, obroty—w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie—w tysiącach).

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 30 WRZEŚNIA 1937 R.—We wrześniu b. r.—podobnie zresztą jak i we wrześniu ub. r.—zwyczajne obroty walutowe Banku Polskiego kształtowały się korzystnie, dając nadwyżkę skupu walut i dewiz nad ich sprzedażą przez Bank.

W związku z powyższym wzrastały w ciągu września—i to dość równomiernie—rezerwy walutowe Banku, które powoli zbliżają się znowu do poziomu, osiągniętego na początku czerwca (zł 41·4 miln.), z którego później przejściowo w ciągu czerwca i początku lipca obsunęły się. We wrześniu w kolejnych dekadach wzrost rezerw wyniósł: zł 1·1 miln., zł 1·0 miln. i zł 1·1 miln., przy czym na ultimo września osiągnęły one poziom zł 35·1 miln., przeszło 2-krotnie wyższy niż na ultimo września ub. r., kiedy stanowiły one tylko zł 16·5 miln.

Obok wzrostu rezerw walutowych stwierdzamy stały wzrost rezerwy złota, osiągany dzięki stalemu dopływowi złota do Banku z drobnego skupu, dokonywanego przez oddziały Banku. Skup ten waha się w dużym stopniu zależnie od nasilenia tendencji deteżauracyjnych, które wciąż utrzymują się, podnosząc dopływ złota do Banku na stosunkowo wyższy poziom. W ostatniej dekadzie września dopływ złota do Banku wyniósł zł 0·6 miln., a w ciągu całego miesiąca—zł 1·6 miln., dzięki czemu rezerwy złota podniosły się we wrześniu z zł 429·4 miln. do zł 431·0 miln., osiągając poziom aż o zł 58·2 miln. wyższy niż przed rokiem, tj. niż na ultimo września 1936 r.

Powyższe rezerwy złota w stosunku do podlegającej pokryciu z ł o t e m sumy obiegu bankowych i części (przewyżki ponad zł 100 miln.) natychmiast płatnych zobowiązań Banku stanowiły w końcu września b. r. 35·18%, czyli mniej niż w końcu II dekady tego miesiąca, mniej także niż w końcu sierpnia b. r., lecz znacznie więcej niż w końcu września ub. r. Te zmiany w pokryciu złotem obiegu i zobowiązań przedstawia liczbowo następujące zestawienie:

	%
31/VIII 1937	36'72
10/IX „	36'32
20/IX „	36'13
30/IX „	35'18
30/IX 1936	32'29

Spadek procentu pokrycia w ostatniej dekadzie września—mimo wzrostu sumy pokrycia, tj. rezerwy złota—tłumaczy się jednoczesnym zwiększeniem się sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań (a właściwie części tych ostatnich, uwzględnianej przy obliczaniu pokrycia), mianowicie z zł 1 291·4 miln. do zł 1 325·3 miln. (względnie z zł 1 191·4 miln. do zł 1 225·3 miln.). Tak samo wzrost powyższej sumy w ciągu całego września spowodował dość wyraźne obniżenie się procentu pokrycia w okresie miesiąca.

Zwyżka sumy obiegu i zobowiązań w ostatniej dekadzie września dotyczyła właściwie—jak zwykle zresztą na ultimo miesiąca—jednego tylko składnika, mianowicie obiegu biletów bankowych, który podniósł się z zł 983·7 miln. do zł 1 044·8 miln., podczas gdy drugi składnik—natychmiast płatne zobowiązania—obniżył się jednocześnie z zł 307·7 miln. do zł 280·5 miln.

Spadek zobowiązań w III dekadzie września nastąpił zarówno w pozycji „różnych rachunków”, której saldo obniżyło się z zł 85·3 miln. do zł 70·9 miln., jak i w zakresie—stanowiących gros zobowiązań—lokat żyrowych, które skurczyły się z zł 222·5 miln. do zł 209·6 miln., zatrzymując się jednak na poziomie znacznie wyższym niż przed miesiącem i niż przed rokiem. Lokaty kas państwowych,

kóre przez długi czas utrzymywały się na bardzo niskim poziomie, w ostatnich 3 miesiącach odbudowują się, a szczególnie silnie wzmożły się właśnie we wrześniu (zwykowały nawet na ultimo), osiągając poziom o $\frac{2}{3}$ wyższy niż w końcu sierpnia i wielokrotnie wyższy niż przed rokiem. Jednocześnie silnie wzrosły we wrześniu lokaty prywatne, nie osiągając jeszcze jednak rekordowego poziomu z końca maja b. r. (zł 196·1 miln.); były one też znacznie wyższe niż przed rokiem, tj. na ultimo września 1936 r. Ten ruch zwykowały lokat żyrowych ilustruje liczbowo następujące zestawienie (w miln. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
31/VIII 1937	15·7	156·5
20/IX	21·7	200·7
30/IX	25·8	183·8
30/IX 1936	1·5	158·7

Obieg biletów bankowych wzrósł na ultimo września o zł 61·1 miln., tj. o ok. 6%. Jest to zwykła silniejsza nieco niż na ultimo sierpnia (zł 54·8 miln.), ale słabsza niż na ultimo lipca (zł 79·9 miln.). Wszystkie te 3 miesiące II półrocza dają na ultimo wzrost większy niż w I półroczu, kiedy żaden z miesięcy nie przyniósł zwykuli ultimowej większej od zł 50 miln.

Dzięki tak znacznej zwykuli obiegu na ultimo osiągnął on w końcu września poziom rekordowy, wyższy oczywiście niż w końcu sierpnia, przy czym zrównał się prawie z poziomem obiegu w analogicznym okresie ub. r., kiedy dotąd obieg utrzymywał się w b. r. na poziomie niższym od zeszłorocznego. Liczbowo zmiany w stanie obiegu przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

31/VIII 1937	1 020·8
20/IX	983·7
30 IX	1 044·8
30 IX 1936	1 047·8

Zwykła obiegu na ultimo września częściowy odpowiednik znalazła w odpływie lokat żyrowych z Banku, poza tym związana była i z dopływem złota oraz dewiz do Banku, ale głównie związana była ze wzmocnieniem działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytów Banku, to najsilniej w III dekadzie września zwykował portfel wekslowy, mianowicie o zł 30·8 miln. (na ultimo sierpnia o zł 23·1 miln., na ultimo lipca o zł 28·8 miln.). Nie wykazujące ostatnio poważniejszych wahań pożyczki zastawowe wzrosły na ultimo września o zł 4·7 miln. Portfel skupionych przez Bank biletów skarbowych, zniżający od kilku dekad, wzrósł w III dekadzie września tylko o zł 0·7 miln.

W ciągu całego miesiąca września kredyty Banku wzrosły, z wyjątkiem jedynie skupu biletów skarbowych, który nieco zmniejszył się, jak to widzimy z następującego zestawienia (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (-)
Kredyty dyskontowe	+ 36·1
Pożyczki zastawowe	+ 3·4
Bilety skarbowe	- 1·3

W okresie rocznym—od końca września ub. r. do końca września b. r.—stwierdzamy poważny spadek kredytów, szczególnie silny w zakresie pożyczek zastawowych, a z wyjątkiem skupu biletów skarbowych, który nieznacznie wzrósł, co widzimy z poniższego zestawienia (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (-)
Kredyty dyskontowe	- 89·2
Pożyczki zastawowe	- 90·2
Bilety skarbowe	+ 1·3

Co się tyczy innych—poza wyżej omówionymi formami kredytów—operacyj czynnych Banku, to zmiana nastąpiła tylko w zakresie skupu przez Bank monet srebrnych i bilonu z emisji skarbowej, których zapas skurczył się na ultimo września o zł 13·9 miln. Portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego zwiększył się zaledwie o zł 14 tys., a dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w dalszym ciągu w ogóle niezmieniony.

Całe bankowe pokrycie obiegu, obejmujące rezerwy walutowe i wszystkie formy działalności kredytowej Banku, przedstawiało się we wrześniu b. r. następująco (w tys. zł):

	31/VIII	20/IX	30/IX
Waluty i dewizy	32 013	34 026	35 104
Weksle krajowe	53 503	541 849	572 607
Bilety skarbowe	49 446	47 489	48 160
Polskie monety srebrne i bilon	24 933	34 309	20 458
Pożyczki zabezpieczone zastaw.	26 197	24 854	29 577
Papiery proc. własne	135 312	135 750	135 764
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	894 494	908 277	931 670

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, wzrósł na ultimo września o zł 13·8 miln., tj. o przeszło 3%, a więc słabiej niż obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski, który wzrósł o ok. 6%. W ciągu całego września obieg bilonowy zwiększył się o zł 4·7 miln.

Zmiany w stanie i strukturze obiegu monet srebrnych i bilonu przedstawia następująco zestawienie (w miln. zł):

	31/VIII	20/IX	30/IX
Monety srebrne (10-, 5- i 2-złotowe)	359·9	351·2	363·6
Bilon niklowy i brązowy	85·0	84·6	86·0
Razem:	444·9	435·8	449·6

W okresie rocznym obieg bilonowy zwiększył się o zł 28·9 miln.

Całkowity obieg pieniężny, a więc obieg biletów Banku Polskiego łącznie z obiegiem monet srebrnych i bilonu, wyniósł na ultimo września zł 1 494·4 miln. wobec zł 1 465·7 miln. na ultimo sierpnia i zł 1 468·6 miln. na ultimo września ub. r.

Obieg pieniężny, wzięty łącznie z lokatami żyrowymi, wyniósł na ultimo sierpnia b. r. zł 1 637·9 miln. i zwiększył się w ciągu września do zł 1 704·0 miln., gdy w końcu września ub. r. wynosił tylko zł 1 628·7 miln.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

DROGI HANDLOWE DO IRANU

Rynek perski, zwłaszcza północna jego część, był nam dobrze znany przed wojną. Warszawa była jakby Paryżem dla Persji, jeżeli nie w Warszawie to przez Warszawę szły zamówienia do Europy Zachodniej kupców perskich. Po wojnie jednak wszystko się zmieniło.

W roku 1933/34 na podstawie oficjalnych danych irańskich wywieźliśmy do Persji towarów na sumę 1 846 521 rialów¹⁾, a wywieźliśmy za 145 978 rialów, w 1935/36 r. wywieźliśmy już na sumę 5 122 529 rialów, a wywieźliśmy za 1 409 147 rialów. Tymczasem dla Czechosłowacji kwoty wwozu do Persji dla tychże okresów wynoszą 32 366 555 i 19 633 541 rialów, a kwoty wywozu—1 160 265 i 3 645 571 rialów.

Tak samo charakterystyczne są dane, dotyczące Polaków i Czechów, którzy przekroczyli granicę perską. W 1933/34 r. wyjechało do Iranu 27 Polaków i 73 Czechów, a w 1935/36 r.—63 Polaków (w tym turystów—31, a poszukujących pracy—2) i 347 Czechów (w tym turystów—61, a poszukujących pracy—27 oraz 4 studentów-orientalistów).

Nasi eksporterzy ten smutny stan rzeczy tłumaczą zamknięciem tranzytu przez Z. S. R. R.

Rzeczywiście, tranzyt przez terytorium Z. S. R. R. jest możliwy dla towarów tych państw, które zawarły traktaty handlowe z Z. S. R. R., poza tym jest możliwy przewóz towarów, zamówionych przez instytucje rządowe nawet państw, nie posiadających tych traktatów. Jeżeli jednak weźmiemy pod uwagę, że prawie cały eksport europejski do Iranu, poza Rosją, nie szedł i nie idzie tranzytem przez terytorium Z. S. R. R., będziemy musieli się zgodzić, że te drogi, które są dobre dla Niemiec, Anglii, Francji, Norwegii i Czechosłowacji—będą dobre i dla Polski.

Jakież są te drogi? Przez pewien okres czasu u nas myślnie, gdy stracono nadzieję na uzyskanie prawa tranzytu przez terytorium rosyjskie, że najbliższą i najlepszą drogą do Persji będzie droga przez Constanzę morzem Czarnym do tureckiego portu Trebizondy i stąd lądem do stolicy perskiego Azerbejdżanu—Tabryzu. Niestety, droga ta długości od Trebizondy do Tabryzu ok. tysiąca kilometrów—przez Erzerum, Kóprikoi, Guezel—Dizah (granica turecka), Sofi—Ali (granica perska), Khoy—dotąd po stronie tureckiej nie nadaje się do

1) Rial=frank francuski.

ruchu samochodowego. Odcinek perski, długości ok. 250 km, wyremontowano i otwarto dla ruchu samochodowego. Czas przejazdu karawany z Tabryzu do Trebizondy trwa w zimie 65 dni i w lecie 35 dni. Nie trzeba jeszcze zapominać, że jedną z głównych przyczyn, stojących na przeszkodzie do wykorzystania tej drogi dawniej, a nawet i obecnie—były napady na karawany Kurdów po stronie tureckiej.

Najbardziej uczęszczanymi szlakami handlowymi do Iranu są dalekie drogi do portów południowego Iranu nad zatoką Perską lub portów syryjskich.

Do wszystkich portów Iranu nad zatoką Perską i oceanem Indyjskim w 1933/34 r. (od 22 czerwca do 21 czerwca włącznie) i w 1935/36 r. (w tym samym okresie) wpłynęło odpowiednio 25 i 243 motorowców o tonażu 365 i 14 939 t z 32 i 1 328 t towaru przy 173 i 3 570 osób załogi, dalej—1 815 i 1 901 parowców o tonażu 5 787 217 i 5 856 344 t z 182 761 i 289 376 t towaru i z 126 453 i 133 242 osób załogi, 3 308 i 3 528 żaglowców o tonażu 92 490 i 96 132 t z 29 794 i 48 365 t towaru i z 21 173 i 22 152 osób załogi. Bandery reprezentowały następujące państwa: Japonię, Kowejt, Maskat, Grecję, Iran, Niemcy, Włochy, Anglię, Belgię, Danię, Arabię, Oman, Francję, Holandię, Irak, Indie, Norwegię, Szwecję i U. R. S. S. Najwięcej wwoziły towarów okręty Anglii (więcej niż 50%), następnie—Niemiec, Iranu, Grecji, Iraku, Japonii, Kowejtu, Norwegii i Omanu. Wywóz z tych samych portów w tych samych okresach i pod tymi samymi banderami wyniósł 5 551 882 i 6 597 670 t towaru. Najwięcej wywoziły okręty Anglii, Norwegii, Francji, Szwecji, Niemiec, Holandii, Iranu i Belgii. Najwięcej towarów wwieziono przez następujące porty południa: Abadan (71 691 i 140 808 t), Bender—Szachpur (48 859 i 98 205 t), Mohammera (46 365 i 69 852 t), Buszr (21 804 i 20 587 t) i Bender-Abbas (12 384 i 6 999 t). Wywieziono natomiast najwięcej przez Abadan (5 491 107 i 6 440 387 t), Mohammera (29 094 i 90 395 t), Buszr (7 091 i 19 101 t), Bender-Abbas (4 279 i 4 459 t) i Bender-Szachpur (w 1934/35 r.—0 i w 1935/36 r.—1 508 t). Przy analizie tych liczb trzeba pamiętać, że przez Abadan idzie wywóz ropy i pochodnych Persian-Oil Comp.

Specjalną uwagę zwrócić trzeba na nowy port Iranu—irańską Gdynię—Bender-Szachpur, od którego zaczyna się kolej transirańska i który przy wwozie zajął już drugie miejsce.

Wszystkie powyższe porty obsługiwane są przez cały szereg towarzystw okrętowych, których statki kursują przeważnie bardzo nieregularnie. Taryfa przewozowa dla towarów jest jednakowa na statkach wszystkich towarzystw, które liczą za tonę i w funtach szterlingach. Z Buszru do Londynu, Marsylii i Port-Saidu przewóz tony dywanów kosztuje £ 5, gumy tragankowej w workach £ 3.2.6, z Mohammera do New-Yorku, Londynu, Marsylii i Antwerpii przewóz tony towaru według nomenklatury General Cargo wynosi przeciętnie £ 3.5.0.

Dla pełnego zobrazowania ruchu handlowego głównych portów południowego Iranu podamy liczby wwozu i wywozu (waga—w kilogramach i wartość—w rialach) za 1935/36 r. według „Statistique Commerciale de l'Iran Administration de Douanes. Teheran, 1936”. Otóż, przez komorę celną w Bender-Abbas w tym okresie sprowadzono 6 021 719 kg wartości 16 097 104 rial., wywieziono—2 866 732 kg wartości 4 644 065 rial.; przez komorę celną w Buszr wwieziono 19 449 696 kg wartości 91 478 013 rial. i wywieziono 14 031 781 kg wartości 83 636 936 rial.; przez komorę celną w Abadan wwieziono 155 183 559 kg wartości 205 693 690 rial. i wywieziono 6 856 241 066

kg wartości 1 298 644 854 rial.; przez komorę celną w Khorranschahre (Mohammera) wwieziono 34 305 538 kg wartości 171 794 228 rial., wywieziono 67 527 729 kg wartości 87 284 850 rial.

Ze wszystkich portów, położonych nad zatoką Perską, ciężarowy samochód dochodzi do wszystkich większych miast Iranu.

Od Bender-Szachpur buduje się kolej transirańska do Bender-Szach nad morzem Kaspijskim. Na północy czynny jest odcinek od Bender-Szach do Teheranu długości 458 km i na południu od Bender-Szachpur do Szachbazan długości 307 km.

Niektóre towary idą statkiem do Bassory w Iraku, stąd przez Bagdad, Kasra-Chirine, Haneken, Kermanszach i dalej. Do Hanekanu na granicy Iraku z Iranem idzie kolej z Bassory. Ta droga jest dłuższa i droższa, dlatego przy omawianiu dróg handlowych do i z Iranu brać jej pod uwagę nie można.

Natomiast istnieje inne połączenie zachodniego Iranu przez Bagdad z Europą.

Otóż, w Beyrucie w Syrii istnieje kilka towarzystw, które przewożą przez pustynię samochodami pasażerów i towary przez Bagdad (w 36 godz.) do Iranu. Przewóz z Beyrutu do Teheranu 1 t towaru kosztuje £ 15, do Hamadanu—£ 12, do Kermanszachu—£ 11.15.0. Że z drogą tą należy poważnie się liczyć—dowodzą tego liczby wwozu i wywozu przez komory celne w Kasre-Chirine i w Kermanszach. W ub. roku przez Kasre-Chirine wywieziono 1 534 787 kg wartości 1 051 636 rial., wwieziono—8 492 269 kg wartości 15 172 952 rial.; przez Kermanszach wwieziono 2 521 120 kg wartości 29 830 630 rial., wywieziono—5 439 347 kg wartości 28 661 891 rial.

Dla uzasadnienia tezy, że wwóz do Iranu idzie przede wszystkim przez południe i zachód, zrobiliśmy zestawienie wwozu i wywozu przez 7 największych komór celnych na południu i zachodzie i 9 największych komór celnych na północy i wschodzie.

Otóż, okazuje się, że przez południowe i zachodnie komory celne wwieziono w 1935/36 r. w okrągłych liczbach 322 tys. t towarów wartości 629 813 tys. rial., wywieziono zaś (bez Abadanu—ropa i przetwory)—95 tys. t wartości 206 201 tys. rial. Natomiast przez granicę z Rosją europejską i azjatycką oraz granicę z Afganistanem wwieziono 273 tys. t wartości 371 049 tys. rial., wywieziono zaś 144 tys. t wartości 282 115 tys. rial. Przy ostatnich liczbach należy wziąć pod uwagę, że „Société Mixte de Pêcheries de la Mer Caspienne” (Rosyjsko-Perskie Towarzystwo) wywozi z Iranu kawioru i ryb na sumę ok. 15 miln. rial.

Wyżej przytoczone liczby dowodzą, że przywóz do Iranu z południa i zachodu, a więc z pominięciem tranzytu przez Z.S.R.R.—jest przeszło 2-krotnie większy od przywozu z północy i wschodu, przy czym dla eksportu europejskiego tranzyt przez wschód nie może być brany w rachubę.

Reasumując wyniki tego, z konieczności pobieżnego, przeglądu szlaków komunikacyjnych do Iranu, które mogą być wykorzystane przez nasz handel, możemy dojść do wniosku, że tranzyt przez terytorium Z. S. R. R. nie jest bezwzględnie konieczny dla naszej wymiany z Persją, że daleka droga morską do portów zatoki Perskiej lub przez Beyrut i Bagdad będzie dla naszego handlu korzystna. Jeżeli opłaca się wywóz z Norwegii, Londynu, Hamburga lub Antwerpii, niewątpliwie opłaca się wywóz z Gdyni.

Wywóz ten należałoby kierować do Bender-Szachpur, tej naradzającej się irańskiej Gdyni.

Antonin Puzyński

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

UPRAWA BAWELNY.—Charakterystyczną cechą rozwoju uprawy bawełny na płaszczynie światowej jest w latach ostatnich wzrost udziału w uprawie tej krajów, leżących poza Stanami Zjedn. Szczególnie silnie rozwinęła się w latach ostatnich produkcja bawełny w Brazylii, Chinach, Indiach i Z. S. R. R. Wzrosło również poważnie znaczenie ośrodków uprawy bawełny na Bliskim Wschodzie, obejmujących w pierwszym rzędzie Egipt, a na dalszych miejscach także Sudan, Turcję, Iran, tj. Persję, Irak, czyli Mezopotamię, oraz Syrię. Najważniejszą rolę wśród krajów Bliskiego Wschodu pod względem ilości produkowanej bawełny odgrywają Egipt, Turcja i Iran.

Produkcja bawełny egipskiej wzrasta w szybkim tempie w latach ostatnich.

W 1932/33 r. wynosiła ona, mianowicie, 1 038 tys. bel, w 1933/34 r.—1 739, w 1934/35 r.—1 523, w 1935/36 r.—1 758, w 1936/37 r.—1 850. Opierając się na ogólnych danych, sędzić należy, iż produkcja bawełny innych krajów Bliskiego Wschodu wzrosła w ostatnich 5 latach z ok. 1 miln. bel do przeszło 2 miln.

Produkcja bawełny krajów Bliskiego Wschodu przedstawia poważne znaczenie dla światowej produkcji bawełnianej także i ze względu na to, że korzystne warunki gleby i klimatu umożliwiają produkowanie gatunków wysokowartościowych. Dotyczy to zwłaszcza bawełny egipskiej, której trwałość, cienkość, polysk i długość są ogólnie cenione. Bawełna egipska osiąga najwyższe ceny na rynkach światowych i przynosi gospodarce egipskiej coraz większy dochód. Obszar, objęty uprawą bawełny egipskiej, jest sto-

sunkowo znaczny, gdyż wynosi ok. 700 tys. ha. Możliwości dalszego rozwoju są ograniczone przez warunki naturalne, tj. zależą od rozwoju systemu irygacji, który w tym kraju jest stosunkowo kosztowny. Stąd też kapitały angielskie dążą do rozszerzenia uprawy bawełny w Sudanie na potrzeby angielskiego przemysłu bawełnianego. Egipt ze swej strony dąży ostatnio do rozwoju własnego przemysłu bawełnianego.

Drugim—obecnie już stosunkowo ważnym—centrum produkcyjnym bawełny na Bliskim Wschodzie—jest Persja. Ogólny obszar, zajęty pod uprawę tego surowca, wzrasta i wynosi obecnie ok. 100 tys. ha—wobec przeszło 50 tys. ha w 1914 r. Rząd perski opracował ostatnio plan intensyfikacji uprawy bawełny i zamierza już w roku przyszłym zwiększyć powierzchnię uprawy do przeszło 250 tys. ha. Persja posiada nadzwyczaj ko-

rzystne warunki naturalne dla uprawy bawełny, zwłaszcza na brzegach morza Kaspijskiego, a przeprowadzona ostatnio rozbudowa dróg komunikacyjnych ułatwia zbyt. Ujemną stroną bawełny perskiej stanowi jej stosunkowo niska jakość. Do poprawy jakościowej dążą czynniki oficjalne przez sprowadzanie z zagranicy nasion wyżej wartościowych gatunków.

Duże widoki rozwoju posiada uprawa bawełny w Iraku i Syrii, gdzie dotychczas jednak znajduje się ona dopiero w stadium początkowym. W obu tych krajach rozwój uprawy zależy wyłącznie od postępów irygacji. Szczególnie duże trudności techniczne napotyka irygacja terenów, mogących służyć pod uprawę bawełny w Syrii. W Iraku natomiast—jakkolwiek warunki są ku temu korzystniejsze—brak odpowiednich kapitałów i warunków organizacyjnych opóźnia osiągnięcie pozytywnych rezultatów.

Turcja jest od dawna producentem bawełny. Ostatnio Rząd turecki dąży do ilościowego i jakościowego podniesienia uprawy, a to ze względu na szybki rozwój rodzimego przemysłu włókienniczego, dla którego produkcja krajowa jest niedostateczna. Możliwość ilościowego rozszerzenia uprawy są teoretycznie niemal nieograniczone. Dotyczy to zwłaszcza takich okręgów produkcyjnych, jak smyrnński, adański i kilka innych, gdzie nie jest konieczne przeprowadzanie prac irygacyjnych. Bawełna turecka pod względem jakości ustępuje znacznie bawełnie amerykańskiej, nie mówiąc oczywiście o egipskiej. Rząd turecki czyni jednakowoż wytrwałe wysiłki w kierunku podniesienia jakościowego produkcji bawełnianej, przez sprowadzanie nasion bawełny egipskiej i amerykańskiej.

Szybki rozwój uprawy bawełny w krajach Bliskiego Wschodu nakazuje liczyć się z ewentualnością coraz aktywniejszego ich występowania na rynkach światowych, w szczególności w rejonie europejskim—jako eksporterów. W dziedzinie tej Egipt odgrywa już obecnie coraz poważniejszą rolę. W innych krajach Bliskiego Wschodu liczyć się należy z dążnością do równoległego rozwoju z uprawą bawełny wytwórczości bawełnianej. Szczupły stosunkowo zakres potrzeb krajów tych w dziedzinie wyrobów włókienniczych może zostać z łatwością zaspokojony własnym surowcem, a nadwyżki produkcyjne będą w coraz większej ilości rzucane na rynki światowe.

B.

NIEMCY

ROZWÓJ OSZCZĘDNOŚCI.—Drobne oszczędności odgrywają w latach ostatnich doniosłą rolę w gospodarce niemieckiej. Oszczędzane kapitały stanowią rezerwę, z której czerpane są w dużej mierze zasoby kapitałowe, niezbędne dla finansowania robót publicznych, zbrojeń oraz na akcję inwestycyjną. W latach ostatnich—w związku z wzrostem wytwórczości przemysłowej i obrotów wewnętrznych, oraz z wciągnięciem do procesu produkcyjnego znaczniejszej ilości sił roboczych—wkłady w niemieckich kasach oszczędności wykazują stałą tendencję zwyżkową.

W I półroczu b. r. nadwyżka wkładów ponad wypłaty w niemieckich kasach oszczędności wyniosła RM 370·2 miln., a ogólna suma oszczędności wyniosła RM 15 060·1 miln. Nadwyżka wkładów w I półroczu b. r. była znacznie wyższa, aniżeli w I półroczu ub. r., kiedy wyniosła RM 252·5 miln., jakkolwiek równocześnie była nieco mniejsza, aniżeli nadwyżka wkładów w I półroczu 1935 r., wynosząca RM 410·2 miln.

Zaznaczyć przy tym należy, że II kwartał b. r. był szczególnie pomyślny dla rozwoju niemieckich oszczędności. Nadwyżka wkładów w tym okresie wyniosła bowiem RM 124·5 miln., podczas gdy w analogicznym okresie ub. r.—RM 58·5 miln., a w 1935 r.—RM 49·3 miln. Charakterystyczne zjawisko silnego przyrostu wkładów w I kwartale każdego roku występowało z nieco mniejszą siłą w b. r. Ogólna suma wpłat na konta oszczędnościowe była w I półroczu b. r. o RM 145 miln. mniejsza od wpłat, dokonanych w 1935 r., natomiast o RM 106·4 miln. większa, aniżeli w ub. r. Natomiast wypłaty w b. r. były o RM 105 miln. niższe, aniżeli w 1935 r., a o RM 11·3 miln. niższe aniżeli w ub. r.

Obok przyrostu drobnych oszczędności w I półroczu b. r. wzrosły również „inne wkłady”, do których należy zaliczyć wkłady kas żywych i banków komunalnych, o RM 190·2 miln.—wobec RM 194·4 miln. w 1936 r., a RM 160·9 miln. w 1935 r. Jak z powyższego widać, zmiany na rachunku wkładów żywych były o wiele mniejsze aniżeli na rachunku wkładów oszczędnościowych.

Operacje aktywne kas oszczędnościowych wykazują, że w coraz większym stopniu gromadzone przez nie kapitały wykorzystywane są dla celów kredytowych. Na ultimo półroczne wkłady żywe kas oszczędności znacznie zmniejszyły się, gdyż w okresie czerwca o RM 83·8 miln. (w 1935 r.—o RM 33·3 miln., w ub. r. o RM 26·7 miln.). Spowodowało to konieczność zwrócenia się przez kasy oszczędności do banków, w których dysponowały własnymi wkładami, a w szczególności do centrali żywej kas oszczędności. Wkłady kas oszczędności w centrali żywej zmniejszyły się wskutek tego o RM 96·4 miln. do RM 2 493·7 miln.

Należy jednakowoż zaznaczyć, że nie tylko spadek wkładów żywych był przyczyną uszczuplenia rezerw kasowych centrali oszczędnościowej. W większym stopniu spowodowane to było rozszerzeniem bezpośredniej akcji kredytowej kas, jak i subskrypcja podpisanych pożyczek. Wskazuje na to występujący w czerwcu b. r. wzrost zapasów papierów wartościowych o RM 47 miln. do RM 5 112·7 miln., przy czym w szczególności wzrosła ogólna suma walorów, nadających się do lombardu w Banku Rzeszy, tj. głównie pożyczek państwowych. Ponadto kasy oszczędności odprowadziły nowe zasoby kapitałowe na potrzeby lokalne, w postaci pożyczek hipotecznych. W czerwcu b. r. ogólna suma pożyczek hipotecznych, udzielonych przez kasy, podniosła się o RM 24·1 miln., przekraczając RM 7 023·3 miln.). Pozycja kredytów krótkoterminowych pozostała w czerwcu bez większych zmian i wynosiła RM 1 665·4 miln.

Dr B. Rm.

J. K.

AFRYKA POŁUDNIOWA

OŻYWIENIE GOSPODARCZE.—Pod tytułem „Wzrastające znaczenie Afryki Południowej” zamieszcza dłuższą notatkę angielskie czasopismo „Shipbuilding and Shipping Record” z września b. r., w której zwraca uwagę na ożywienie życia gospodarczego w Afryce Południowej, czego zewnętrznym wyrazem jest znaczny wzrost eksportu złota, owoców, kukurydzy. Ożywienie jest tak znaczne, że odczuwa się brak taboru kolejowego dla obsługi obrotów towarowych wewnątrz kraju i na eksport, i z tego powodu zmniejszył się wywóz węgla, który został zdystansowany przez ładunki bardziej wartościowe.

Ożywienie gospodarcze Afryki Południowej—obok takich czynników, jak: urodzaj, odpowiedni klimat, przedsiębiorczość mieszkańców itp. walory wewnętrzne—przypisać należy również, według oceny cytowanego pisma, czynnikiem zewnętrznym—politycznym. Na podstawie danych statystycznych za ostatnie lata podkreślono, że obroty floty angielskiej przez kanał Sueski z roku na rok maleją—pomimo iż komunikacja z krajami Dalekiego Wschodu bynajmniej nie doznała jakichkolwiek ograniczeń (pomijając oczywiście, obroty z Chinami i Japonią—wskutek toczącej się ostatnio wojny). Wskutek jednak zakłóceń i niepokoju na morzu Śródziemnym statki coraz bardziej unikają tego szlaku, kierując się na południe via porty Afryki. Okoliczność ta przyczynia się znakomicie do rozwoju portów południowo-afrykańskich.

Inne źródła potwierdzają tę tezę, informując o „tłoku”, jaki panuje w tych portach, oraz o podjętych tam pracach w kierunku rozszerzenia i usprawnienia portów i urządzeń portowych. I tak więc, na rozbudowę i modernizację portu w Capetown preliminowano ostatnio ok. £ 3 miln., a całkowity plan tej rozbudowy ma być zrealizowany kosztem £ 10 miln. (ok. zł 263 miln.). „Hansa” z dn. 2 b. m. informuje o rozbudowie portu Lourenco Marques; projekt przewiduje na ten cel ok. £ 110 000 (ok. zł 3 miln.).

W związku ze wzrostem obrotów w Afryce Południowej oraz uszlachetnieniem się tych obrotów—powstała potrzeba podniesienia jakości tonażu, zawierającego do portów Afryki Południowej. Właśnie Union Castle Co. powiększa i modernizuje swoją flotę, by sprostać narastającym potrzebom. Ostatnio został spuszczony na wodę statek motorowy „Capetown Castle” o tonażu 26 500 brt—jeden z największych statków, wybudowanych w ostatnich latach w Anglii. Jest to statek pasażerski, który będzie mógł pomieścić 500 pasażerów oraz znaczne ilości towarów i pokryć drogę do Capetown (ok. 6 000 mil) w ciągu 14 dni.

W ten praktyczny sposób podkreślają Anglicy znaczenie Afryki Południowej, jako jednego z najważniejszych krajów Imperium Brytyjskiego oraz jako łącznika między metropolią i innymi dominiami.

Nadmienić należy, że i polskie sfery gospodarcze ostatnio coraz więcej interesują się wymianą towarową z Afryką i sygnalizują znaczne możliwości eksportu m. in. drzewa, wyrobów drzewnych oraz artykułów przemysłu hutniczego itp. Eksporterzy napotykają jednak na trudności natury komunikacyjnej—zarówno wobec braku bezpośrednich połączeń okrętowych, jak i wyższych frachtów z portów polskiego obszaru celnego w porównaniu z krajami zachodnio-europejskimi.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 27/IX ÷ 9/X 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	27/IX ÷ 2/X	4 ÷ 9/X	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszenica			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	167·80½	167·80½	—
Chicago . .	4·27½	4·11	- 3·8
Buenos Aires	4·91	4·04	-17·8

Liverpool . . .	5:13½	5:09	— 0:8
Wiedeń . . .	37:50	37:50	—
Hamburg . . .	6:08	5:09	— 1:5

Ż y t o

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134:62½	134:62½	—
Chicago . . .	3:16	3:16	— 5:1
Wiedeń . . .	27:44	27:44	—
Hamburg . . .	4:21½	4:33	+ 2:8

O w i e s

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	120:20	120:20	—
Chicago . . .	2:38	2:28	— 4:3
Buenos Aires	2:04	2:01	— 1:5
Liverpool . . .	4:24½	4:18	— 1:5
Wiedeń . . .	27:00	27:00	—
Hamburg . . .	3:00	2:89	— 3:7

Jęczmień browarowy

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134:00	134:00	—
Chicago . . .	3:50	3:37	— 3:8
Wiedeń . . .	36:00	36:00	—
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W II połowie września na światowym rynku żelaza panowała w dalszym ciągu tendencja mocna i zwykła. W dniach 22÷23/IX odbyły się w Brukseli obrady międzynarodowego biura blachy cienkiej. Ma zebraniu tym stwierdzono, że transakcje wspomnianym artykułem są już od szeregu tygodni niezadowolające. Outsiderzy francuscy, a częściowo i belgijscy oferują towar o sh pap. 20 poniżej cen kartelowych. Jednakże sprzedaż po znizowanych cenach nie przybrała większych rozmiarów i biuro nie ma zamiaru na razie na nią reagować. Eksport złomu ze Stanów Zjedn. do Japonii w ostatnich paru miesiącach zmniejszył się i głównym nabywcą jest teraz międzynarodowy kartel złomu, który nabył przed 1½ miesiącem 500 tys. t, a w ostatnich dniach jeszcze 258 tys. t. Cena za ostatnią partię złomu była wyższa od poprzedniej o \$ 2:5 na t, pomimo spadku ceny żelastwa na rynku wewnętrznym. Głównymi odbiorcami złomu amerykańskiego są: Anglia, Włochy i Polska.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

W Niemczech wzrasta coraz bardziej kontrola Państwa nad przemysłem hutniczym. W piśmie urzędowym „Reichsanzeiger” ukazało się w dn. 18/IX rozporządzenie, uzależniające budowę, rozszerzenie lub ponowne uruchomienie wszelkich zakładów żelazno-hutniczych od każdorazowego zezwolenia Ministra Gospodarki Rzeszy; rozporządzenie to dotyczy wielkich pieców, koksowni hutniczych, wszelkich metod wytwarzania stali lub jej stopów, walcowni, młotowni i prasowni stali, odlewni żeliwa, stali i wyrobów kutełanych oraz wszelkich zakładów pomocniczych. Budowa, rozszerzenie lub uruchomienie wymienionych zakładów może się odbywać bez zezwolenia—o ile one będą mogły być uruchomione przed dniem 1/1 1938 r., w przeciwnym bowiem razie należy uzyskać zezwolenie przed dniem 31/X b. r. Rozporządzenie obowiązuje od dn. 1/X b. r. i wygasa z dniem 31/XII 1939 r.

We Francji wskutek trwającej w dalszym ciągu zwykłości cen surowców,

kosztu przewozów i robocizny, Naczelny Komitet Kontroli Cen upoważnił w dn. 19/IX b. r. przemysł żelazny do dalszego podniesienia cen w stosunku do cen z czerwca b. r. Zwyżka ta przedstawia się następująco (w nawiasach—podwyżka, dokonana w sierpniu b. r.): rury spawane 4% (2:5%), rury ciągnięte 3% (2%), żeliwo fosforowe 7:1% (5:3%), żeliwo kowalne 3:6% (3:1%), staliwo 5:6% (3:7%), stal wolframowa 66 fr. (25 fr.) za każdą jednostkę Wo. Clo wywozowe na złom zostało podwyższone z 30 fr. do 50 fr. od 100 kg.

Na rynku belgijskim przeważał nastroj wyzeczkujący, wywołany trudnościami eksportowymi w związku z wojną na Dalekim Wschodzie. Cosibel przydzielił do dn. 25/IX 91 tys. t zamówień, z czego 63% przypada na rynek krajowy. Na rynkach eksportowych panował zastój. Oczekiwane jest pewne ożywienie eksportu w końcu września, dzięki dodatkowym zamówieniom angielskim. Na ogół jednak stan zatrudnienia hut jest dobry, gdyż są one zaopatrzone w zamówienia na 3÷4 miesiące. Ceny złomu wykazują tendencję zniżkową. W końcu sierpnia w Belgii pracowało 49 wielkich pieców. Wytwórczość surówki wyniosła w okresie 8 miesięcy b. r. 2554 tys. t—wobec 2078 tys. t w tymże okresie ub. r. (23%), a produkcja stali 2522 tys. t wobec 1980 tys. t (27%).

Na rynku angielskim panowało w okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu wielkie ożywienie. Podaż wyrobów hutniczych z wielkim trudem podaża za popytem, co jeszcze się bardziej uwydatni w zbliżającym się sezonie jesiennym, gdy wymagana jest większa punktualność w dotrzymanywaniu terminów dostawy. Z powodu niedostatecznej ilości surówki martenowskiej zaszła konieczność sprowadzania jej z różnych krajów, przeważnie z Kanady. O surówkę odlewniczą jest cokolwiek łatwiej. Na rynku półwyrobów położenie jest niejednolite: niektóre okręgi są teraz lepiej zaopatrzone, w innych zaś odczuwa się brak towaru, pomimo zwiększenia przywozu z kontynentu. Co do wytworów gotowych—to panuje i w tym zakresie wielka ciasnota. Rozważana jest kwestia podniesienia cen jeszcze przed końcem roku. Przy dostawie rud daje się odczuć dalszy wzrost kosztów przewozu, np. przewóz 1 t rudy z Bilbao do ujścia rzeki Tees kosztuje sh 13.6. Ceny koksu i żelastwa utrzymują się na wysokim poziomie.

Ceny wywozowe żelaza większych wytworców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji—w £ zł. fob port—notowane były w dn. 24/IX 1937 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
Surówka:			
odlewnicza Nr III (2:5-3:0% Si)	—	—	—
tomarska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	—	—
platyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	6.0.0	6.0.0
belki	—	5.7.6	5.7.6

kątowniki	—	5.8.0	5.8.0
blacha okrętowa, zerwarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	6.10.0	6.10.0
dрут-walcówka	—	6. 2.6	6. 2.6
blacha tomarska	—	7. 2.6	7. 2.6
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
dрут ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE—W II połowie września—po długim okresie chwiejności na rynku metali—nastąpiło wyraźne załamanie się cen. Przyczynę tego zjawiska można upatrywać bądź w zabiegach spekulacyjnych, bądź też w słabnącej koniunkturze ogólnej. Jeśli słuszne jest pierwsze przypuszczenie—to ceny po pewnym czasie powinny znowu zwykować, w drugim zaś wypadku—dalszy spadek cen byłby nieunikniony. Dalszy los rynku metali jest zależny od zachowania się konsumentów, tylko bowiem zwiększenie zapotrzebowania z ich strony będzie mogło zahamować dalszy spadek cen metali.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawia się następująco:

Na rynku miedzi panowała tendencja zniżkowa. Wobec stałego wzrostu zapasów miedzi i spadku zapotrzebowania na ten metal, międzynarodowy kartel miedzi postanowił ograniczyć jej produkcję do 105% kwot zasadniczych. Obniżka wytwórczości ma być dokonana do końca listopada b. r. i wyniesie ok. 20%, gdyż dotychczasowa produkcja stanowiła ok. 125% kwot zasadniczych, sięgając w wyjątkowych wypadkach nawet 140%. Do międzynarodowego kartelu miedzi wchodzi 7 firm: 3 z Chile, tyleż z Rodezji i 1 z Konga belgijskiego. Stany Zjedn., nie uczestnicząc w kartelu, już przedtem obniżyły produkcję.

Na rynku cyny również zaznaczył się silny spadek cen. Zniżka ta nie jest jednak dla większości wytworców zbyt dotkliwa, gdyż ostatnio kurs cyny utrzymywał się na wysokim poziomie, a nawet po ostatnim spadku jest jeszcze wyższy o kilkanaście funtów szterlingów od ceny na początku b. r.

Rynek ołowiu, ulegający zwykle tendencji ogólnej, wykazał w okresie sprawozdawczym duży spadek kursu. Cena ołowiu obniżyła się do poziomu, jeszcze nie notowanego w b. r. Również i w Stanach Zjedn. dotychczasowa cena ołowiu, wynosząca od dłuższego czasu 6:5 cts. za lb, została obniżona do 6:25 cts i wreszcie do 6 cts.

Rynek cynku wykazywał, podobnie jak inne metale, tendencję zniżkową. Kurs tego metalu spadł nawet poniżej kursu ołowiu, podczas gdy jeszcze na początku września cena cynku była o £ 1¼ wyższa od ceny ołowiu. Jest jednak nadzieja na poprawę sytuacji, gdyż na ogół popyt na cynk, zwłaszcza elektrolityczny, jest dostateczny. W Stanach Zjedn. dotychczasowa cena cynku 7:25 cts za lb została utrzymana.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard straciła £ 7⁵/₁₆ wzg. 7¹¹/₁₆; miedź elektrolityczna i rafinowana potaniała o £ 7, cyna spadła w cenie o £ 19¹/₈ wzg. 20¹/₄, ołów stracił £ 1¹/₂ wzg. 2, a cynk £ 3¹⁸/₁₆ wzg. 3, srebro staniało o 1/8 d na uncji, a złoto podrożało o 0.1½ sh na uncji. Inne metale zmiany cen nie wykazały.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali w £ za 1016 kg z wyjątkiem: blachw białej, która notowana jest w sh za skrzynekę o 112 arkuszach o wym. 20"×14"×0.24 mm, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję.

Metal	Poprzedni Okres sprawozdawczy:			
	okres ultimo	maksi- mum	mini- mum	ultimo
Miedź				
standard:				
kasa . . .	54 ⁹ / ₁₆ -5 ⁶ / ₈	53 ¹ / ₄	47 ¹ / ₄	47 ¹ / ₄ -5 ⁵ / ₁₆
term. . .	54 ⁹ / ₁₆ -11 ¹ / ₁₆	53 ³ / ₈	47 ¹ / ₄	47 ¹ / ₄ -5 ⁵ / ₁₆
elektrol. . .	61-62	61 ¹ / ₂	53	53-55
rafinow. . .	60 ⁹ / ₁₆ -62	60 ¹ / ₂	53 ³ / ₄	53 ³ / ₄ -55
Cyna:				
kasa . . .	264 ⁹ / ₈ -5 ⁵ / ₈	262 ¹ / ₄	244 ¹ / ₂	244 ¹ / ₂ -45
term. . .	263 ³ / ₄ -64	262 ¹ / ₄	243	243-1 ¹ / ₄
Ołów:				
kasa . . .	21 ¹ / ₈ -3 ³ / ₁₆	20 ⁵ / ₈	19 ³ / ₁₆	19 ³ / ₁₆ -1 ¹ / ₄
term. . .	21 ¹ / ₈ -3 ³ / ₁₆	20 ⁹ / ₁₆	19 ¹ / ₈	19 ¹ / ₈ -3 ³ / ₁₆
Cynk:				
kasa . . .	21 ⁷ / ₈ -22 ¹⁵ / ₁₆	21 ³ / ₈	19	19-1 ¹ / ₈
term. . .	22 ¹ / ₁₆ -1 ¹ / ₈	21 ⁵ / ₈	19 ¹ / ₁₆	19 ¹ / ₁₆ -1 ¹ / ₈
Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
„zagr.”	100	100	100	100
Nikiel:				
dla kraju	180-185	185	180	180-185
„zagr.”	180-185	185	180	180-185
Blacha biała				
. . .	25 ¹ / ₂ -26	26	25 ¹ / ₂	25 ¹ / ₂ -26
Platyna „spong”				
. . .	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₄
Srebro:				
kasa . . .	19 ¹⁵ / ₁₆	20	19 ¹³ / ₁₆	19 ¹³ / ₁₆
term. . .	19 ¹⁵ / ₁₆	19 ⁷ / ₈	19 ¹¹ / ₁₆	19 ¹¹ / ₁₆
Złoto				
. . .	140.6	140.7 ¹ / ₂	140.1 ¹ / ₂	140.7 ¹ / ₂

—Na rynku starych metali panował nastrój spokojny. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 20/IX b. r. (w nawiasie—ceny z dn. 13/IX b. r.) we fr. fr. za 100 kg: miedź 560 (555), brąz 495 (485), mosiądz 290 (290), cynk 185 (185), ołów 240 (245).

SUROWCE WŁÓKIENNICZE

—Rynek bawełny amerykańskiej we wrześniu wykazywał dalszą zniżkę cen, słabszą jednak niż w sierpniu. W ostatnim tygodniu września notowania były o 50 punktów niższe od ustalonej w nowym programie bawełnianym Prezydenta Roosevelta wysokości premii. Spadek cen poniżej tego poziomu wiąże się z całym szeregiem zagadnień, które niewątpliwie jeszcze przez dłuższy okres czasu wywierają będą poważny wpływ na sytuację rynku bawełnianego. Z jednej strony wspomnieć należy o dalszym na razie pomyślnym rozwoju zbiorów bawełny na świecie. Poza tym sytuacja wewnętrzno-

gospodarcza Stanów Zjedn. nasuwa wątpliwości z uwagi na przeprowadzoną po raz pierwszy od dłuższego czasu redukcję pracy w niektórych działach przemysłu włókienniczego. Duże wrażenie wywołały również informacje kół oficjalnych, iż Rząd nie zamierza w przyszłości utrzymywać cen bawełny na pewnym określonym poziomie; zadaniem polityki bawełnianej będzie raczej zapewnienie farmerom pewnej rentowności ich produkcji. Oznaczałoby to przełożenie punktu ciężkości na popieranie tych farmerów, którzy całkowicie podporządkują się rządowym przepisom o redukcji terenów uprawnych. Wypłata premii z bawełnianego funduszu wyrównawczego pokrywałaby w ten sposób różnicę pomiędzy ceną rynkową i ceną, niezbędną dla osiągnięcia rentowności gospodarki rolnej. Program bawełniany sprowadzałby się więc do paru zaledwie zasadniczych punktów. Z jednej strony ograniczenie terenów uprawnych do niezbędnej i dokładnie sprecyzowanej granicy; poza tym—swobodne kształtowanie się cen na giełdach bez interwencji Rządu lub czynników oficjalnych. Wreszcie, dalszym ogniwem tego programu byłaby wypłata kredytów wyrównawczych farmerom, którzy podporządkowali się całkowicie rządowym projektom kontroli uprawy. Dla odbiorców surowca bawełnianego, a więc również i dla polskiego przemysłu włókienniczego istotnym momentem jest fakt, że rynek bawełny amerykańskiej opiera się na stosunkowo dość dużej swobodzie kształtowania się cen, co wskazywałoby na to, że okres względnej stabilizacji cen tego surowca uważać należy za zakończony. Zapowiedzią wydatniejszych wahań są właśnie ostatnie tygodnie, które kształtują się pod wpływem nacisku gromadzących się wielkich zbiorów tegorocznych bawełny. Przeciwnie biorąc, redukcja cen surowej bawełny od marca wyniosła ok. 6 centów, a więc 40%. Dalsze wahania zniżkowe na dalszą metę nie są wykluczone, ponieważ doniesienia o zbiorach zarówno ze Stanów Zjedn., jak i z rynków południowo-amerykańskich i egzotycznych brzmią optymistycznie. Również i sytuacja statystyczna rynku bawełnianego ulegać zaczyna pewnemu pogorszeniu. Wzrosła jedynie konsumpcja przedań europejskich—o przeszło 20%, natomiast rynek wewnętrzny zaczyna ostatnio konsumować mniej bawełny, a szczególnie dotkliwie daje się we znaki spadek zakupów tego surowca w krajach Dalekiego Wschodu.

Pod wpływem sytuacji na rynku bawełny amerykańskiej kształtowała się również słabiej tendencja cen surowca egipskiego i wschodnio-indyjskiego.

Rynek wełny we wrześniu doznał osłabienia. Na szczególne podkreślenie zasługuje przebieg aukcyjny londyńskich, które przyniosły w pierwszym tygodniu spadek cen, dochodzący do 15%. Aukcje te poprzedzone zostały aukcjami w Sydney, na których ceny załamały się—po raz pierwszy od dłuższego czasu. Na spadek cen wełny australijskiej wpłynęły w pierwszym rzędzie ograniczone zakupy tego surowca ze strony Japonii. Jeżeli spadek cen wełny na aukcjach londyńskich nie był gwałtowniejszy—to zawdzięczać to należy niewątpliwie dość znacznemu za-

potrzebowaniu ze strony odbiorców angielskich oraz kupców z kontynentu. Dlatego też zamknięcie aukcyj londyńskich przyniosło lekkie wzmocnienie cen—do poziomu, wyższego od notowań wełny australijskiej. Korzystniej kształtowała się sytuacja na rynku południowo-afrykańskim, gdzie strzyża tegoroczna obliczana jest na 277 miln. lb, tj. o 15 miln. lb więcej aniżeli w sezonie zeszłorocznym. Gatunkowo surowiec tegoroczny przedstawia się korzystnie. Otwarcie aukcyj południowo-afrykańskich w Port Elisabeth i Kapstadt przyniosło zwiększone zapotrzebowanie przy cenach utrzymanych. Na rynku południowo-amerykańskim sytuacja kształtowała się bez większych zmian przy niewielkich stosunkowo rozmiarach zapotrzebowania i cenach ustabilizowanych.

Na rynku juty notowania cen były na ogół bez zmiany—z tendencją mocniejszą. Szacowania tegorocznych rozmiarów powierzchni uprawnej—według oficjalnych obliczeń—wynoszą 2 747 100 akrów, tj. o przeszło 200 tys. akrów więcej aniżeli w ub. r. Zapasy surowca jutowego w Kalkucie, nie przekraczające 350 tys. bel, a więc zaledwie 1/3 zapasów sprzed 2 lat, wpływają na mocniejsze kształtowanie się cen. Do tego dodać należy, że również i poza Indiami zapasy surowca jutowego są stosunkowo niewielkie. Nie wyklucza to jednak niespodzianych zmian na rynku juty, gdyż oczekiwane zbiory pokryć mogą całkowicie nawet zwiększone zapotrzebowanie światowego przemysłu jutowego.

Rynek lnu zanotował w II połowie września szereg większych transakcji sprzedażnych, uskuteczionych przez Łotewski Monopol Lniany na rachunek odbiorców niemieckich. Ceny tego surowca kształtowały się na poziomie £ w zł. 52 za gatunek Livonian R fob Ryga. Transakcje te zlikwidowały całkowicie zapasy lnu łotewskiego z zeszłorocznych zbiorów. Sowiecki syndykat eksportu lnu sprzedał kilka większych partij w łącznej ilości 2 400 t po cenach £ w zł. 52 za gatunek BKKO. Ilość tego surowca, jaką Z. S. R. R. zamierza dostarczyć dla potrzeb eksportu, wynosić będzie zaledwie połowę wywozu zeszłorocznego, tj. 20 tys. t. Na rynkach zachodnio-europejskich rozmiały transakcyj były niewielkie przy cenach utrzymanych z tendencją mocniejszą.

Rynek konopi przez cały wrzesień nie wykazywał większych zmian. Transakcje na rynku jugosłowiańskim odbywały się w stosunkowo szczupłych rozmiarach przy cenach na ogół utrzymanych.

Rynek jedwabiu przedstawiał się jednolite. Zwrócić należy uwagę, że główne ośrodki produkcji tego surowca znalazły się w sferze działań wojennych na Dalekim Wschodzie. Odbiło się to w postaci dość znacznego spadku notowań na rynku Yokohamy, Szanghaju i Kantonu. Również i na rynku nowojorskim zaobserwować się dały zniżkowe wahania cen i nastrój zdecydowanie nerwowy. Jedyny wyjątek stanowił rynek włoski, na którym tendencja cen była zdecydowanie mocna; transakcje na rynku wewnętrznym kształtowały się korzystnie, natomiast w eksporcie nastąpiło pewne osłabienie.

BIBLIOGRAFIA

„GRANICE OPODATKOWANIA”. J. LIBICKI. — Nakładem T-wa Ekonomicznego w Krakowie ukazała się praca P. Libickiego pt. „Granice opodatkowania”. Składa się ona z 2 części: 1) Problem granic opodatkowania i 2) Dochód społeczny a świadczenia publiczne w Polsce w latach 1927÷

1934. W części I daje autor ogólną charakterystykę stosunku świadczeń publicznych do dochodu społecznego oraz rozważa zagadnienie gospodarki prywatnej i publicznej. W cz. II znajdujemy ciekawą analizę dochodu społecznego i świadczeń publicznych w Polsce w latach 1927÷1934. Pracę swą zamyka P. Libicki szeregiem wniosków, stwierdzając m. in., iż w okresie 1927÷

1934 mamy do czynienia z wciąż wzrastającym obciążaniem dochodów prywatno-gospodarczych świadczeniami na rzecz gospodarki publicznej. St. L.

„W OBLICZU ZASADNICZYCH PRZEBRAZEŃ”. J. IGNASZEWSKI. — Szybki wzrost produkcji hutniczej we wszystkich prawie krajach, a jednocześnie idąca do nie-

dawna zbyt wolno poprawa w tymże przemyśle w Polsce—skłonił P. Red. J. Ignaszewskiego do skreślenia szeregu uwag i spostrzeżeń.

„Si vis pacem para bellum”—mówi łacińskie przysłowie, toteż wyścig zbrojeń, jakiego jesteśmy świadkami—stwarza, łącznie z ogólną poprawą gospodarczą, idealne warunki rozwojowe dla hutnictwa. Wszyscy bowiem zdają sobie sprawę, że na powodzenie w mogących wybuchnąć zatargach liczyć mogą tylko te państwa, które dysponują armią znakomicie wyposażoną w doskonały sprzęt techniczny. Notowany na rynku wzrost kosztów przewozu, cen żelastwa i rud żelaznych powodował, że odbiorcy godzili się na zawieranie umów warunkowych, w myśl których zapłata następuje po cenie rynkowej z dnia dostawy.

Sytuacja w polskim przemyśle hutniczym w okresie wspaniale rozwijającej się koniunktury światowej—wg autora—jest ciężka. Główną przyczynę wolnego tempa poprawy widzi autor w ut zymywaniu przez Polskę nie uzasadnionego gospodarczo niskiego poziomu cen żelaza. Trzeba bowiem pamiętać, że broszura była pisana przed lipcową zwiększając cen żelaza i surowki. Toteż autor w końcowych swych uwagach pisał jeszcze o konieczności najrychlejszej rewizji postanowień rozporządzenia z dn. 4/XII 1935 r. o uregulowaniu cen wytworów hutniczych na rynku krajowym. Rozporządzenie to zostało uchylone dn. 9/VII b. r.

„PRZEPISY O DOSTAWACH I ROBOTACH NA RZECZ SKARBU PAŃSTWA, SAMORZĄDU ORAZ INSTYTUCYJ PRAWA PUBLICZNEGO”. T. KOŁODZIEJ.—Zakupy tzw. czynnika publicznego, tj. Skarbu Państwa i samorządów, na rynku krajowym przekraczają rocznie sumę zł 1 mild. Wysoka ta kwota świadczy najdobitniej o ważności, jaką dla kół gospodarczych przedstawiają przepisy o dostawach i robotach na rzecz Państwa i instytucji publicznych. Brak jednolitych postanowień prawnych, dotyczących przetargów publicznych, utrudniał politykę inwestycyjną Państwa. Ostatnio przepisy te zostały ujednostajnione na całym obszarze Rzplitej dla wszystkich działów administracji państwowej. Oczekiwane od paru lat odnośne rozporządzenie ukazało się

w „Dz. Ust. R. P.” z dn. 26/II b. r. W związku z tym księgarnia W. Wilaka w Poznaniu wydała świeżo zbiór „Przepisów o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa” w opracowaniu Mgra T. Kołodzieja. „Przepisy” zaopatrzone są w odpowiednie krótkie objaśnienia i skorowidze.

„KRYTYCZNA OCENA POSTĘPOWANIA CENTRALNEJ KOMISJI OSZCZĘDNOŚCIOWO - ODDŁUŻENIOWEJ DLA SAMORZĄDU”.—Niedawno ukazała się nakładem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie broszura pod powyższym tytułem, krytycznie omawiająca posunięcia i prace Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu. Krytyka w głównej mierze dotyczy strony prawnej, która—według tej broszury—nie zawsze zgadzała się z odpowiednimi rozporządzeniami Min. Opieki Społecznej.

„BUDOWA NOWYCH DRÓG”. DR J. K. CZYREK.—Głównym tematem broszury jest budowa szlaków wodnych, łączących morza Europy Północnej z morzem Czarnym. Szczególny nacisk położył autor na te arterie wodne, które dają największą gwarancję rentowności, tzn. Śląsk—morze Czarne i Śląsk—Bałtyk. Odpowiednio zorganizowane zespoły robocze więźniów i bezrobotnych miałyby być—wg projektu autora—armią wykonawczą tych olbrzymich prac. Kosztorys ogólny robót oblicza autor na zł 300 miln.; dochody zaś i korzyści, związane z budową zaprojektowanych dróg i ujęcia energii wodnej rzek karpaccich, oblicza autor na przeszło zł 1½ mild. każdego roku.

„SKOROWIDZ BANKÓW, KAS OSZCZĘDNOŚCI I SPÓŁDZIELNI KREDYTOWYCH ORAZ SPIS URZĘDÓW POCZTOWYCH NA 1937/38 R.”. S. S. KWIATKOWSKI.—„Skorowidz banków itp.” w opracowaniu P. Kwiatkowskiego zawiera, prócz spisu instytucyj, także spis notariuszy oraz dział wekslowy i czekowy wraz z dokładnymi wzorami. Nowością w obecnym wydaniu są tabele procentowe bankowe, ustawowe i umowne od 1920 r., tabela do obliczania procentów itd. Treść skorowidza została opracowana b. sumiennie na podstawie materiału, zaczerpniętego

z oficjalnych danych, i zawiera ok. 3 500 informacji o instytucjach bankowych, zrzeszonych w związkach rewizyjnych, bankach, kasach oszczędności i spółdzielniach kredytowych.

„DLACZEGO I JAK PODEJMujemy AKCJĘ BEZPIECZEŃSTWA PRACY”.—Broszura pod powyższym tytułem, wydana przez Centr. Zw. Średn. i Drobno Przemysłu w Polsce, daje ogólny pogląd na zagadnienie bezpieczeństwa pracy oraz wskazówki, w jaki sposób należy przystąpić do planowej akcji. 200 milionów złotych strat i kosztów ponosi rocznie życie gospodarcze Polski z powodu wypadków przy pracy, 113 tys. inwalidów pracy posiada Rzplita—cyfry te mówią same za siebie i każą poważnie się zastanowić nad zagadnieniem bezpieczeństwa pracy. Dobrze zatem się stało, że wyżej wspomniana instytucja postanowiła propagować akcję bezpieczeństwa pracy. Omawiana broszura z całkowitym powodzeniem winna wypełnić swoją rolę, uświadamiającą szerokie rzesze zainteresowanych.

„PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI W POLSCE”. P. SOSENKO.—Publikacja dzieli się na 3 części—w I części umieszczone są teksty ustaw, rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 1924 r. i dekret z 1936 r. w sprawie podatku od nieruchomości, w II części—szczegółowe objaśnienia i analiza, wreszcie w III części podana jest charakterystyka polskiego podatku od nieruchomości na tle porównawczym. Poza tym omawia autor sprawy, związane z obowiązkiem podatkowym od nieruchomości miejskich i wiejskich, sprawy zwolnień, zobowiązań podatkowych i podstawy wymiaru.

„PRAWO O UBOJU ZWIERZĄT I OBRODZIE MIĘSEM”. R. MENDELSBURG I B. DAWIDOWICZ.—W związku z uchwaleniem przez Sejm w dn. 17/IV 1936 r. ustawy o uboju zwierząt gospodarskich w rzeźniach—ukazało się niedawno opracowane przez PP. Mendelsburga i Dawidowicza „Prawo o uboju zwierząt”. Praca ta zawiera—prócz tekstu odnośnych ustaw—rozporządzenia wykonawcze, instrukcje, przepisy związkowe oraz wyczerpujące wyjaśnienia.

PRZEDRUK DOZWOLONY. LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI AKCYJNEJ

„Małopolska Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego“ WE LWOWIE

odbędzie się w dn. 28 października 1937 r. o godz. 11 w lokalu biura Dra Ignacego Lissa we Lwowie, ul. Mochnackiego 38, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za 1936—1937 r. i udzielenie pokwitowania; 2) Uchwalenie zmian statutu Spółki w następujących kierunkach: a) § 4 statutu: Siedzibą Spółki jest Jasło, b) § 6: Kapitał akcyjny Spółki obniża się z kwoty zł 450 000 na zł 250 000. Ten obniżony kapitał akcyjny podzielony jest na 2 500 sztuk na okaziciela opiewających i pełno w gotowości wpłaconych akcji, a w szczególności 1 369 akcji I emisji i 1 111 sztuk akcji II emisji (dalsza treść § 6 statutu pozostaje niezmienną), c) § 8 statutu przez ustanowienie Zarządu jedno lub więcej osobowego, d) § 2 statutu przez zmianę sposobu podpisywania firmy Spółki w miarę istnienia jednoosobowego lub więcej osobowego Zarządu, e) § 9 statutu: ustanowienie Komisji Rewizyjnej w miejsce Rady Nadzorczej; 3) Wybór nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wnioski.

Uprawnionymi do głosowania są akcjonariusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą do rąk Dra Ignacego Lissa, we Lwowie, ul. Mochnackiego 38 swoje akcje.

1873-40-42

Zarząd Spółki

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Cukrowni i Rafinerii „Gostawice“

odbędzie się w dn. 6/XI 1937 r. o godz. 18 w lokalu biura Spółki w Warszawie przy ul. Trębackiej Nr 15 z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37 i udzielenie Zarządowi pokwitowania; 4) Wybory członków Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących i określenie ich wynagrodzenia; 5) Zatwierdzenie kupna 1293 mtr. kw. gruntów dla fabryki; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną uczestniczyć na Walnym Zgromadzeniu, winni dokonać wszelkich formalności, przepisanych w art. 399 Kodeksu Handlowego.

1922-42-43

Kosmos, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 IV 1937 r.

STAN CZYNNY. — Inwentarz i maszyny biurowe zł 27 914'57; Gotówka w kasie i w bankach zł 16 858'66; Zapasy surowców towarów i materiałów zł 925 586'41; Dłużnicy zł 4 052 217'66; Sumy przechodnie zł 1 389'75; **Razem zł 5 023 967'05.**

Gwarancje zł 5 487 757'49.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 250 000'00; Kapitał zapasowy zł 12 447'47; Kapitał amortyzacyjny zł 3 594'50; Wierzyciele zł 4 211 521'88; Sumy przechodnie zł 475 307'13; Zysk za okres sprawozdawczy zł 71 096'07; **Razem zł 5 023 967'05.**

Gwarancje zł 5 487 757'49.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty ogólne zł 942 320'82; Amortyzacja zł 2 386'55; Podatki i świadczenia socjalne zł 221 063'98; Zysk netto zł 71 096'07; **Razem zł 1 236 867'42.**

MA. — Zysk brutto zł 1 234 655'18; Różne zł 2 212'24; **Razem zł 1 236 867'42.**

1933

II OGŁOSZENIE

Zarząd Drukarni Dziennika Poznańskiego, Spółka Akcyjna W POZNANIU

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że na podstawie uchwały Walnego Zebrania Akcjonariuszów z dnia 7 czerwca 1937 roku, potwierdzonej uchwałą z dnia 6-go sierpnia 1937 roku — obniżono kapitał zakładowy Spółki o 125 000.— zł i to ze zł 250 000.— na zł 125 000.— przez wydanie dotychczasowym akcjonariuszom po dwie akcje serii A nominalnej wartości 500 — zł każda, wzamian za jedną starą akcję o nominalnej wartości zł 2 000 — z tym, że każdej nowej akcji serii A przysługuje na Walnym Zebraniu jeden głos. Dalszą uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dnia 6 sierpnia 1937 r. podwyższono kapitał zakładowy Spółki o 125 000.— zł ze złotych 125 000.— na zł 250 000.— przez wypuszczenie 250 akcji nowej emisji imiennych, uprzywilejowanych serii B po 500.— zł każda. Uprzywilejowanie polega na tym, że: każdej akcji serii B przysługują na Walnym Zebraniu — dwa głosy; przy rozdziale czystego zysku przewidziane w § 11 Statutu 4% dywidendy przeznaczają się najpierw dla akcji uprzywilejowanych serii B, przy likwidacji przedsiębiorstwa sumy uzyskane z likwidacji wypłaćca się najpierw na akcje serii B i to aż do pokrycia nominalnej wartości, reszta przypada na akcje serii A. O ile po pokryciu nominalnej wartości obu serii akcji pozostanie jeszcze nadwyżka z likwidacji, rozdziela się ją proporcjonalnie na wszystkie akcje obu kategorii.

Nowe akcje partycypować będą w zyskach od 1 stycznia 1938 r. Cena emisyjna akcji nowej emisji wynosi zł 525.— za akcję 500.— zł nominalnej wartości. Każdy dotychczasowy właściciel starej akcji nominalnej wartości 2 000.— zł, ma prawo nabycia dwu akcji serii B po 500.— zł nominalnie. Zapisy na akcje nowej emisji i przedłożenie akcji emisji poprzedniej do wymiany winni PP. Akcjonariusze skutecznie w Zarządzie Spółki w Poznaniu, ul. Pocztowa 9. Prawo poboru nowej emisji może być wykonane przez dotychczasowych akcjonariuszy w terminie do 23 listopada 1937 r. włącznie.

Całkowitą należność za akcje nowej emisji należy uiścić w godzinach biurowych (od godz. 9-tej do godz. 18-tej) w kasie Zarządu Spółki najpóźniej do dnia 23 grudnia 1937 roku.

PP. Akcjonariusze, którzy w terminach powyżej podanych nie wykonają prawa poboru oraz nie uiszczą przepisanych wpłat, tracą prawo otrzymania akcji nowej emisji. O ile do dnia 31 marca 1938 r. nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania PP. Akcjonariusze przestają być związani zapisem.

Poznań, dnia 30 września 1937 r.

Zarząd Drukarni Dziennika Poznańskiego, Spółka Akcyjna

1890-40-42-44

Hilary Gottowt

Zarząd Zakładów Przemysłowych „Witulin“, Spółka Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 października 1937 r. o godz. 11 odbędzie się w kancelarii reagenta Władysława Roguskiego w Radomiu, ul. Piłsudskiego 10

OGÓLNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1936/37; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu netto, oraz rachunku strat i zysków na dz. 30 VI 1937 r.; 5) Wybór ustępujących 2 członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

1934

II OGŁOSZENIE

Spółka Akcyjna Plantatorów Cukrowni „Sokolów“ ZWYCZAJNE DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Cukrowni „Sokolów“ odbędzie się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 11 rano w Warszawie w lokalu Zarządu przy ul. Śniadeckich 18.

Porządek dzienny:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936/37 r.; 2) Podział zysków; 3) Przyznanie i zatwierdzenie wynagrodzenia Zarządowi; 4) Wolne wnioski.

1879-40-42

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Papiernia Mokwín“, Spółka Akc.

zawiadamia, że zgodnie z uchwałą, powziętą przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki w dn. 5/X 1937 r. kapitał zakładowy Spółki został powiększony o sumę zł 250 000 w drodze wypuszczenia 2500 akcji na okaziciela, wartości nominalnej zł 100 każda.

Prawo poboru nowej emisji przyznano dotychczasowym akcjonariuszom w stosunku, odpowiadającym posiadanym przez nich akcjom starej emisji. Cena emisyjna oznaczona została na zł 100.

W związku z powyższą uchwałą

wzywa się PP. Akcjonariuszów Spółki do nabywania akcji nowej emisji.

Zapisy na akcje nowej emisji winny być dokonywane w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Moniuszki 2a od dn. 25/X 1937 r. do dnia 25/XI 1937 r. w godzinach od 10 do 3.

Wpłaty winny być uskuteczniane w gotówce w pełnej wysokości ceny emisyjnej, poczynając od dn. 5/XI 1937 r. do dn. 5/XII 1937 r. w tymże lokalu.

Z upływem terminu, wyznaczonego na wykonanie prawa poboru akcji lub w razie nie wniesienia w terminie wpłat przepisanych, Zarząd przydzieli nieobjęte akcje nowej emisji według swego uznania.

O ile do dn. 31/XII 1937 r. nowa emisja nie zostanie zgłoszona do rejestru, PP. Akcjonariusze przestają być związani zapisem. 1941-42-43-44

I OGŁOSZENIE

Zarząd Franko-Polskiego Towarzystwa Górniczego

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 11 listopada 1937 r. w czwartek o godz. 17 odbędzie się w Warszawie, przy ul. Bronisława Pierackiego Nr 11 w biurze Towarzystwa Akcyjnego Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa”

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za czas od dn. 1 lipca 1936 r. do dn. 30 czerwca 1937 r.; przedłożenie bilansu, oraz rachunku zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, dotyczące zatwierdzenia sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat i użycia pozostałości z rachunku zysków i strat. Udzielenie pokwitowania organom Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór członków Rady Nadzorczej; 5) Sposób bilansowania majątku, dzierżawionego od Skarbu Państwa; 6) Różne wnioski.

Zgodnie z art. 399 par. 1 Kodeksu Handlowego, właściciele akcji imiennych mają prawo wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, o ile są zapisani w książce akcjonariuszów w terminie przynajmniej tygodniowym przed terminem Zgromadzenia.

Właściciele akcji na okaziciela mają także prawo, o ile w tym samym terminie złożą w Zarządzie Spółki w Sosnowcu, ul. Zamkowa Nr 5, akcje lub zaświadczenia, podające numery tych akcji i stwierdzające, że zostały one złożone u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej i że nie będą wydane przed końcem Zgromadzenia. 1943

Zarząd Zakładów Mechanicznych Bormann, Szwede i S-ka

Spółka Akcyjna w Warszawie, ul. Srebrna 9

wobec obniżenia kapitału akcyjnego, stosownie do wpisu w Rejestrze Handlowym z dn. 10 lutego 1936 r.

niniejszym wzywa PP. Akcjonariuszów do złożenia w biurze Zarządu akcji

w celu ostemplowania — w terminie do dn. 1 lipca 1938 r.

1949

Zarząd Towarzystwa Górniczo-Przemysłowego
„Będzin—Olkusz“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 11 listopada 1937 r. w czwartek o godz. 17 min. 30, odbędzie się w Warszawie, przy ul. Bronisława Pierackiego Nr 11, w biurze Towarzystwa Akcyjnego Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa”

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za czas od dn. 1 lipca 1936 r. do dn. 30 czerwca 1937 r.; przedłożenie bilansu oraz rachunku zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, dotyczące zatwierdzenia sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat i użycia pozostałości z rachunku zysków i strat. Udzielenie pokwitowania organom Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór członków Rady Nadzorczej; 5) Sprzedaż lub wydzierżawienie nadania węglowego „Ostatek”; 6) Zatwierdzenie aktu sprzedaży nieruchomości; 7) Różne wnioski.

Zgodnie z art. 399 par. 1 Kodeksu Handlowego, właściciele akcji imiennych mają prawo wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, o ile są zapisani w książce akcjonariuszów w terminie przynajmniej tygodniowym przed terminem Zgromadzenia.

Właściciele akcji na okaziciela mają także prawo, o ile w tym samym terminie złożą w Zarządzie Spółki w Sosnowcu, ul. Zamkowa Nr 5, akcje lub zaświadczenia, podające numery tych akcji i stwierdzające, że zostały one złożone u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej i że nie będą wydane przed końcem Zgromadzenia. 1944

II OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki Wyrobów Metalowych „Pelikan“, Spółka Akc.

w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 października 1937 r. o godz. 17 w lokalu Nr 5 przy ul. Bielańskiej Nr 2 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z czynności za okres od dn. 1 czerwca 1936 r. do dn. 31 maja 1937 r., rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za ten okres i budżetu na 1937/38 r.; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej. 1929

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zakłady Przemysłowe Drzewne i Metalurgiczne „Horacy”

SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 października 1937 r. o godz. 14 w kancelarii notariusza Juliana Siennickiego w gmachu Hipoteki przy ul. Kapucyńskiej Nr 6 w Warszawie odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Ustalenie liczby członków Zarządu i wybory do Zarządu; 3) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr 35 najdalej na tydzień przed terminem Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, określone w art. 399 Kodeksu Handlowego. 1935

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Miodosytnia i Przemysł Miodowo-Pszczelniczy K. Mieszkowski”

w myśl § 15 Statutu niniejszym zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 19 w lokalu Spółki przy ul. Sandomierskiej Nr 13 w Warszawie z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936/37 r. oraz udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Powzięcie uchwały do podziału zysków za 1936/37; 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Zatwierdzenie budżetu na 1937/38 r.; 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący uczestniczyć w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć na 7 dni przed terminem swoje akcje lub zastępujące je dowody w kasie Spółki.

1948

Zarząd Spółki Akcyjnej Przemysłu Elektrycznego „Czechowice”

w C z e c h o w i c a c h

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 października 1937 r. o godz. 16 odbędzie się w budynku administracyjnym Spółki w Czechowicach

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Walnego Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności w roku operacyjnym 1936-1937;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936-1937;
- 5) Udzielenie pokwitowania Zarządowi Spółki;
- 6) Powzięcie uchwały o rozdziale zysku;
- 7) Wybory władz Spółki.

Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć akcje swoje, względnie świadectwa tymczasowe na 7 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia w Zarządzie Spółki w Czechowicach.

1940

Spółka Akcyjna Wełnianej Manufaktury Stiller i Bielszowski

w Ł o d z i

Bilans na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA. — Place zł 855 971'00; Budynki fabryczne i rodzinne zł 1 152 828'76; Maszyny i przyrządy zł 1 386 532'92; Papiery wartościowe zł 32 225'90; Konie, wozy i samochody zł 8 315'30; Wełna, przędza, barwniki, chemikalia, surowy i gotowy towar, węgiel, papier i płótno do opakowania, deseczki i inne zapasy zł 248 184'91; Dłużnicy zł 341 584'60; Weksle zł 50 642'61; Kasa zł 2 862'62; Strata z poprzednich lat zł 468 991'46; Strata za 1936 r. zł 28 473'89; **Razem zł 4 576 613'97.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 3 000 000'00; Kapitał rezerwowy zł 48 709'43; Kapitał amort. budynków zł 166 071'25; Kapitał amort. maszyn i przyrządów zł 463 742'96; Akcepty zł 41 627'55; Wierzyciele zł 856 462'78; **Razem zł 4 576 613'97.**

Rachunek zysków i strat za 1936 r.

WINIEN. — Strata u odbiorów zł 15 043'94; Pensje Zarządu i urzędników zł 134 339'19; Koszty handlowe zł 23 653'42; Koszty podróży zł 2 621'79; Remonty i reperacje zł 118 006'01; Ubezpieczenie od ognia zł 3 866'73; Procenty zł 59 187'28; Podatki zł 98 891'49; Różnice kursowe zł 619'23; **Razem zł 456 229'08.**

MA. — Zysk brutto zł 427 755'19; Strata za 1936 r. zł 28 473'89; **Razem zł 456 229'08.**

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów na posiedzeniu w dn. 26 czerwca 1937 r. zatwierdziło bilans i rachunek zysków i strat za 1936 r.

1918

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza

SPÓŁKA AKCYJNA

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w piątek dn. 5 listopada 1937 r. o godz. 11 odbędzie się w lokalu Zarządu T-wa w Warszawie, przy ul. Moniuszki 10,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej, bilansu, rachunku zysków i strat za 1936/37 r. obrotowy oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków. Powzięcie uchwały o podziale zysków;

2) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących;

3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie ich wynagrodzenia;

4) Zwrot Akcjonariuszom kosztów, związanych z deponowaniem akcji na Walne Zgromadzenie.

PP. Akcjonariusze, życzący uczestniczyć osobiście lub przez swych pełnomocników w rzeczonym Zgromadzeniu, powinni złożyć w Zarządzie T-wa nie później, niż 29 października 1937 r. swe akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w krajowej instytucji kredytowej.

Dla akcji, deponowanych we Francji i Belgii, konieczne jest przedstawienie zaświadczeń depozytowych, wystawionych przez „Crédit Lyonnais” w Paryżu.

Zgodnie z § 29 statutu, do ważności Walnego Zgromadzenia potrzebna jest obecność akcjonariuszów lub ich pełnomocników, reprezentujących przynajmniej jedną piątą część kapitału akcyjnego.

Jeżeli dn. 5 listopada b. r. nie zbierze się potrzebne quorum Zarząd zwoła powtórne Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem obrad, które — zgodnie z § 29 statutu — będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

1928

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Elektryczne Koleje Dojazdowe”

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów Spółki, że na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, odbytym w dn. 29 kwietnia 1937 r., zapadła

uchwała o podwyższeniu kapitału akcyjnego Spółki

o zł 1 900 000 przez wypuszczenie 19 000 sztuk akcji po zł 100 nominalnej wartości, przy czym Zarząd Spółki upoważniony został do ustalenia terminów otwarcia i zamknięcia subskrypcji oraz wszelkich innych warunków emisji. Uchwała Walnego Zgromadzenia zatwierdzona została przez P. Ministra Komunikacji w dn. 3 lipca 1937 r. oraz przez P. Ministra Przemysłu i Handlu w dn. 19 lipca 1937 r.

Wobec powyższego na zasadzie art. art. 435 i 436 Kod. Handl. Zarząd Spółki

otwiera subskrypcję na akcje nowej emisji

i zaprasza PP. Akcjonariuszów do wzięcia udziału w tej subskrypcji.

Cena emisyjna nowych akcji określa się na zł 100 za każdą akcję, przy czym dotychczasowi akcjonariusze mają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych akcji w stosunku do ilości posiadanych akcji, tj. 19 sztuk nowych akcji na każde 15 sztuk akcji dotychczasowych.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie objąć nowe akcje, winni wykonać prawo poboru w terminie 3 tygodni od daty ostatniego ogłoszenia o subskrypcji. Po upływie tego terminu — akcje, co do których nie będzie dokonane przez PP. Akcjonariuszów prawo poboru, zostaną przydzielone, względnie sprzedane przez Zarząd stosownie do warunków uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 29 kwietnia 1937 r.

Wpłata na nowe akcje winna być uskuteczniiona w biurze Spółki ul. Marszałkowska Nr 94 w godzinach 9—14, przy czym całkowita należność za akcje winna być uiszczona najpóźniej do dnia zamknięcia subskrypcji.

1938-42-43-44

II OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Kościańskiej, Spółki Akcyjnej w Kościanie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że tegoroczne

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 17 w Kościanie, w budynku administracyjnym Cukrowni.

Porządek obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu na dz. 30 czerwca 1937 r., rachunku strat i zysków za rok operac. 1936/37 oraz protokołu Komisji Rewizyjnej; 3) Podział czystego zysku, uchwalenie dywidendy oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania; 4) Wybór trzech członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących; 5) Wolne głosy.

1889-40-42

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Fabryk Metalowych Norblin, Bracia Buch i T. Werner

ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 10 listopada 1937 r. o godz. 18, w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie, przy ulicy Żelaznej Nr 51, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za 1936/37 r.;
- 4) Rozpatrzenie budżetu Spółki na rok operacyjny 1937/38;
- 5) Określenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Rady Nadzorczej do kupna, sprzedaży, jako też do obciążania hipotecznego należących do Spółki nieruchomości;
- 7) Upoważnienie Zarządu do przyjmowania ograniczeń, wymaganych przez inspekcję budowlaną;
- 8) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej i 5 członków Komisji Rewizyjnej w miejsce ustępujących;
- 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zebraniu, winni do dn. 3 listopada 1937 r. złożyć w biurze Zarządu Spółki swe akcje lub kwity depozytowe instytucji bankowych.

1937-42-44

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Zapalek „Progres-Wulkan” Józef A. Halpern w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów tej Spółki Akcyjnej w likwidacji, że w dn. 6 listopada 1937 r. w sobotę o godz. 12 w lokalu siedziby Komisji Likwidacyjnej w Warszawie przy ulicy Królewskiej Nr 3 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zatwierdzenie bilansów za lata ubiegłe z okresu likwidacji;
- 2) Zatwierdzenie sprawozdania Komisji Likwidacyjnej;
- 3) Uchwała o uznaniu likwidacji za zakończoną i Spółki Akcyjnej za rozwiązaną;
- 4) Uchwała w sprawie zdeponowania pozostałych funduszy, ksiąg i dokumentów Spółki.

1936

Rada Zarządzająca Spółki

Société Textile La Czenstochovienne Towarzystwo Przędzalnicze La Czenstochovienne Francuska Spółka Akcyjna

na posiedzeniu w dn. 27 lipca 1937 r., działając na zasadzie pełnomocnictw, udzielonych jej przez Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 27 czerwca 1935 r., uchwaliła

zmianę ustępu pierwszego art. 7 statutu Spółki

obniżając kapitał zakładowy Spółki do kwoty 23 400 000 franków francuskich, przy czym kapitał, przeznaczony na działalność w Polsce, pozostawiono w dotychczasowej wysokości.

1930

Wileński Bank Ziemski, Spółka Akcyjna

Bilans surowy w dn. 30 września 1937 r.

STAN CZYNNY. — Kasa i sumy do dyspozycji na r-ch bieżących w bankach zł 2 389 155'86; Papiery wartościowe własne: a) w dyspozycji Banku zł 5 744 288'53, b) na r-k kapitału zapasowego zł 1 575 584'10; Papiery wartościowe na r-k fund. na wystaw. domów dla zniedołężniałych urzęd. i rodzin, pozost. po urzęd. Banku zł 29 811'31; Papiery wartościowe na r-k fund. im. Józefa Montwiłła zł 9 825'04; 4½% listy zastawne, podlegające emisji, zł 1 166 270'00; Pożyczki, umarżane ratami: a) w 4½% list. zast. zł 64 217 394'28, b) w 4½% list. zast., powst. z konw. zaległości zł 15 187 046'88, c) w 5% list. zast. zł 795 683'54, i d) w gotówce, powst. z konw. zaległości zł 1 574 126'80; Terminowy i przedterminowy zwrot poż., umarżanych w 4½% i 5% list. zast. zł 192 065'30; Pożyczki, spłacone jednorazowo w gotówce zł 358 054'62; Zaległości w ratach i innych należnościach zł 12 828 386'35; Nieruchomości zł 1 858 255'14; Ruchomości zł 67 933'43; Dłużnicy różni i zaliczki zł 372 096'20; Straty na kursach walutowych zł 303 435'91; Wydatki Banku zł 2 140 011'23; **Razem zł 110 809 424'52.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: a) zakładowy zł 6 300 000'00, b) zapasowy i rezerwy zł 9 923 402'06, c) fundusz amortyzacyjny zł 326 326'63; Listy zastawne w obiegu: a) 4½% zł 71 376 630'00, b) 5% zł 795 690'00; 4½% listy zastawne, przeznaczone do obiegu zł 8 219 870'00; Kupony od list. zast. do opłacenia zł 5 773 500'19; Dywidenda od akcji do opłacenia zł 1 463 199'00; Fundusz na opłacenie kuponów zł 1 813 729'09; Fundusz amortyzacyjny od pożyczek w list. zast., umarżanych ratami zł 192 065'30; Fundusz im. Józefa Montwiłła zł 9 825'04; Fundusz na wystawienie domów dla zniedołężn. urzęd. i rodzin, pozost. po urzęd. Banku zł 28 699'55; Rezerwa na opłac. należn. przedwojennych i zaciągn. w czasie wojny zł 124 079'70; Wpływy na raty przed terminem ich płatności zł 12 025'09; Sumy przechodnie zł 1 123 503'54; Korespondenci różni zł 94 923'03; Zyski na kursach walutowych zł 493 138'39; Dochody Banku zł 2 241 131'93; Różnice kursowe zł 497 685'98; **Razem zł 110 809 424'52.**

1927

Zarząd Cukrowni Kruszwica, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w piątek dn. 12 listopada 1937 r. o godz. 15 min. 30 w pokoju Dyrekcji Cukrowni „Kruszwica” w Kruszwicy odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok obrotowy 1936/37;
- 2) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1936/37;
- 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 4) Uchwalenie podziału czystego zysku za rok obrotowy 1936/37;
- 5) Powzięcie uchwały w sprawie odpisania części kapitału rezerwowego specjalnego do dyspozycji Akcjonariuszów;
- 6) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących 2 członków;
- 7) Wybór rewizorów rachunków;
- 8) Zmiana statutu: a) przez skreślenie w § 16 punktu c, b) przez nadanie § 24 punkt 4 następującego brzmienia: „tantiema dla Rady Nadzorczej, o ile Walne Zgromadzenie ją przyzna”; 9) Uchwała co do innych ewentualnie zgłoszonych wniosków w myśl art. 394 Kodeksu Handlowego.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni co najmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia zdeponować w biurze Cukrowni akcje lub kwity za zdeponowane akcje w polskich instytucjach bankowych, względnie u notariusza.

Kruszwica, dn. 3 października 1937 r.

1921

R. H. B. 2.

Dnia 27 kwietnia 1937 r.

Sąd Okręgowy w Wadowicach postanawia wpisać do rejestru handlowego dział B numer rejestru 2 przy firmie

Polsko-Holenderska Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu w Białej

następujące dane:

Odwolano członka Zarządu Jana Śladlera. Wybrano trzeciego członka Zarządu Inżyniera Ryszarda Kiewlicza.

1923

Cukrownia i Rafineria „Zbiersk“, Spółka Akc.

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Budowle: a) fabryczne zł 1 303 850'75, b) gospodarcze zł 495 706'60, c) mieszkalne zł 669 141'93 = zł 2 468 699'28; Urządzenia techniczne zł 4 012 676'99; Inwestycje zł 260 893'18; Dobra ziemskie i lasy: Zbiersk i Petryki zł 5 108 551'49; Cegielnia Gliny zł 308 056'51; Tartak parowy „Zbiersk“ zł 69 198'94; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 43 163'07, b) martwy zł 212 080'27 = zł 255 243'34; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 3 903'43; Papiery procentowe zł 115 747'00; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 2 261 203'50; Materiały magazynowe pomocnicze zł 274 964'97; Ziemiopłody i mater. magaz. gospod. rolnego zł 50 087'22; Materiały drzewne na tartaku zł 34 847'01; Wyroby i materiały magazynowe cegielni zł 92 568'89; Produkty fabrykacji: a) cukier biały zł 1 142 951'18, b) cukier w produktach zł 7 935'94, c) melas zł 20 930'78 = zł 1 171 817'90; Dłużnicy: a) banki zł 1 398 619'86, b) plantatorzy zł 582 444'44, c) różni zł 271 627'50 = zł 2 252 691'80; Sumy przechodnie zł 68 706'55; III. Inne aktywa: Depozyty członków Zarządu zł 40 000'00; Razem zł 18 849 858'00.

Różni za gwarancje zł 103 000'00.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 8 575 000'00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 2 112 759'45, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 81 360'94 = zł 2 194 120'39; Kapitał rezerwowy zł 519 337'96; II. Kapitał amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego zł 5 629 946'16, dopisano w roku sprawozdawczym zł 263 483'68 = zł 5 893 429'84, mniej amortyz. sprzed. i zużytych budowli, maszyn i ruchomości zł 911 410'18 = zł 4 982 019'66; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty i weksle zł 24 500'00, b) banki — rachunki bieżące zł 53 391'91, c) opłaty wywozowe od cukru eksportowego 1923/24 r. zł 58 414'33, d) plantatorzy zł 2 225'45, e) różni zł 1 727 484'65 = zł 1 866 016'34; IV. Inne pasywa: Dywidenda niepodniesiona zł 1 440'00; Specjalny r-k przejściowy różnic kursowych zł 19 838'50; Rachunek podatku dochodowego zł 318 500'00; Sumy przechodnie zł 1 783'55; Członkowie Zarządu za depozyty zł 40 000'00; Zysk zł 331 801'60; Razem zł 18 849 858'00.

Gwarancje zł 103 000'00.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 2 672 879'90; Koszty sprzedaży cukru zł 43 637'84; Koszty administracji ogólnej zł 169 965'38; Podatki państwowe i komunalne zł 127 512'42; Wartość remanentów cukru z roku ubiegłego zł 977 672'63; Wartość remanentów melasu z roku ubiegłego zł 17 969'12; Wartość remanentów wyrobów cegielni z roku ubiegłego zł 97 168'78; Koszt produkcji cegły zł 74 817'96; Strata na inwentarzu żywym i martwym zł 983'61; Strata na sprzedanym budynku zł 1 491'24; Różnice kursowe papierów procentow. i akcji zł 13 540'42; Odpisy ustawowe: a) na kapitał amortyzacyjny zł 263 483'68, b) na kapitał zapasowy zł 81 360'94, na podatek dochodowy zł 284 346'45; Zysk zł 331 801'60; Razem zł 5 158 631'97.

MA. — Wpływ brutto ze sprzedaży cukru wewn. i eksp. w okresie od 1/VII 1936 r. do 30/VI 1937 r. zł 3 393 082'62; Wartość remanentów cukru w dn. 30/VI 1937 r. zł 1 150 887'12 = zł 4 543 969'74; Wpływ ze sprzedaży melasu w okresie od 1/VII 1936 r. do 30/VI 1937 r. zł 48 702'29; Wartość remanentów melasu w dn. 30/VI 1937 r. zł 20 930'78 = zł 69 633'07; Wpływ ze sprzedaży wytlóków i błota defekacyjnego zł 69 491'21; Wpływ ze sprzedaży złomu żelazn. z usuniętych maszyn zł 7 815'46; Wpływ ze sprzedaży wyrobów cegielni w okresie od 1/VII 1936 r. do 30/VI 1937 r. zł 80 002'08; Wartość remanentów wyrobów cegielni w dn. 30/VI 1937 r. zł 89 648'89 = zł 169 650'97; Procenty i dywidendy od papierów wartość. zł 138 786'24; Zysk z gospodarstwa rolnego zł 98 335'66; Zysk z eksploatacji lasów i tartaku zł 52 497'14; Różnice kursu walut obcych zł 8 332'48; Niepodniesiona dywidenda zł 120'00; Razem zł 5 158 631'97. 1946

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Młyny Grudziądzkie „Cerealia“, Spółka Akcyjna w Grudziądzu

Bilans zamknięcia na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Nieruchomości: Grunty zł 23 500'00; Budynek fabryczny zł 128 700'00; Budynek gospodarcze zł 1 878'87; Bocznicza kolejowa zł 4 500'00; Razem nieruchomości zł 158 578'87; Maszyny zł 499 893'02; Ruchomości zł 21 584'52; II. Majątek płynny: Kasa zł 2 072'40; Banki zł 2 723'16; Papiery wartościowe zł 1 260'00; Weksle zł 975'00; Udziały zł 110'00; Materiały zł 2 611'70; Towary zł 4 641'10; Dłużnicy różni zł 80 352'09; Kaucje zł 710'00; Sumy przechodnie zł 2 767'90; III. Straty: Straty ubiegłych lat zł 247 815'48; Strata zł 16 094'79; Razem zł 1 042 190'03. Różni za żyro zł 18 960'00.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 440 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny zł 232 561'12; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Banki zł 349 705'25; Akcepty zł 4 650'00; Różni zł 13 411'17; Sumy przechodnie zł 1 362'49; Razem zł 1 042 190'03.

Zobowiązania z tytułu żyra zł 18 960'00.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty handlowe zł 42 289'42; Koszty przem. zł 21 207'78; Węgiel zł 14 906'57; Utrzymanie maszyn zł 5 142'55; Podatki zł 5 252'77; Ekspedycja zł 9 118'44; Procenty zł 23 140'93; Worki zł 8 034'94; Utrzymanie nieruchomości zł 495'52; Nadzwyczajne straty zł 3 328'80; Razem zł 132 917'72.

ZYSKI. — Towary zł 61 410'25; Przemiał zł 52 172'10; Bocznicza zł 740'58; Nadzwyczajny zysk zł 2 500'00; Strata zł 16 094'79; Razem zł 132 917'72. 1942

Gwarectwo „Hrabia Renard“

Reprezentant Gwarectwa „Hrabia Renard“ ma zaszczyt uprzejmie prosić PP. Udziałowców (Gwarków) na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE UDZIAŁOWCÓW (GWARKÓW)

które odbędzie się w Warszawie przy ul. Bronisława Pierackiego Nr 11 w biurze Towarzystwa Akcyjnego Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa“ w czwartek dn. 11 listopada 1937 r. o godz. 16 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Reprezentanta z działalności Gwarectwa za czas od dn. 1 lipca 1936 r. do dn. 30 czerwca 1937 r.; przedłożenie bilansu oraz rachunku zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, dotyczące zatwierdzenia sprawozdania Reprezentanta, bilansu oraz rachunku zysków i strat i użycia pozostałości z rachunku zysków i strat. Udzielenie pokwitowania organom Gwarectwa z wykonania przez nie obowiązków;
- 4) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 5) Zatwierdzenie pełnomocników, powołanych przez Reprezentanta;
- 6) Zatwierdzenie aktów kupna, sprzedaży i zamiany nieruchomości;
- 7) Sprawy różne.

1945

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Teatrów

podaje do wiadomości, że w dn. 25 października 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Słowackiego 2 (teatr Polski)

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego zebrania;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem zysków i strat i projektem podziału zysków za 1935/36 r.;
- 3) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;
- 4) Uzupełniające wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem tegoż złożyć swoje akcje lub odpowiednie zaświadczenia (art. 399 K. H.) w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Słowackiego 2.

1932

Cukrownia Unisław, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA.

I. Majątek stały — Grunty zł 68 000'00; Budynki fabryczne: a) stan na dz. 30/VI 1936 r. zł 629 403'85, b) zniszczone budynki zł 16 850'00, c) przychód 1936/37 zł 91 437'14, razem zł 703 990'99; Budynki mieszkalne zł 106 157'26; Maszyny i urządzenia: a) stan na dz. 30/VI 1936 r. zł 1 968 964'71, b) usunięte maszyny zł 395 665'17, c) przychód 1936/37 zł 267 549'47, razem zł 1 840 849'01; Bocznice zł 62 283'89; Odstojniki zł 1'00; Drogi zł 1'00; Studnie zł 37 716'85; Inwentarz ruchomy: a) stan na dz. 30/VI 1936 r. zł 7 120'00, b) przychód 1936/37 zł 70'00, razem zł 7 190'00; Inwentarz żywy: a) stan na dz. 30/VI 1936 r. zł 4 247'00, b) sprzedany inwentarz zł 995'00, c) przychód 1936/37 zł 505'00, razem zł 3 757'00.

II. Majątek płynny. — Gotówka w kasie zł 3 364'34; Rachunki bieżące w bankach zł 21 024'50; Papiery procentowe (pożyczki państw.) zł 82 321'87; Akcje i udziały (w obcych przedsiębiorstwach) zł 178 477'50; Hipoteki zł 1 000'00; Remanenty: a) cukier zł 662 726'16, b) melas zł 1 655'28, c) węgiel zł 46 355'00, d) koks i kamień wapienny zł 16 120'00, e) nasiona i zaprasa do nasion zł 45 048'87, f) sztuczne nawozy zł 35 999'51, g) materiały magazynowe zł 81 450'23, razem zł 889 355'05; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 405'60, b) dostawcy zł 83 988'26, c) różni zł 66 096'07, razem zł 150 489'93; Plantatorzy: zł 78 600'51; Sumy przechodnie zł 974'29.

Razem zł 4 235 554'99.

Żyra zł 80 000'00; Gwarancje solidarne cukrowni, zrzeszonych w Z. Z. P. P. C. Poznań zł 15 654 793'00.

PASYWA.

I. Kapitały własne. — Kapitał zakładowy zł 1 074 000'00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 204 655'53, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 12 376'99, razem zł 217 032'52; Specjalny kapitał rezerwowy zł 13 600'00; Rezerwa podatkowa: a) saldo z roku ubiegłego zł 45 000'00, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 40 000'00, razem zł 85 000'00; Fundusz amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 1 857 329'60, b) odpisano na zniszczone budynki i usunięte maszyny zł 359 473'69, c) dopisano w roku sprawozdawczym zł 112 235'78, razem zł 1 610 091'69.

II. Zobowiązania. — Długoterminowe: Skarb Państwa — za opłatę wywozową 1923/24 r. zł 35 300'93; Krótkoterminowe: Zaległe składki na ubezpiecz. społeczne zł 20 128'25; Akcepty zł 525 400'00; Kredyty zł 188 249'78; Rachunki bieżące w bankach zł 117 395'26; Wierzyciele: a) odbiorcy zł 132'93, b) dostawcy zł 179 141'80, c) różni zł 35 399'38, razem zł 214 674'11; Plantatorzy zł 5 774'45; Sumy przechodnie zł 11 957'34; Czysty zysk za rok 1936/37 zł 116 950'66.

Razem zł 4 235 554'99.

Żyra zł 80 000'00; Gwarancje solidarne cukrowni, zrzeszonych w Z. Z. P. P. C. Poznań zł 15 654 793'00.

Rachunek strat i zysków na dz. 30/VI 1937 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 50 029'71; Koszty personelu urzędniczego zł 105 894'50; Robocizna zł 216 656'99; Koszty fabrykacji zł 1 347 433'53; Remont zł 92 903'90; Strata na zniszczonych budynkach zł 8 877'50; Ubezpieczenie od ognia, odpow. cyw. i inne zł 19 485'36; Opakowania, magaz. ubezpiecz. od ognia cukru zł 111 892'30; Koszty sprzedaży i organizacji zł 61 422'24; Koszty handlowe zł 40 673'41; Odsetki i prowizje zł 36 254'84; Podatki państwowe i komunalne zł 209 195'21; Opłaty stemplowe zł 3 832'75; Świadczenia socjalne zł 32 036'22; Emerytury zł 13 362'00; Amortyzacja zł 112 235'78; Czysty zysk za 1936/37 r. zł 116 950'66; Razem zł 2 579 136'90.

ZYSKI. — Cukier zł 2 462 086'52; Melas zł 37 332'00; Wysocki zł 41 325'39; Błoto defekacyjne zł 2 468'16; Zysk na sprzedanych usuniętych maszynach zł 2 116'88; Zwroty Polsk. Tow. Wzaj. Ubezpieczeń Cukrowni zł 8 996'15; Dywidenda od akcji Banku Polskiego i Banku Cukrownictwa zł 13 428'00; Odsetki od pożyczek państwowych zł 4 625'00; Wygrana z 3% Prem. Pożyczki Inwestycyjnej zł 500'00; Różnice kursowe zł 6 258'80; Razem zł 2 579 136'90.

Unisław, dnia 1 lipca 1937 r.

Zarząd: Fr. Kauffmann, L. hr. Alvenleben, H. Hoffman, J. Ślaski.

Rada Nadzorcza: J. Szlosowski, St. Dembiński, E. Kauffmann, A. Kessler, G. Fiedler, Wł. hr. Pusłowski.

Księgowy: St. Wysocki.

Powyższy bilans oraz rachunek zysków i strat są zgodne z prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi i inwenturami, co niniejszym poświadczam.

Unisław, dnia 18 sierpnia 1937 r.

Stanisław Tyrchan

zaprzyśiężony rewizor ksiąg przy Izbie Przemysłowo-Handlowej i sądowy rzeczoznawca w Toruniu.

1939

Towarzystwo Cukrowni „Cielce“, Spółka Akc.

w likwidacji

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 63 185'55; Budowle: a) fabryczne zł 414 220'55, b) gospodarcze zł 355 092'18, c) mieszkalne zł 353 876'42 = zł 1 123 189'15; Urządzenia techniczne zł 1 741 466'64; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 975'00, b) martwy zł 25 397'14 = zł 26 372'14; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 563'03; Papiery procentowe zł 48 661'06; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 168 891'10; Materiały magazynowe i techniczne zł 7 548'18; Dłużnicy różni zł 1 525 633'59; III. Inne aktywa: Sumy ewidencyjne: Papiery procentowe w Rosji zł 115 056'00; Strata za 1936/37 r. zł 182 974'67; Razem zł 5 003 541'11.

Gwarancje zł 91 701'00.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 2 200 000'00; Kapitał zapasowy zł 135 080'93; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 2 962 071'60, dopisano w roku sprawozdawczym zł 39 564'32 = zł 3 001 635'92, mniej amortyz. sprzedan. i spisane budowli, urządzeń i ruchomości zł 448 904'83 = zł 2 552 731'09; III. Zobowiązania: Różni wierzyciele zł 673'09; IV. Inne pasywa: Sumy ewidencyjne zł 115 056'00; Razem zł 5 003 541'11.

Gwarancje zł 91 701'00.

Rachunek strat i zysków 1936/37

WINIEN. — Koszty ogólne zł 44 121'32; Koszty administracji ogólnej zł 1 000'00; Świadczenia socjalne zł 3 068'21; Podatki zł 165 855'66; Różnica kursu walut obcych zł 160'79; Różnice kursowe na papierach procentowych i akcjach zł 15'88; Strata na materiałach magazynowych zł 6 251'57; Strata na sprzedanych i zużytych ruchomościach zł 3 398'36; Strata na rozbranych budynkach zł 20 267'89; Odpisy ustawowe: na kapitał amortyzacyjny zł 39 564'32; Razem zł 283 704'00.

MA. — Dodatkowy wpływ za cukier z lat ubiegłych zł 3 604'37; Odsetki i dywidendy od papierów wartościowych zł 6 213'77; Zwroty składek za ubezpieczenie od ognia zł 2 463'19; Wpływ ze sprzedaży maszyn i aparatów zł 88 408'00; Nadwyżka ze sprzedaży koni zł 40'00; Strata za 1936/37 r. zł 182 974'67; Razem zł 283 704'00.

1947

PODRÓŻUJMY LOTEM
BILET POWROTNY
KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ROZKŁADU LOTÓW

Warszawskie Towarzystwo „Motor“, Spółka Akcyjna

Zakłady Chemiczno-Farmaceutyczne

Bilans na dz. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Place i budynki zł 1 618 660'63; Maszyny, aparaty, urządzenia i ruchomości zł 948 238'90; Inwentarz żywy zł 6 585'00; Majątek płynny: Kasa, banki i waluty obce zł 16 851'89; Akcje, udziały i papiery procentowe zł 34 491'70; Weksle w portfelu i zaliczenia zł 33 857'21; Materiały i produkty zł 821 728'80; Dłużnicy zł 519 873'89; Sumy przechodnie: wydatki, dotyczące 1936 r. zł 6 702'11; Wartość kuponów od papierów procentowych 31.XII 1935 r. zł 216'56; Kaucje zł 270'00; **Suma stanu czynnego zł 4 007 476'69.**

Poza bilansem. — Weksle gwarancyjne zł 20 675'00; Należność z tytułu żyr na wekslach zł 476 055'72.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 200 000'00; Kapitał zapasowy; saldo z roku ubiegłego zł 216 726'15, dopisano w roku sprawozdawczym zł 11 431'23 = zł 228 157'38; Kapitał pomocy dla pracowników zł 10 866'15; Specjalny fundusz rezerwowy zł 38 995'03; Kapitał amortyzacyjny; saldo z roku ubiegłego zł 1 664 869'29, przeniesiono na specjalny fundusz rezerwowy zł 38 995'03 = zł 1 625 874'26, dopisano w roku sprawozdawczym zł 55 052'60 = zł 1 680 926'86; Zobowiązania: Wierzyciele: Akcepty zł 165 595'00; Banki zł 103 390'00; Kredyty hipoteczne zł 137 208'00; Dostawcy zł 161 760'13; Odbiorcy zł 2 545'27; Różni zł 56 541'79; Nieodebrana dywidenda zł 6 614'20; Zastawy zł 1 000'00; Specjalny r-k przejściowy różnic kursowych zł 83 146'79; Sumy przechodnie: Należności, dotyczące 1935 r., zł 12 334'49; Zysk za rok obrachunkowy zł 118 395'60; **Suma stanu biernego zł 4 007 476'69.**

Poza bilansem. — Różni za weksle gwarancyjne zł 20 675'00; Zobowiązania z tytułu żyr na wekslach zł 476 055'72.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty produkcji zł 1 699 020'75; Koszty administracji zł 258 235'81; Koszty handlowe zł 432 320'02; Podatki zł 95 309'63; Procenty zł 57 006'82; Straty na dłużnikach i inne zł 9 515'47; Amortyzacja zł 55 052'60; Różnice kursowe zł 580'28; Zysk netto zł 118 395'60; **Ogółem zł 2 725 436'98.**

MA. — Wartość produkcji zł 2 706 768'18; Różnice kursowe zł 17 630'00; Przeteterminowane kupony dywidendowe zł 900'00; Różne zł 138'80; **Ogółem zł 2 725 436'98.**

Bilans na dz. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Place zł 487 018'00; Budynki zł 1 134 103'10; Maszyny, aparaty i urządzenia zł 783 634'11; Ruchomości zł 185 711'47; Inwentarz żywy zł 4 680'00; Majątek płynny: Gotowizna w kasie, waluty obce i banki zł 39 156'73; Papiery procentowe zł 3 913'70; Weksle w portfelu i zaliczenia zł 124 533'40; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 27 650'00; Materiały surowe, pomocnicze i pędne zł 367 193'16; Towary gotowe zł 389 138'86; Dłużnicy zł 756 021'06; Sumy przechodnie: wydatki, dotyczące 1937 r., zł 5 934'80; Wadła zł 382'00; **Suma stanu czynnego zł 4 309 070'39.**

Poza bilansem. — Weksle gwarancyjne zł 19 255'00; Weksle zdyskontowane zł 382 482'32.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 200 000'00; Kapitał zapasowy zł 228 157'38, dopisano w roku sprawozdawczym zł 9 472'63, razem zł 237 630'01; Kapitał pomocy dla pracowników zł 5 481'15; Specjalny fundusz rezerwowy zł 55 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 1 680 926'86, dopisano w roku sprawozdawczym zł 68 260'92, razem zł 1 749 187'78; Zobowiązania: Wierzyciele: Akcepty zł 157 595'00; Banki zł 788'00; Kredyty hipoteczne zł 430 836'00; Dostawcy zł 154 111'48; Odbiorcy zł 3 378'02; Różni zł 62 127'15; Nieodebrana dywidenda zł 7 085'80; Zastawy zł 850'00; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 83 236'52; Zysk za rok obrachunkowy zł 161 763'48; **Suma stanu biernego zł 4 309 070'39.**

Poza bilansem. — Różni za weksle gwarancyjne zł 19 255'00; Zobowiązania z tytułu żyra zł 382 482'32.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty produkcji zł 1 726 983'31; Koszty administracji zł 265 665'62; Koszty handlowe zł 428 388'37; Podatki

państwowe i komunalne zł 72 368'38; Procenty zł 47 939'37; Straty: na odbiorcach zł 8 066'01, na sprzedanych papierach procentowych zł 640'50, na sprzedanych koniach zł 2 450'00; Amortyzacja zł 68 260'92; Zysk netto zł 161 763'48; **Razem zł 2 782 525'96.**

MA. — Wartość produkcji zł 2 776 380'72; Różnice kursowe zł 5 201'24; Przeteterminowane niepodniesione kupony dywidendowe zł 900'00; Różne zł 44'00; **Razem zł 2 782 525'96.**

1926

Kolej Lokalna Tarnopol—Zbaraż, Spółka Akcyjna

Bilans majątku z dn. 31 maja 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 2 247 228'16; Inwestycje zł 54 000'00 = zł 2 301 228'16; Majątek płynny: Bank zł 4 518'38; Papiery procentowe zł 2 844'00; Rachunek przechodni — Antycypacje zł 700'00; Rachunek zysków i strat: a) straty z lat ubiegłych zł 85 449'53, b) strata za czas od 1/I do 31/V 1937 zł 15 069'53 = zł 100 519'06 = **zł 2 409 809'60.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 197 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 434 358'19; Zobowiązania zł 721 607'41; Fundusze specjalne zł 56 844'00 = zł 2 409 809'60.

Rachunek zysków i strat za czas od 1/I do 31/V 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 80 418'01; Odsetki bierne zł 7 112'50; Podatek majątkowy zł 19 672'23 = **zł 107 202'74.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 91 955'81; Procenty z lokacji zł 177'40; Strata za czas od 1/I do 31/V 1937 r. zł 15 069'53 = **zł 107 202'74.**

Bilans otwarcia likwidacji na dz. 1 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 1 866 869'97; Majątek płynny: Bank zł 4 518'38; Papiery procentowe zł 1 608'60; Rachunek przechodni: Antycypacje zł 700'00; Rachunek zysków i strat zł 100 519'06 = **zł 1 974 216'01.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 197 000'00; Zobowiązania zł 721 607'41; Fundusze specjalne zł 55 608'60 = **zł 1 974 216'01.**

1920

Warszawskie Towarzystwo Akceptacyjne, Spółka Akc.

Bilans na dz. 30/IV 1937 r.

STAN CZYNNY. — Inwentarz biurowy zł 5 651'20; Gotówka w kasie i bankach zł 156 162'16; Dłużnicy i umowy do dyskonta zł 1 992 451'09; Sumy przechodnie zł 2 466'64; **Razem zł 2 156 731'09.**

Gwarancje zł 1 739 671'99.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 2 000 000'00; Rezerwy zł 20 000'00; Wierzyciele zł 13 376'29; Sumy przechodnie zł 123 161'14; Zysk za okres sprawozdawczy zł 193'66; **Razem zł 2 156 731'09.**

Gwarancje zł 1 739 671'99.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty ogólne zł 49 518'50; Podatki i świadczenia socjalne zł 4 499'81; Rezerwa na ewent. straty zł 20 000'00; Zysk netto zł 193'66; **Razem zł 74 211'97.**

MA. — Zysk brutto zł 74 211'97; **Razem zł 74 211'97.**

1919

I OGŁOSZENIE

Dom Sztuki (Hotel des Ventes), Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości Akcjonariuszów, że w dn. 3 listopada 1937 r. o godz. 18 w lokalu Spółki, Nowy Świat 27, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE

z porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936/1937 r.;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za 1936/1937 r.;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1936/1937 r. i udzielenie pokwitowania Zarządowi ze sprawowanych czynności;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1937/1938 i wyznaczenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wybór 1 członka Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski.

1924-42-43

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni Środa

zaprasza wszystkich PP. Akcjonariuszów na
ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się we wtorek dn. 16 listopada 1937 r. o godz. 17 na Sali Malinowej Hotelu „Bazar” w Poznaniu, z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1936/37; 3) Przyjęcie do wiadomości sprawozdania rewizora ksiąg za rok 1936/37; 4) Zatwierdzenie bilansu i r-ku strat i zysków oraz podziału zysku za 1936/37 r.; 5) Udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi; 6) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej, w miejsce ustępujących; 7) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisowym terminie.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem odbycia Zebrania złożyć w Biurze Zarządu Cukrowni swoje akcje, lub zaświadczenie zgodne z art. 399 kodeksu handlowego.

1951

Zarząd.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Dom Mód Bogusław Herse
SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia, że w dn. 30 października 1937 r. o godz. 8 wieczorem w lokalu Spółki przy ul. Marszałkowskiej 150 w Warszawie, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku zysków i strat za 1936/37 r. oraz powzięcie uchwały o pokryciu straty; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z ich czynności; 4) Powzięcie uchwały stosownie do art. 430 K. H.; 5) Wybory do władz Spółki i określenie ich wynagrodzenia.

1925

Spółka Akcyjna „Siew” Nodowla Roślin w Włoszanie

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — Majątek płynny: A) Kasa zł 699'13; PKO zł 13 53; Banki zł 6 825'89; Papiery wartościowe zł 10 335'00; Udziały zł 300'00; Dłużnicy zł 68 022'07; Zapasy spichrzowe zł 21'25; Majątek stały: B) Nieruchomości: a) grunty zł 74 997'77, b) budynki mieszk. zł 121 773'90, budynki gospod. zł 143 977'60; Utensylia zł 28 721'50; Inwentarz martwy zł 61 453'61; Inwentarz żywy zł 24 050'00; Straty z lat ubiegłych zł 95 863'76; Strata za 1936/37 r. zł 16 243'05; **Ogólna suma zł 653 298'06.**

PASYWA. — Kapitały własne: A) Kapitał akcyjny zł 250 000'00; Fundusz rezerw. zł 20 008'24; Rezerwa specjalna zł 19 329'32; Kapitał amortyzacyjny zł 164 405'73; B) Zobowiązania: Wierzyciele: A) krótkoterminowi zł 21 037'77, długotermin. zł 70 875'00, długotermin. hipoteczni zł 42 512'00; Pożyczka lombard zł 4 700'00; Akcepty zł 60 430'00; **Ogólna suma zł 653 298'06.**

Rachunek kosztów handlowych na dz. 30 czerwca 1937 r.

A) **STRATY.** — Ogród zł 7'60; Podatki zł 12 433'49; Sztuczne nawozy zł 4 912'50; Utrzymanie inwentarza żywego zł 3 166'48; Pensje i robocizna zł 41 475'14; Procenty zł 6 967'31; Remont budynk. zł 974'20; Opał i światło zł 2 134'23; Prowizje zł 1 040'66; Utrzymanie inwentarza martwego zł 4 101'52; Koszty handlowe zł 18 481'69; Odpisy amortyz. zł 8 969'90; Strata na papierach wartościowych zł 9 800'00; **Ogólna suma zł 114 464'72.**

B) **ZYSKI.** — Mleko zł 4 476'90; Okopowe zł 18 216'42; Oziminy zł 38 656'35; Jarzyny zł 7 384'33; Nasiona zł 23 562'03; Zysk na inwent. żyw. zł 5 354'39; Zapasy spichrzowe zł 21'25; Zwrot sum spisanych na straty zł 550'00; Strata za 1936/37 r. zł 16 243'05; **Ogólna suma zł 114 464'72.**

1950

SPROSTOWANIE

W ogłoszeniu

„Iard-Nobel w Polsce, Spółka Akcyjna

zamiast ...ym w zeszytcie 41 tyg. z dn. 1/X b r. wydrukowana „II ogłoszenie”—powinno być: „III OGŁOSZENIE.”

BANK

M I E S I Ę C Z N I K
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI
i ADMINISTRACJI
WARSZAWA
NOWY ŚWIAT 7.
KONTO P.K.O.2777

ZAWIERA

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd bibliografii i prasy z zakresu pieniążnictwa i kredytu, organizacji i techniki bankowej

PODAJE

systematyczny przegląd i oświetlenie wszystkich wydarzeń i zagadnień, mających związek z bankowością i rynkiem pieniążno-kapitałowym w Polsce i z a g r a n i c ą

PRENUMERATA:

ROCZNA WYNOŚI zł 18. PÓŁROCZ. zł 9
NUMER POJEDYŃCZY zł 1:50
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH
PRENUMERATA ROCZNA zł 12
PÓŁROCZNA zł 6 - - - - -

Ponad 125 000 osób

odbyło podróże polskimi samolotami

SAMOLOTY KURSUJĄ CODZIENNIE!
NISKIE CENY BILETÓW!

TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej
stałe uzupełniana
według aktualnego stanu

Cena Taryfy zł 40.-

Cena „Uzupełnień” zł 7.-

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ kwartalnie ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA”

Wapied Ekonomicznej Polityce 3

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

DOSTARCZA BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SIŁNOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

OLEJE

KOZYSKOWE, CYLINDROWE,
SIŁNIKOWE, GARBARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

SMARY

STAŁE I PŁĘYNNY, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPOW MASZYN.

PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.
STACJA BUNKROWA W GDYNI.
STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.